

Album o Polsce

STOWARZYSZENIE
„WSPÓLNOTA POLSKA”

Album o Polsce

Beata Terka
Beata Zaręba
Hanna Marczyńska
Kamila Ziółkowska-Weiss

**Warszawa – Toronto
2021**

Album o Polsce

© Copyright by Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, Warszawa 2021

Koordynator projektu:

Katarzyna Czyżycka, Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”

Autorzy:

Beata Terka, Uniwersytet Jagielloński

Beata Zaręba, Politechnika Krakowska

Hanna Marczyńska, Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”

Kamila Ziółkowska-Weiss, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie

Konsultacja koncepcyjna:

Krystyna Dembowski

Ewa Iwanicka

Iwona Malinowski

Teresa Sobol

Konsultacja geograficzna:

Kamila Ziółkowska-Weiss, Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie

Ilustracje:

Katarzyna Wójcik

Zdjęcia:

Fotografie pochodzą z ogólnodostępnych źródeł, m.in.: pixabay.com, wikipedia.org oraz z banku zdjęć stock.adobe.com. Żadne naruszenia praw autorskich nie są zamierzone.

Skład:

Michał Świstak

ISBN: 978-83-64206-58-0

strona internetowa:

www.wspolnotapolska.org.pl/albumopolsce

STOWARZYSZENIE
„WSPÓLNOTA POLSKA”

Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”
ul. Krakowskie Przedmieście 64
00-322 Warszawa

tel. +48 22 556-90-02
e-mail: swp@wspolnotapolska.org.pl
www.wspolnotapolska.org.pl

Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2021.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

Drodzy Podróżnicy!

Przygotowałyśmy dla Was „Album o Polsce” – niezwykle przewodnik po współczesnym kraju Waszych przodków. Jest to kolorowa, pełna pięknych fotografii i napisana przystępnym językiem publikacja, dzięki której będziecie mogli lepiej poznać kraj Waszych rodziców, dziadków i pradiadków.

Bohaterami książki są Wasi rówieśnicy, harcerze Julka i Tomek, którzy przylecieli do Polski i razem ze starszym kolegą druham Maciejem wyruszają w podróż po ojczyźnie przodków, zwiedzają wiele ciekawych miejsc, uwieczniając je na filmach i fotografiach.

Album otwiera rozdział: „Polska w sercu Europy”, który zawiera najważniejsze informacje. Jakie jest godło Polski? Ilu ludzi mieszka w Polsce? Jak duży jest ten kraj? Na te i inne pytania właśnie tu znajdziecie odpowiedzi.

Dalej książka dzieli się na dwie części. W pierwszej części (rozdziały 2-22) wraz z Julką i Tomkiem będziecie mieli okazję odkryć piękno polskich miast i regionów. Wybraliśmy dla Was najciekawsze miejsca. Razem z naszymi bohaterami odwiedźcie: Warszawę, Gniezno, Poznań, Wrocław, Trójmiasto, Łódź i Kraków. Będziecie mieli też okazję poznać lepiej takie regiony, jak: Mazowsze, Górny Śląsk, Pomorze, Warmię i Mazury, Podhale, Podlasie, Rostocze i wiele innych. Mamy nadzieję, że ta podróż zainspiruje Was do zaplanowania w przyszłości wycieczki do Polski.

Druga część (rozdziały 23-31) zawiera rozmaite ciekawostki o Polsce. Dowiedziecie się, jakie zabytki znajdują się na liście światowego dziedzictwa UNESCO oraz poznacie najpiękniejsze dworki, pałace i nietypowe pomniki. Razem z Julką i Tomkiem odwiedźcie najciekawsze parki rozrywki i miejsca, w których dzieci mogą odkrywać fascynujący świat nauki. Będziecie mogli przeczytać o najważniejszych świętach i zwyczajach, a także zapoznać się z najpopularniejszymi legendami. Druha Maciej zaprezentuje Wam, jakie pyszności można zjeść w Polsce. Ponadto poznacie bliżej sylwetkę papieża Polaka Jana Pawła II i miejsca na mapie Polski z nim związane.

W rozdziale 32 czeka na Was niespodzianka, gra „Wspomnienia z Polski”. Zagrajcie i zdobądźcie tytuł Eksperta wiedzy o Polsce!

Na końcu każdego rozdziału znajdziecie trzy pytania. Po podróży możecie sprawdzić, co udało Wam się z niej zapamiętać.

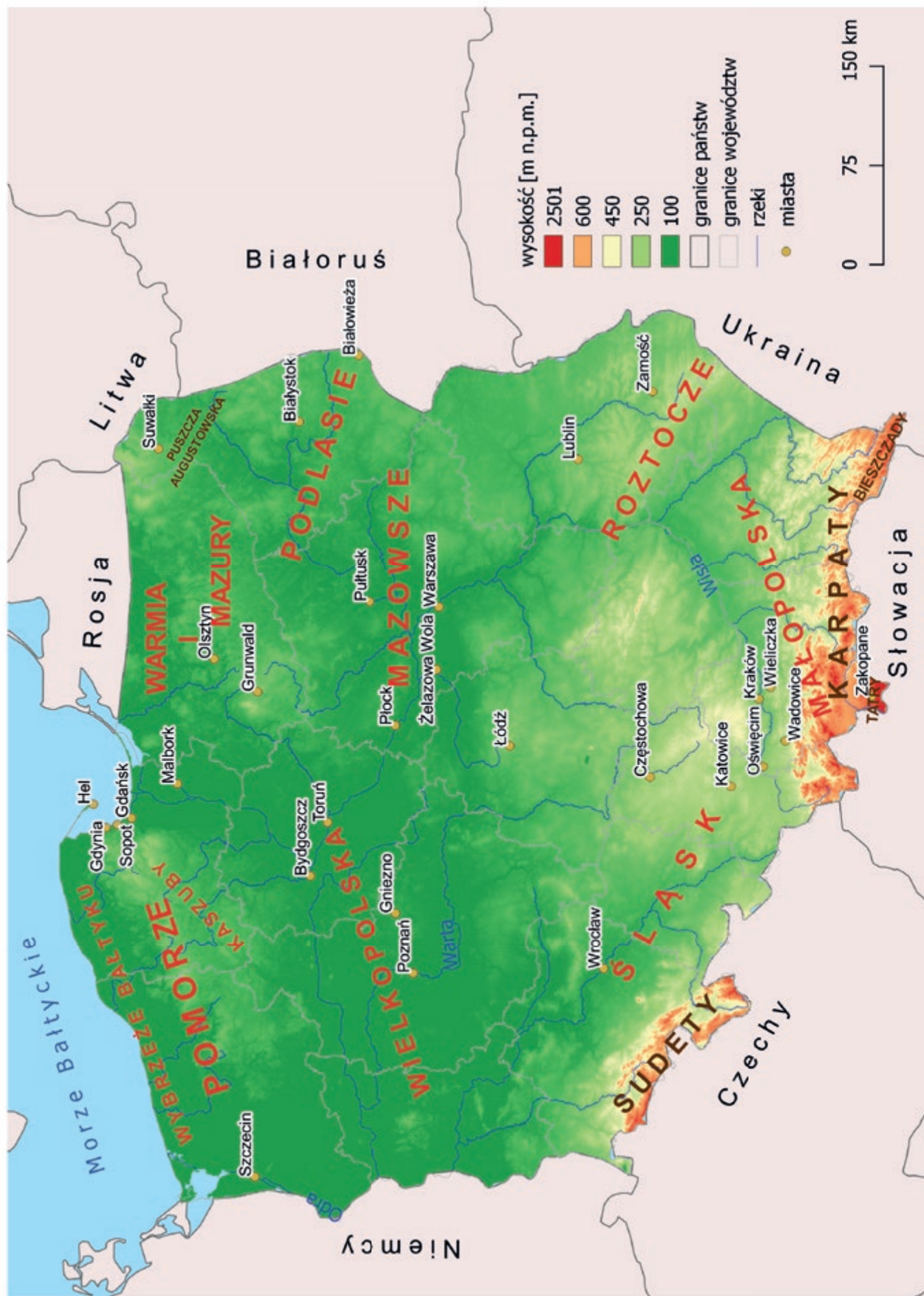
Jesteście gotowi na niezapomniane wrażenia?

Julko, Tomku, zaczynamy!
Naprzód przygodo!

Autorki

Spis treści

● Polska w sercu Europy	6
● Warszawa	9
● Mazowsze	13
● Podlasie	17
● Suwalszczyzna, Warmia i Mazury	21
● Grunwald i Malbork	25
● Kaszuby	27
● Trójmiasto	31
● Pobrzeże	37
● Toruń	41
● Gniezno	44
● Poznań	46
● Wrocław	49
● Sudety	52
● Górny Śląsk	57
● Małopolska	62
● Kraków	67
● Karpaty	72
● Podhale	78
● Roztocze	82
● Lublin	86
● Łódź	89
● UNESCO	92
● Dworki i pałace	98
● Nietypowe pomniki	101
● Nauka i zabawa w Polsce	105
● Polskie zwyczaje	110
● Polskie święta	115
● Prysmaki regionalne	119
● Legendy polskie	125
● Śladami Jana Pawła II	129
● Wspomnienia z Polski	133

Polska w sercu Europy

Polska znajduje się w sercu Europy 🍁 . Ma 7 sąsiadów 🍁 . Są to: Niemcy, Czechy, Słowacja, Ukraina, Białoruś, Litwa i Rosja. Polska leży nad Morzem Bałtyckim.

Flaga Polski

Godło Polski

Hymn Polski

Flaga Polski jest biało-czerwona . Kolor biały jest na górze, a czerwony na dole. Godło Polski to biały orzeł na czerwonym tle . Biały i czerwony to polskie barwy narodowe. Hymn polski – „Mazurek Dąbrowskiego” – ma bardzo dynamiczną, wesołą melodię . Flaga, godło i hymn to najważniejsze symbole Polski.

Od 2004 roku Polska należy do Unii Europejskiej. Unia Europejska łączy różne kraje, języki, kultury i tradycje. Jej motto brzmi: „Zjednoczona w różnorodności”. Flaga Unii Europejskiej to okrąg składający się z 12 złotych gwiazd na niebieskim tle . Gwiazdy symbolizują jedność, solidarność i harmonię między krajami Europy. Hymn Unii Europejskiej wyraża idee solidarności, wolności i pokoju. To fragment *IX Symfonii* Ludwiga van Beethovena z 1823 roku.

Flaga Unii Europejskiej

Polska to interesujące tereny i piękne, romantyczne krajobrazy. Na północy znajduje się Morze Bałtyckie , na południu – niskie i wysokie góry .

W Polsce są też pojezierza , niziny i wyżyny . Dwie największe polskie rzeki to Wisła i Odra. Są naturalnym domem unikalnej fauny i flory.

Morze Bałtyckie (Bałtyk) to czysta, chłodna woda, białe żagłówki na falach, ryby, mewy, foki i morświny , szerokie plaże z białym lub złotym piaskiem oraz romantyczne zachody słońca. Największym bogactwem Bałtyku jest bursztyn , który nazywa się też „bałtyckim złotem”. Choć średnia temperatura wody latem wynosi tylko średnio 18°C, wybrzeże Morza Bałtyckiego to idealne miejsce na wakacje.

Powierzchnia Polski to 312 696 km². Mieszka tu około 38 milionów ludzi. Oficjalną walutą jest polski złoty. Dominująca religia to katolicyzm. Stolicą Polski jest Warszawa.

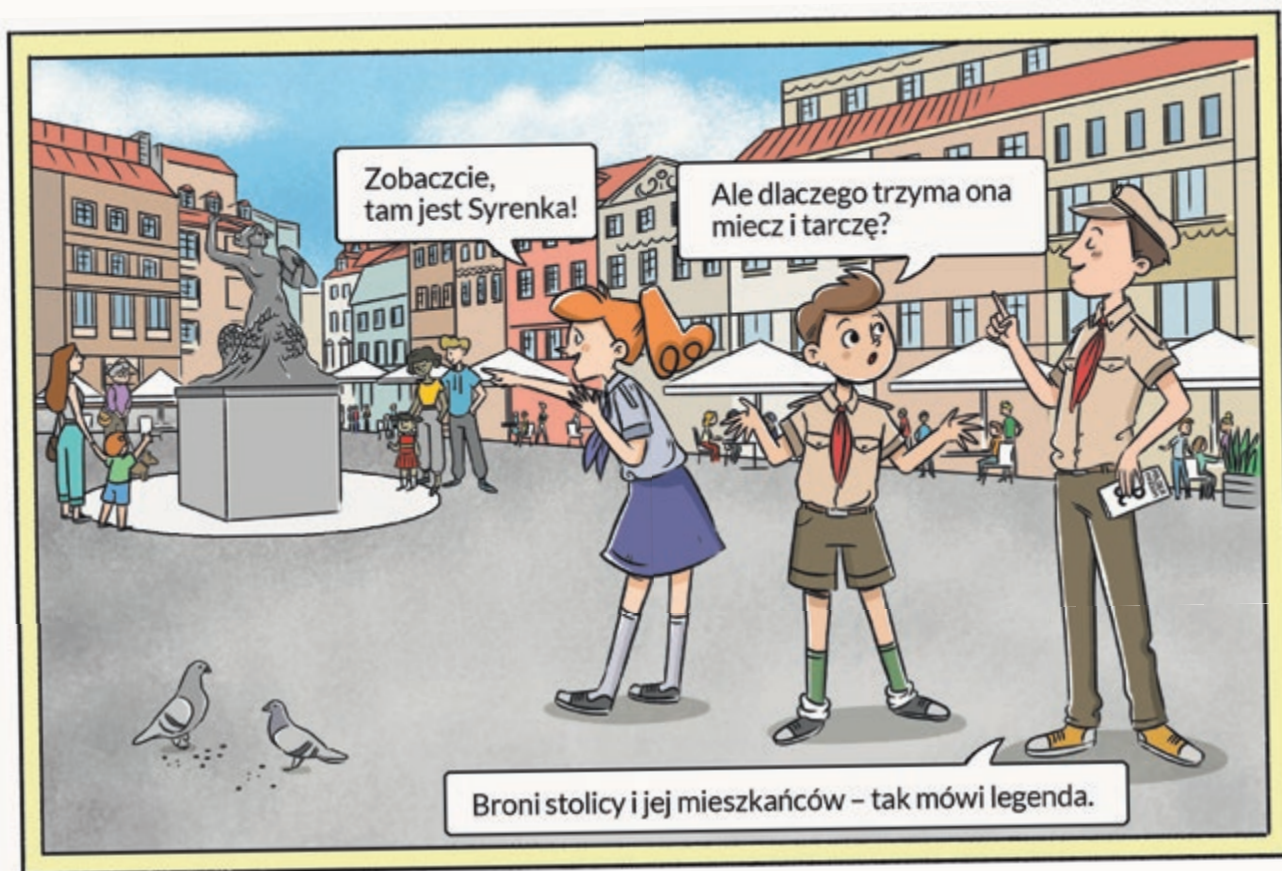
Odpowiedz:

- Jakie są symbole Polski?
- Jak nazywa się polskie morze?
- Co znajduje się na południu Polski?

Warszawa

Na Rynku Starego Miasta w Warszawie można zobaczyć jeden z pomników warszawskiej Syrenki – symbolu walczącej stolicy. Są tu piękne, kolorowe kamienice, magiczne uliczki i romantyczne kawiarnie z pyszną kawą i deserami. Cała Starówka stolicy Polski trafiła na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Pod koniec II wojny światowej zarówno Starówka, jak i cała stolica zostały zburzone. Po wojnie Warszawa w 85% została odbudowana.

3

Miejsce szczególnie popularne wśród turystów to Plac Zamkowy , który też został odbudowany po wojnie. Warto sfotografować zabytkowy Zamek Królewski. Dziś ma on funkcję reprezentacyjną i muzealną. Dawniej mieszkali tu królowie, czyli najważniejsze osoby w państwie.

Na Placu Zamkowym można zobaczyć fragmenty starych średniowiecznych murów, a mieszkańcy i turyści chętnie spotykają się w najbardziej charakterystycznym punkcie placu – obok pięknej i wysokiej Kolumny Zygmunta III Wazy (jednego z królów Polski).

Wszyscy Polacy znają Pałac Kultury i Nauki . Ma on 237 metrów wysokości, a na trzydziestym piętrze znajduje się taras z pięknymi widokami na Warszawę. To atrakcja dla ludzi o mocnych nerwach!

5

Amatorzy natury i historii muszą odwiedzić dwa fascynujące miejsca – Pałac w Wilanowie oraz Łazienki Królewskie. W warszawskiej dzielnicy Wilanów znajduje się pałac królewski z XVII wieku zbudowany dla króla Jana III Sobieskiego. Obok pałacu znajduje się też piękny ogród. Dziś to miejsce koncertów, imprez kulturalnych i spotkań. Łazienki Królewskie są natomiast charakterystycznym kompleksem pałacowo-ogrodowym z XVIII wieku. To idealne miejsce na spacer dla osób zainteresowanych ciekawymi budynkami, rzeźbami i różnymi stylami ogrodów. Stoi tutaj pomnik znanego na całym świecie kompozytora Fryderyka Chopina .

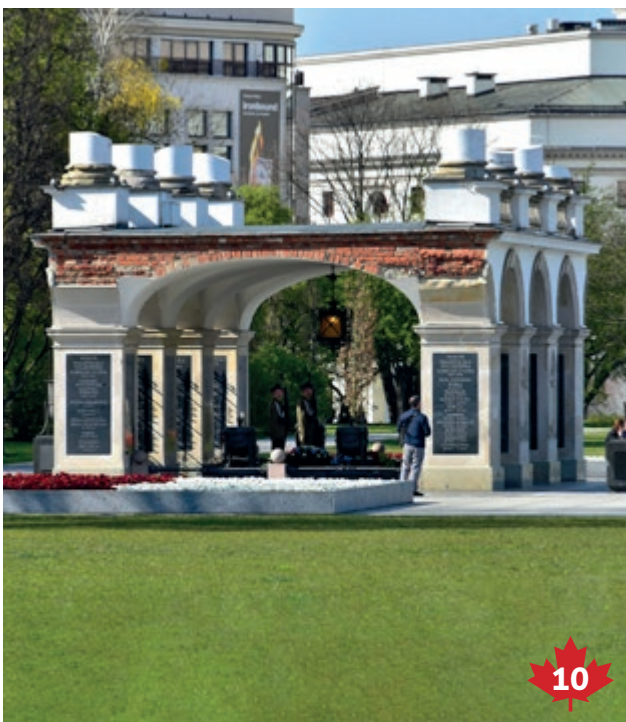
4

6

W Warszawie znajduje się również elegancki Pałac Prezydencki . Jest pięknie oświetlony w nocy. Mieszka tu Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Polski Sejm od 1918 roku mieści się przy ulicy Wiejskiej.

W czasie ważnych uroczystości państwowych Prezydent odwiedza Grób Nieznanego Żołnierza – symbol pamięci o tych, którzy walczyli o wolność Polski.

Innym ważnym miejscem pamięci o historii jest Muzeum Powstania Warszawskiego ¹¹. Interaktywna i multimedialna ekspozycja to podróż w czasie do 1944 roku i 63 dni walk obronnych żołnierzy polskich i ludności warszawskiej przeciwko okupantom nazistowskim.

11

12

Dziś stolica Polski jest pięknym, nowoczesnym miastem kultury, nauki i biznesu ¹². Instytucje państwowe, piękne parki, ekskluzywne restauracje, duże obiekty sportowe, fascynująca architektura – to idealne miejsce do pracy i życia dla ludzi z całej Polski.. A nocą kolorowe światła i jasne okna wieżowców ¹³ wyglądają magicznie!

13

Odpowiedz:

- Gdzie znajduje się jeden z pomników Syrenki?
- Gdzie kiedyś mieszkali królowie?
- Jak nazywa się pomnik – symbol pamięci o tych, którzy walczyli o Polskę?

Mazowsze

Mazowsze kojarzy się ze stolicą Polski Warszawą, ale ten region to dużo więcej atrakcyjnych miejsc i pięknych terenów. Magiczne widoki Niziny Mazowieckiej są najbardziej charakterystycznymi polskimi krajobrazami . Typowe dla Mazowsza są z jednej strony duże kolorowe łąki oraz sady pełne smacznych owoców, z drugiej strony – pastwiska ze zwierzętami oraz pola, na których rolnicy uprawiają warzywa i zboża .

Mazowsze to też piękne i stare lasy. Amatorzy natury i długich spacerów muszą wybrać się do Puszczy Kampinoskiej ³ (można tam nawet spotkać łosia!) czy Puszczy Kozińskiej. Puszcza Zielona i Biała natomiast to tereny bardzo interesującej kultury kurpiowskiej. Wizytę na Kurpiach warto zacząć od Wachu, gdzie znajduje się Muzeum Kurpiowskie. Tu turyści mogą poznać historię, folklor i sztukę tej etnograficznej grupy ludności polskiej oraz piękne stroje regionalne ⁴. W okolicy wsi Kadzidło działa około 40 regionalnych artystów. Najbardziej popularne wydarzenie kulturalne to „Wesele Kurpiowskie” będące okazją do prezentacji kultury Kurpi, zespołów folklorystycznych oraz do wspólnej zabawy.

Osoby, które mają problemy ze zdrowiem, mogą się udać do popularnego uzdrowiska Konstancin-Jeziorna ⁵. Są tu lecznicze wody mineralne i lasy sosnowe stwarzające charakterystyczny mikroklimat.

Na lekcję muzyki i historii warto wybrać się do Żelazowej Woli, gdzie znajduje się Dom Urodzenia Fryderyka Chopina ⁶. Po II wojnie światowej w dworcu zaczęło funkcjonować muzeum. Można w nim lepiej poznać muzykę i życie utalentowanego kompozytora. Piękny budynek znajduje się w starym, uroczym parku, gdzie stoi też pomnik Chopina.

Zainteresowani imponującymi budynkami o charakterze militarnym powinni zaplanować zwiedzanie Twierdzy Modlin . Jest to jedna z największych fortec w Polsce, zlokalizowana w miejscu, gdzie łączą się trzy rzeki: Wisła, Narew i Wkra. Na terenie Twierdzy Modlin znajduje się cytadela, która jest najdłuższym budynkiem w Europie (2250 m)!

Spośród interesujących miast Mazowsza warto odwiedzić Płock z murami dawnego zamku , XIX-wiecznym Starym Rynkiem , licznymi zabytkowymi kościołami, pięknymi mostami nad Wisłą, popularnym w regionie ZOO oraz Polskim Koncernem Naftowym Orlen, zwanym dawniej „Petrochemią Płock” - liderem na rynku paliw i energetyki w Europie Środkowo-Wschodniej.

Warto też zaplanować wizytę w Pułtusk - mieście z charakterystycznym zamkiem biskupim na brzegu rzeki Narwi, starymi kościołami, a przede wszystkim jednym z najdłuższych rynków w Europie. Zamek w Pułtusk obecnie jest siedzibą Domu Polonii, do którego przyjeżdżają potomkowie Polaków z całego świata.

Średniowieczny Rynek w Pułtusku ma 400 metrów długości. W jego centrum stoi efektowny Ratusz z wieżą, która jest dziś siedzibą Muzeum Regionalnego. Z wieży z wysokości około 30 metrów można oglądać piękną panoramę miasta.

Ciekawym miastem Mazowsza jest Ciechanów. Znajduje się w nim, stary Zamek Książąt Mazowieckich z XIV/XV wieku . Charakterystyczne mury prezentują się pięknie na tle niebieskiego nieba i terenów zielonych nad rzeką Łydynią. W mieście warto zwiedzić też zabytkowe kościoły, pójść na spacer po deptaku wśród kwiatów i pastelowych budynków lub na Rynek. Turyści, którzy fascynują się architekturą i nauką, koniecznie muszą zobaczyć ciechanowską wieżę ciśnień oraz Park Nauki Torus. Blisko Ciechanowa znajduje się też dawna rezydencja słynnej rodziny Krasieńskich z pięknym kompleksem parkowo-pałacowym w Opinogórze. Dziś jest to siedziba Muzeum Romantyzmu.

 11

 13

 12

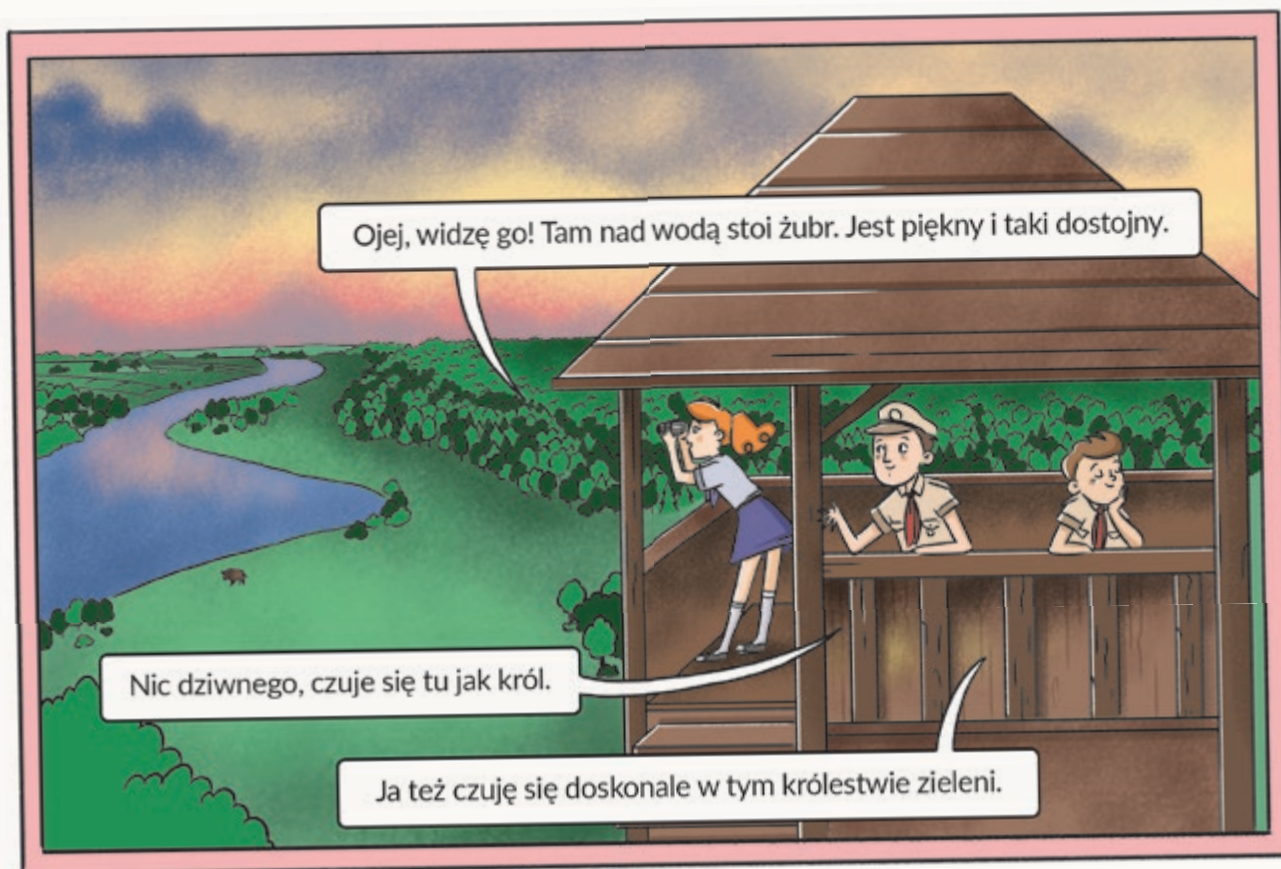
Odpowiedz:

- Jakie są cechy charakterystyczne dla krajobrazu Mazowsza?
- Co można obejrzeć w Muzeum Kurpiowskim w Wachu?
- Gdzie znajduje się słynna wieża ciśnień i Park Nauki Torus?

Podlasie

Jest w Polsce takie miejsce, gdzie ludzie różnych kultur i religii żyją obok siebie w zgodzie oraz współpracują dla dobra regionu – to Podlasie 🍁. Około 20 procent mieszkańców wyznaje prawosławie 🍁, mieszkają tu oczywiście też katolicy, a meczety przypominają o Tatarach. Dziś można wybrać się na wycieczkę Szlakiem Tatarskim od wsi do wsi, żeby poznać historię, architekturę i kulturę tatarską, a także religię muzułmańską.

Jednym z miejsc na tym szlaku są Kruszyniany. Warto tu zwiedzić meczet i stary cmentarz tatarski oraz spróbować oryginalnej kuchni tatarskiej. Koniecznie trzeba też odwiedzić magiczny Supraśl, gdzie znajduje się wspaniały monastyr , czyli prawosławny klasztor, oraz bardzo interesujące interaktywne Muzeum Ikon z 1200 malowidłami, obiektami sakralnymi i freskami.

Innym ciekawym szlakiem w tym regionie jest Kraina Otwartych Okiennic . Ważnymi punktami na szlaku są kolorowe cerkwie w Puchłach i Narwi, które wyglądają jak z bajki. Cała trasa turystyczna charakteryzuje się oryginalną architekturą – budynki mają piękne dekoracje oraz unikalną ornamentykę. Drewniane świątynie, krzyże, kapliczki przy drogach i cmentarze tworzą wyjątkową atmosferę tego regionu.

Nie można też zapominać o naturze – starych lasach, czystych rzekach oraz bocianach w gniazdach. Warto odwiedzić również Hajnówkę, która ma bogatą historię i bardzo atrakcyjną geograficznie lokalizację. Hajnówkę nazywa się „bramą Puszczy Białowieskiej”, więc jest to doskonały punkt startowy do spacerów po tym wspaniałym kompleksie leśnym, który znajduje się na liście światowego dziedzictwa UNESCO. W Puszczy Białowieskiej żyją rysie i wilki oraz największa na świecie populacja żubra (na wolności).

Można udać się kolejką wąskotorową nad jezioro Topiło albo zobaczyć bardzo interesujący Park Miniatur Zabytków Podlasia. Sama Białowieża jest atrakcyjną, ładną miejscowością z wieloma pięknymi zabytkami .

Na Podlasiu warto też odwiedzić Drohiczyn z Górą Zamkową. To fantastyczny punkt widokowy na dolinę rzeki Bug. Po rzece pływają statki, które oferują rejsy turystyczne. Inną miejscowością bardzo atrakcyjną turystycznie jest Tykocin 🍁. Miasteczko wygląda pięknie dzięki wielu zabytkom oraz starym kamiennym uliczkom z drewnianymi domami. Szczególną atrakcją są tu synagoga, Cmentarz Żydowski, zabytkowy rynek i zamek. Tykocin nazywa się „miastem jak z bajki”. Czasami mówi się też, że jest w nim więcej zabytków niż mieszkańców. To oczywiście żart, ale w każdym żarcie jest trochę prawdy!

12

Osoby religijne znają też Świętą Górę Grabarkę 🍁 – prawosławne sanktuarium, miejsce modlitwy i uzdrowień. Każdego roku w sierpniu pielgrzymują do sanktuarium ludzie z całej Polski i przynoszą specjalne krzyże intencyjne.

Trudno wyobrazić sobie wizytę na Podlasiu bez przystanku w Białymstoku. Już sam Pałac Branickich 🍁, pięknie podświetlony wieczorem, jest wielką atrakcją turystyczną. Warto wybrać się też na spacer szlakiem białostockich murali albo szukać rozrzuconych po całym mieście kamiennych twarzy – artystycznych rzeźb, które pomagają w wesoły sposób poznać sekrety i tajemnicze miejsca Białegostoku.

13

14

Odpowiedz:

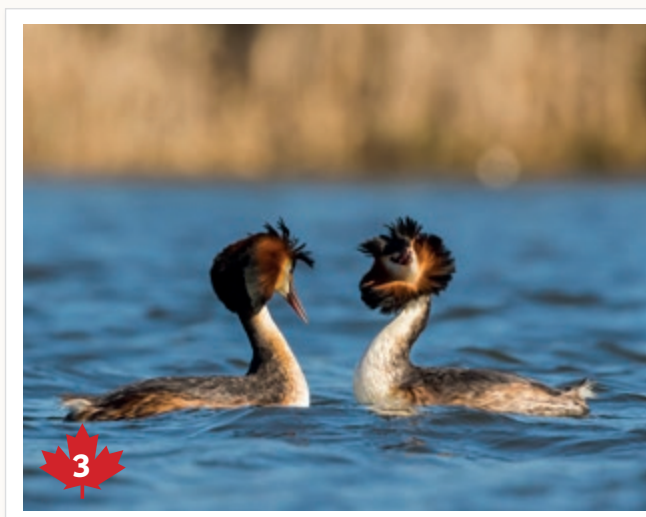
- Jakie atrakcje znajdują się na Szlaku Tatarskim?
- Co to jest Kraina Otwartych Okiennic?
- Co warto zwiedzić w Białymstoku?

Suwalszczyzna, Warmia i Mazury

Dla tych, którzy kochają piękną naturę, wodę i spokój, nie ma w Polsce lepszego miejsca niż Mazury. To Kraina Tysiąca Jezior , pełna starych lasów, interesujących małych miast i wsi oraz dzikich zwierząt. W czasie relaksu na plaży czy pomoście, podczas wycieczki kajakiem, łódką lub żaglówką można spotkać jelenia albo bobra oraz zobaczyć wiele ptaków.

Mazury to przede wszystkim dom bocianów – znajduje się tu kilka tzw. „bocianich wsi”. Najbardziej popularną jest Żywkowo , które nazywa się też „bocianią stolicą Polski”. Po jeziorach pływają kaczki, łabędzie i perkozy , a na tle błękitnego nieba można zobaczyć czarne kormorany. Wody są pełne ryb, żab i raków.

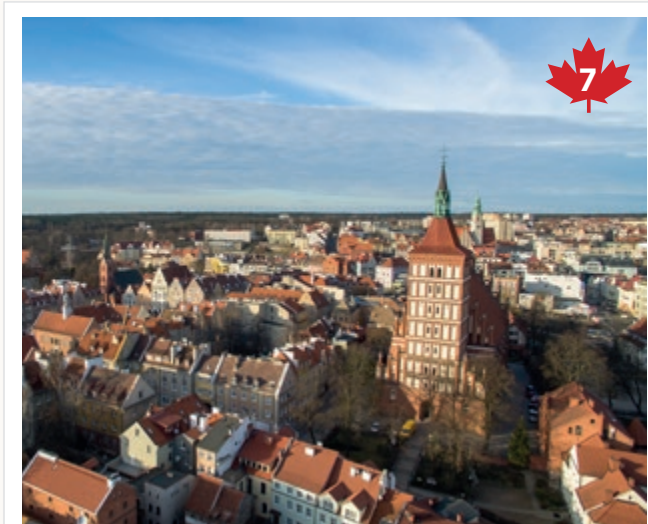

Na wielbicieli sportów wodnych czekają na Mazurach wspaniałe atrakcje i możliwości. Warto tu nie tylko pływać kajakiem czy żeglować, lecz także spróbować jazdy na nartach wodnych, kitesurfingu , czy nurkowania. Można też wyrobić kartę wędkarską i łowić ryby.

Polski biegun zimna, gdzie temperatury zimą są najniższe w Polsce, to Suwalszczyzna. Są najniższe w Polsce Wyłączywa z niego największa rzeka regionu – głęboka, wąska i czasami niebezpieczna Czarna Hańcza . Jej nazwa pochodzi od charakterystycznego czarnego dna. Czarna Hańcza płynie przez piękną i starą Puszcę Augustowską, łączy się z systemem wodnym Kanału Augustowskiego, a potem przekracza polsko-białoruską granicę.

Mazury to także region historii i charakterystycznej architektury. Można wybrać się na wycieczkę Szlakiem Zamków Gotyckich – trasą turystyczną z dwunastoma zamkami Mazur, Warmii i Kaszub. Znajduje się na niej między innymi Zamek Kapituły Warmińskiej z XIV wieku w Olsztynie. W XVI wieku mieszkał w nim wielki polski astronom Mikołaj Kopernik. Sam Olsztyn jest zresztą bardzo interesujący. To stolica regionu. Miasto ma cztery rzeki, sześć jezior i ogromny Las Miejski – największy w Europie. Warto zobaczyć Stare Miasto ze Starym Ratuszem, amfiteatrem, zabytkowymi kościołami i kamienicami. Koniecznie trzeba powiedzieć „dzień dobry” pomnikowi Kopernika, który siedzi na ławeczce i zrobić sobie zdjęcie z astronomem, a potem zaplanować wizytę w Planetarium Olsztyńskim.

Bardzo popularnym wśród turystów miejscem jest malowniczy Zamek w Reszlu , gdzie można spędzić noc w jednej z komnat. Funkcję hotelu pełni dziś również krzyżacki Zamek w Rynie . Na fotografiach pięknie wyglądają natomiast ruiny zamku w Kostrzynie. Fragmenty średniowiecznych murów, schodów i piwnic to unikatowa szansa na podróż w czasie!

Jednym z miast, w których mieszkał i działał Mikołaj Kopernik, jest też Frombork . Miasto geograficznie leży na Północy, ale historycznie zaliczane jest do Warmii. Dziś to małe i spokojne miasteczko, ale znajduje się tu wiele zabytków i atrakcji. Należy do nich przede wszystkim Wzgórze Katedralne, a na nim: katedra, muzeum, planetarium oraz punkt widokowy na tarasie Wieży Radziejowskiego. Z wysokości około 70 metrów można podziwiać panoramę Fromborka oraz Zalew Wiślany. W mieście zobaczymy też Wieżę Wodną i Kanał Kopernika, zabytkowe kościoły z cegły i Stary Rynek. W okolicy warto odwiedzić Park Astronomiczny Muzeum Mikołaja Kopernika oraz Skansen Zabytkowych Maszyn i Urzędzeń Rolniczych.

Pięknie prezentują się dwa mosty kolejowe w Stańczykach , które są jednymi z najwyższych w Polsce. Koniecznie trzeba zobaczyć też Wilczy Szaniec – miasteczko bunkrów wśród jezior i lasów, które ma duże znaczenie historyczne, ponieważ w latach 1941-1944 było kwaterą główną Adolfa Hitlera. To prawdziwa lekcja wojennej historii! W regionie znajduje się również Grunwald, a blisko tej wsi pole ważnej bitwy z 1410 roku między wojskami krzyżackimi a polsko-litewskimi.

10

11

12

Osobom religijnym Warmia i Mazury kojarzą się głównie z Gietrzwałdem i Świętą Lipką – popularnymi i bardzo ważnymi na mapie Polski Sanktuariami Maryjnymi. Te miejsca są nie tylko cennymi zabytkami, lecz także przede wszystkim celem pielgrzymek.

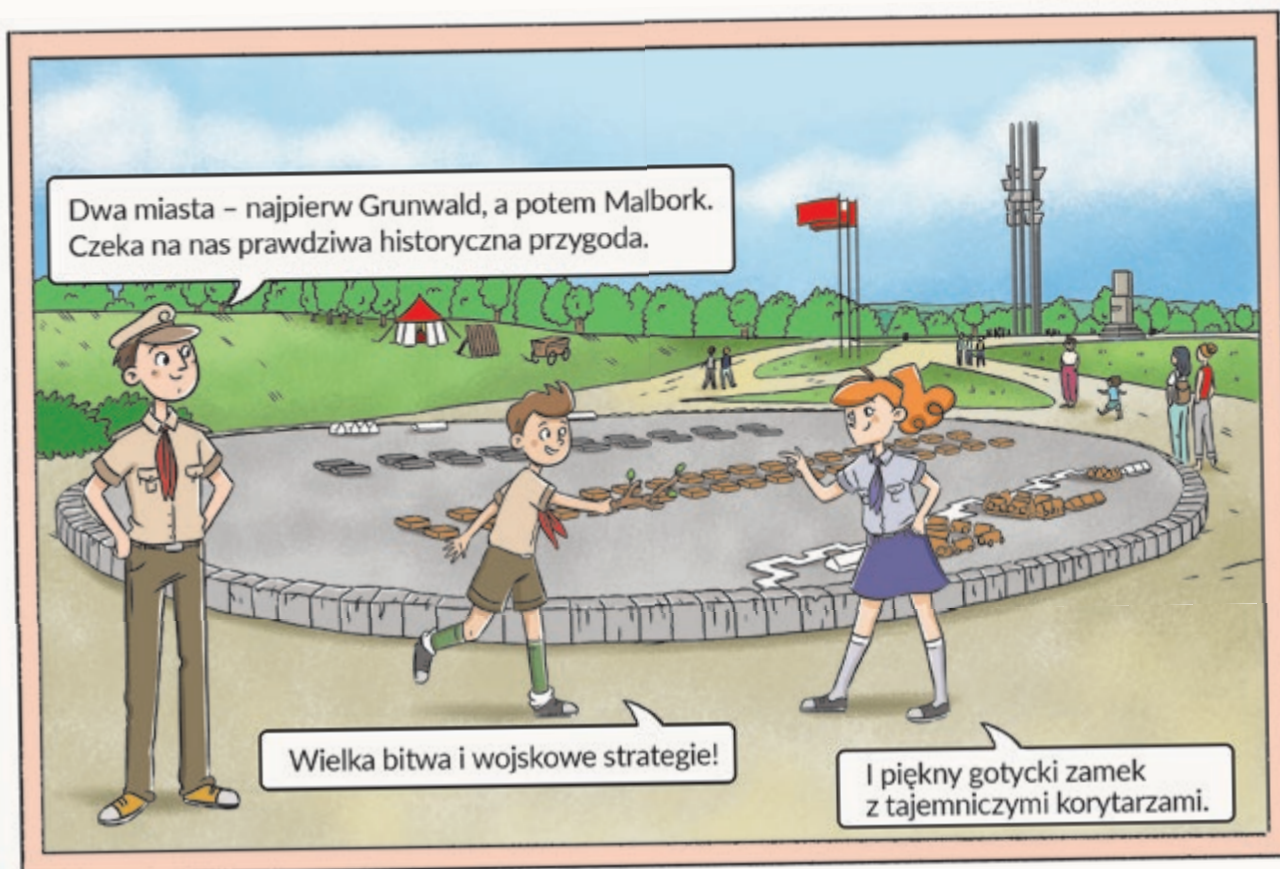
Odpowiedz:

- Jakie są cechy krajobrazu Mazur?
- Gdzie znajduje się i jak się nazywa najgłębsze jezioro w Polsce?
- Jaki słynny naukowiec mieszkał we Fromborku?

Grunwald i Malbork

Zamek Krzyżacki w Malborku to piękna, monumentalna budowla nad rzeką Nogat – jedna z największych gotyckich twierdz w Europie (XIII – XV wiek). Znajduje się na liście światowego dziedzictwa UNESCO.

Wewnątrz zamku można zobaczyć eleganckie krużganki , sale i korytarze. Szczególnie ekscytujący jest nocny spacer wśród iluminowanej gotyckiej architektury. Z perspektywy rzeki twierdza wygląda magicznie, więc warto zdecydować się na fascynujący rejs po Nogacie.

Pola bitwy pod Grunwaldem znajdują się blisko Jeziora Lubiańskiego. Pomnik Zwycięstwa Grunwaldzkiego przypomina o historycznym wydarzeniu z 1410 roku, kiedy wojska polsko-litewsko-rusko-tatarskie odniosły sukces w walce z wojskami krzyżackimi. Około 15 lipca każdego roku przy pomniku odbywa się patriotyczna uroczystość Dni Grunwaldu. Jej elementem jest bardzo interesująca i realistyczna inscenizacja bitwy przygotowana przez pasjonatów historii z Polski i zagranicy.

Odpowiedz:

- Gdzie znajduje się dawny zamek zakonu krzyżackiego?
- Co znajduje się obecnie na polach bitwy pod Grunwaldem?
- Jaka jest najważniejsza atrakcja podczas Dni Grunwaldu?

Bardzo interesującym regionem kulturowym są Kaszuby. Znajdują się w północnej Polsce i stanowią część Pomorza Gdańskiego. Mieszkają tu między innymi osoby, które używają języka kaszubskiego. Kaszubi mają swoje godło i flagę. Godło prezentuje czarnego gryfa (mityczne zwierzę z ciałem lwa oraz głową i skrzydłami orła) na żółtym (czasami złotym) tle. W różnych miejscach Kaszub prezentowana jest tradycyjna pieśń kaszubska będąca jednym z najbardziej rozpoznawalnych elementów folkloru kaszubskiego. Pieśń jest wyliczanką, a nieodzowna do jej wykonania jest plansza z rysunkami, na której równolegle do śpiewanego tekstu jedna osoba wskazuje odpowiedni obrazek na pięciolinii.

Długą tradycję na Kaszubach ma sztuka haftowania. Haft kaszubski korzysta z określonych kolorów. Ich znaczenie jest symboliczne. Zielony kojarzy się z łąkami i lasami, żółty – z piaskiem i bursztynem, trzy odcienie niebieskiego to niebo, morze i jeziora, czerwony symbolizuje krew, a czarny – żyzną ziemię, ale też niewolę. Używa się również złotych i srebrnych nici. Najczęściej haftuje się motywy kwiatowe. Czasami pojawiają się też kolorowe owady.

Kaszuby to nie tylko charakterystyczna kultura, inny język czy wyjątkowa sztuka ludowa, lecz także piękna natura i różnorodne krajobrazy . Można tu zobaczyć wzgórza morenowe, których najwyższym szczytem jest Wieżyca . W regionie występują również rozległe równiny i płaskie pradoliny. Spływy kajakowe po czystych rzekach to prawdziwa atrakcja dla wielbicieli sportów wodnych oraz turystów szukających spokoju i relaksu . Warto wspomnieć także o kuchni kaszubskiej. Regionalne dania są raczej proste, ale bardzo smaczne. Bazują na lokalnych produktach. Ważnymi składnikami są ziemniaki oraz ryby.

Jednym z najważniejszych centrów regionu są Kartusy. Niezwykle cenną atrakcją turystyczną jest zespół klasztorny Kartuzów . W mieście znajduje się też Muzeum Kaszubskie prezentujące eksponaty związane regionem. Przez Kartusy prowadzą również dwa szlaki turystyczne.

Popularną atrakcją turystyczną jest Muzeum – Kaszubski Park Etnograficzny w miejscowości Wdzydze. Powstał w 1906 roku nad jeziorem Gołuń. Zaprezentowano tu obiekty dawnej architektury regionu, czyli 50 budynków charakterystycznych dla kaszubskich wsi. W tym fascynującym Muzeum można zobaczyć między innymi stare chałupy , dwory, kościoły, wiatraki , warsztaty i szkołę.

W zabytkowym budynku Pałacu Przebendowskich w Wejherowie znajduje się obecnie Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej. Są tutaj gromadzone nie tylko teksty pisane w języku kaszubskim, czasopisma, zbiory pieśni i inne druki, a także inne dzieła twórców ludowych. Muzeum wydaje też książki pisane w języku kaszubskim. Z kolei w Chmielnie znajduje się Muzeum Ceramiki Kaszubskiej prowadzone przez rodzinę Necłów. Znajdują się tu najpiękniejsze, tradycyjne wyroby garncarskie regionu. Chętni mogą wziąć udział w warsztatach i stworzyć własną, niepowtarzalną pamiątkę.

Fascynaci historii na pewno z przyjemnością zwiedzą Zamek w Bytowie . To imponujący zamek krzyżacki, który pochodzi z początku XV wieku. Dziś w tym majestatycznym budynku znajduje się Muzeum Zachodniokaszubskie, a także hotel i restauracja. Można tu spróbować lokalnych specjałów.

Na lekcję patriotyzmu warto wybrać się do Będmina, gdzie znajduje się Muzeum Hymnu Narodowego. Budynek tego muzeum to dwór szlachecki, który w przeszłości należał do rodziny Józefa Wybickiego – autora tekstu hymnu Polski, czyli „Mazurka Dąbrowskiego”.

W Kanadzie także znajdują się Kaszuby. Zlokalizowane są na północy Kanady w prowincji Ontario . Nazwa Kaszuby została oficjalnie uznana przez rząd kanadyjski na cześć pierwszych polskich osadników pochodzących z polskich Kaszub. Tu elementami krajobrazu, tak jak w polskim regionie, są malownicze wzgórza porośnięte lasami, jeziora i rzeki. Co roku, w pobliżu pięknej miejscowości Wilno, odbywają się zjazdy harcerskie.

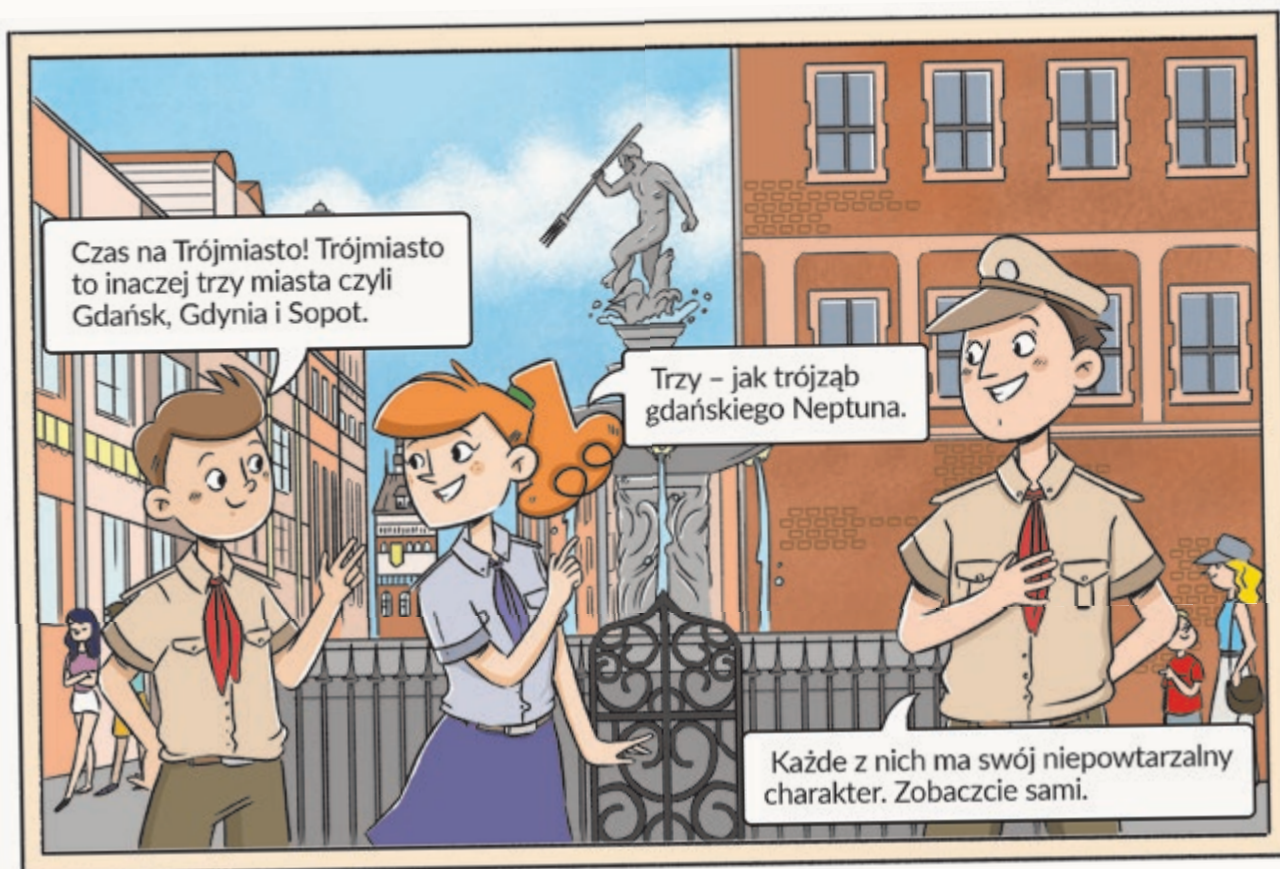
Odpowiedz:

- Jak wyglądają flaga i godło Kaszub?
- Jakie kolory ma haft kaszubski?
- Co znajduje się w Wejherowie?

Trójmiasto

Gdańsk

Fontanna Neptuna to chyba najważniejszy symbol Gdańska. Idealnie komponuje się z eleganckim Dworem Artusa . Fantastycznie wygląda też na tle Ratusza Głównego Miasta – jednej z najwspanialszych budowli północnej Europy. Wszystkie te zabytki znajdują się wzdłuż Drogi Królewskiej, czyli głównej trasy turystycznej w Gdańsku.

Można tu też zobaczyć piękne, kolorowe kamienice, wypić aromatyczną kawę w lokalnej kawiarni i kupić biżuterię z bursztynu, który jest nazywany „złotem Bałtyku”. Charakterystycznymi elementami Drogi Królewskiej są także zabytkowe bramy, między innymi reprezentacyjna Złota Brama z XVII wieku oraz najstarsza wodna Brama Zielona .

Bazylika Mariacka to „Korona Gdańska”. Ta sakralna budowla z cegły do dzisiaj zachowała oryginalną formę architektoniczną. W środku można zobaczyć ołtarze i dzieła średniowieczne. Inną atrakcją w Gdańsku jest największy i najstarszy dźwig portowy Europy z XV wieku zwany Żurawiem .

W piękny, słoneczny dzień warto wybrać się na spacer do Parku Oliwskiego z romantycznymi alejkami i eleganckim Pałacem Opatów 🍁. Można też zobaczyć Pomnik Obrońców Wybrzeża 🍁 o wysokości 25 metrów, który znajduje się na półwyspie Westerplatte i przypomina o polskich bohaterach z września 1939 roku.

Gdynia

Gdynia 🍁 to nowoczesne, pełne energii miasto. Znajduje się tu bardzo duży port morski 🍁.

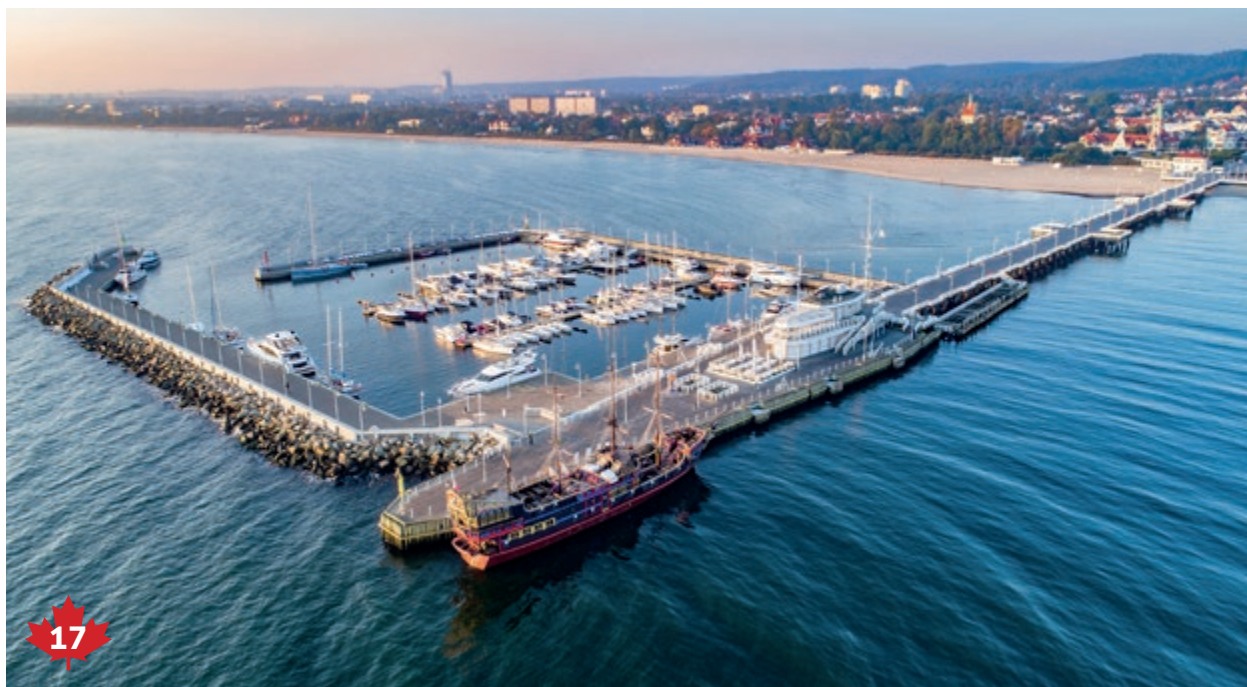
Prawdziwą atrakcją dla amatorów morskich przygód jest rejs pirackim statkiem Galeon ¹¹. Turyści zainteresowani historią II wojny światowej znajdą w Gdyni okręt-muzeum – ORP Błyskawica ¹², który brał udział w militarnych akcjach Marynarki Wojennej na różnych morzach przez całą wojnę. Jest to najstarszy na świecie niszczyciel. Można też zwiedzić Dar Pomorza ¹³, popularny statek-muzeum, żaglowiec z trzema masztami.

Piękną panoramę miasta oferuje punkt widokowy Kamienna Góra ¹⁴. Świetnie widać stąd Morze Bałtyckie. Bardzo interesującym miejscem jest również Muzeum Emigracji, które dokumentuje historię emigracji Polaków (między innymi ich długich podróży statkiem przez Atlantyk).

Sopot

Sopot to małe, czarujące miasto, kurort i uzdrowisko. Wszyscy Polacy znają Operę Leśną ¹⁵ – atrakcyjnie zlokalizowany amfiteatr. Każdego roku odbywa się tu bardzo popularny festiwal muzyczny. Główną nagrodą jest statuetka Bursztynowego Słowika ¹⁶.

W Sopocie znajduje się najdłuższe nad Morzem Bałtyckim molo ¹⁷. Ta największa atrakcja turystyczna miasta ma około pół kilometra długości i oferuje możliwość malowniczego spaceru z pięknymi widokami. Molo w Sopocie jest także najdłuższym drewnianym molo w Europie.

Przy moście można zobaczyć latarnię morską ¹⁸, która dziś pełni funkcję atrakcyjnego punktu widokowego.

Reprezentacyjna ulica Bohaterów Monte Cassino nazywana jest „Monciakiem” ¹⁹. Nie ma tu samochodów, to pełen pozytywnej energii deptak z restauracjami, kawiarniami oraz sklepami z pamiątkami i biżuterią z bursztynu. Na tej ulicy pod numerem 53 warto odwiedzić Krzywy Domek ²⁰ – magiczną, architektoniczną wizytówkę Sopotu. Ten oryginalny budynek został numerem 1 na liście 50 najdziwniejszych budynków świata Portalu Village of Joy.

Odpowiedz:

- Co jest symbolem Gdańska?
- Jak nazywa się popularny statek-muzeum, który można podziwiać w Gdyni?
- Co jest główną atrakcją Sopotu?

Pobrzeże

Bardzo atrakcyjnym regionem jest Pobrzeże. Warto odwiedzić te tereny nie tylko ze względu na Trójmiasto. Ważny punkt na mapie to największa w Polsce wyspa – Wyspa Wolin . Czasami nazywa się ją „Polską w miniaturze”, bo są tu różne krainy geograficzne. Można zobaczyć jeziora , a nawet wzgórza, które trochę przypominają małe góry. W centralnej części wyspy znajduje się Woliński Park Narodowy.

Pod ochroną są rośliny, ptaki, na przykład orzeł bielik , morświny i foki. Poza tym można spotkać tu też żubry. Popularną atrakcją wyspy jest Centrum Słowian i Wikingów . Do skansenu każdego roku w sierpniu przyjeżdżają wielbicieli tych kultur z całej Europy. Przez kilka dni żyją tak, jak Słowianie i Wikingowie ponad tysiąc lat temu.

Innym unikalnym geograficznie terenem jest Słowiński Park Narodowy – odwiedzany przez tysiące turystów. Jest to kraina piasku, wody i wiatru. Symbolem parku jest mewa srebrzysta . Charakterystyczne krajobrazy obejmują piękne łąki, bagna, lasy oraz przymorskie jeziora, takie jak Gardno i Łebsko. To ostatnie pełni funkcję bezpiecznego, naturalnego domu dla różnych gatunków ptaków.

Słowiński Park Narodowy najbardziej kojarzy się jednak z ruchomymi wydhami 🍁. Obserwuje się tu dynamiczne procesy ich tworzenia i niszczenia. Wydmy wędrują, a wyglądają przy tym jak piękna pustynia z białym piaskiem, który prezentuje się bajecznie na tle błękitnego nieba i morskich fal. Dobrze jest zatrzymać się na moment w Łebie 🍁 – przyjemnym, klimatycznym miasteczku z uroczym portem i dobrymi restauracjami, gdzie można spróbować świeżych ryb.

Wybrzeże Bałtyku to również wspaniałe klify. Koniecznie trzeba zobaczyć wysoki klif w Orłowie 🍁, który prawdopodobnie jest najczęściej fotografowaną przez turystów częścią Gdyni. Znajduje się na nim rezerwat chroniący piękny, naturalny las. Z powodu aktywności morza klif każdego roku wygląda coraz bardziej monumentalnie. Brzeg klifowy można oglądać też w Trzęsaczu 🍁. To mała, nadmorska miejscowość z sosnowymi lasami i wspaniałą plażą. Amatorzy podróży koleją mogą wybrać się na wycieczkę pociągami z prawdziwą lokomotywą parową 🍁 – atrakcja w stylu retro!

Warto zobaczyć także dwie mierzeje Wiślaną i Helską ¹². Dawne wioski rybackie dzisiaj przyjmują turystów, którzy kochają kontakt z czystą, dziewiczą naturą. Najbardziej popularnym miejscem Mierzei Helskiej jest Hel, a w nim Muzeum Rybołówstwa ¹³ i słynne fokarium. Spektakularne występy fok przyciągają turystów z całej Polski. Obie mierzeje dają możliwość uprawiania różnych sportów wodnych.

12

13

14

Przez całe wybrzeże Bałtyku biegnie też Szlak Latarni Morskich. Po polskiej stronie morza jest ich aż 17. Spełniają one funkcję nawigacyjną. Latarnie mają różne formy i kolory. Żeby zobaczyć wszystkie, potrzeba determinacji, czasu i dobrej kondycji fizycznej. Alternatywą jest wizyta w Niechorzu w Parku Miniatur Latarni Morskich – trwa ona zdecydowanie krócej niż wycieczka szlakiem! Latarnie są zlokalizowane w wyjątkowych miejscach, blisko fantastycznych nadmorskich miejscowości i atrakcji – często koło popularnych uzdrowisk, takich jak Krynica Morska, Ustka ¹⁴ czy Sopot.

Wielbiciele historii, architektury i astronomii mogą natomiast wybrać się pieszo lub samochodem Szlakiem Mikołaja Kopernika. Po drodze odwiedza się miejsca, w których wielki polski astronom ¹⁵ spędzał czas na różnych etapach swojego życia. Warto podróżować jego śladami od Fromborka do Olsztyna.

15

Odpowiedz:

- Gdzie znajdują się ruchome wydmy?
- Jak nazywają się dwie polskie mierzeje?
- Ile latarni znajduje się na Szlaku Latarni Morskich?

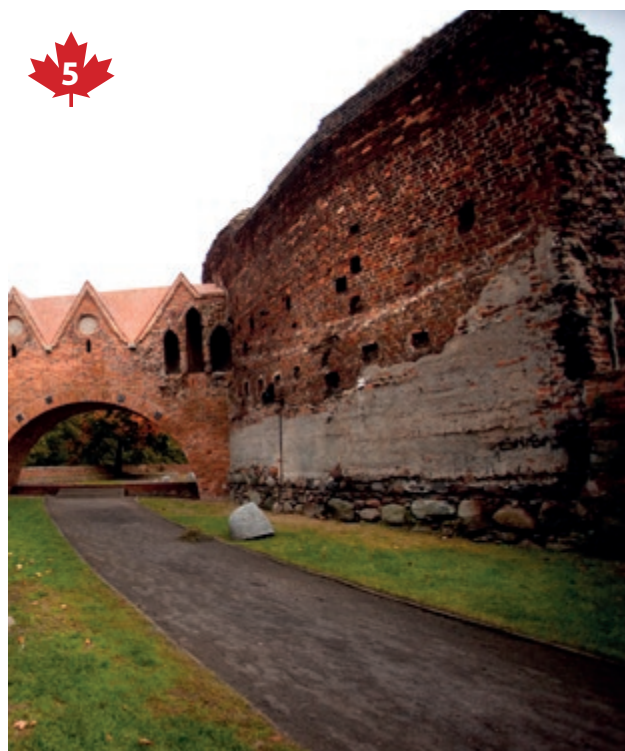

Toruń to miasto wielkiego astronoma Mikołaja Kopernika, który „wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię”. Na Starówce znajduje się jego rodzinny dom , a na Rynku Staromiejskim – pomnik . Młody astronom wygląda na nim jak profesor i trzyma w lewej ręce specjalny przyrząd astronomiczny. Pomnik Kopernika jest ważnym symbolem miasta, popularnym obiektem fotografii oraz charakterystycznym punktem spotkań mieszkańców Torunia.

Pasjonaci astronomii mogą zaplanować w Toruniu wizytę w fascynującym planetarium , które jest prawdziwym Centrum Popularyzacji Kosmosu.

Atrakcją Torunia jest Rynek Staromiejski, na którym znajdują się interesujące architektonicznie kamienice, na przykład dawne rezydencje bogatych mieszkańców miasta. Najważniejszy punkt toruńskiej Starówki to Ratusz Staromiejski – w przeszłości handlowe i administracyjne centrum miasta. Ten budynek jest jednym z największych ceglanych ratuszy w Europie. Amatorzy ceglanych historycznych budowli muszą zobaczyć też ruiny Zamku Krzyżackiego .

Inną interesującą atrakcją turystyczną Torunia jest Krzywa Wieża . Tu można zrobić test charakteru. Legenda mówi, że balans przy ścianie wieży utrzymuje tylko lojalna i uczciwa osoba.

W centrum miasta można spotkać flisaka, który gra na skrzypkach . Wokół niego siedzą zasłuchane żaby. Ten wyjątkowy pomnik to ślad toruńskiej legendy, która opowiada o uratowaniu miasta przed plagą żab przez sprytnego młodzieńca. Toruń to przede wszystkim miasto piernika. Mieszkańcy mówią, że żaden z gości nie może wyjechać z Torunia bez tego smakołyku .

Wizyta w Muzeum Toruńskiego Piernika jest obowiązkowym punktem turystycznego programu dla fanów regionalnych przysmaków. W tym wyjątkowym miejscu można zobaczyć, jak robi się od 700 lat unikalne, pachnące i bardzo smaczne pierniki. Ciekawe warsztaty edukacyjne odbywają się również w Muzeum Żywego Piernika oraz Domu Legend Toruńskich , który warto odwiedzić na samym początku. Po wysłuchaniu legend i wcieleniu się w legendarne postacie, zwiedzanie miasta nabiera większego smaku.

fot. Krzysztof Deczyński

fot. Andrzej Goiński

Odpowiedz:

- Z jaką postacią jest kojarzony Toruń?
- Co mówi legenda o Krzywej Wieży?
- Co jest znanym toruńskim przysmakiem?

Gniezno to pierwsza stolica Polski. Nazwa miasta pochodzi od słowa „gniazdo”. Tu Lech (z legendy o Lechu, Czechu i Rusie) zobaczył gniazdo pięknego, białego orła i zdecydował, że to idealny motyw godła Polski.

Niedaleko Gniezna znajduje się pierwsza polska osada Biskupin . Skansen archeologiczny w tej wsi to jedno z nielicznych tego typu stanowisk w Polsce, ponieważ obejmuje rekonstrukcje w skali 1:1 dawnych budynków, ulic, bramy i wału obronnego. Można się tu poczuć jak w wehikule czasu! Odkrycie osady w Biskupinie stanowiło jedno z najważniejszych wydarzeń w historii Polskiej oraz europejskiej archeologii.

Dziś na Wzgórzu Lecha stoi piękna, gotycka Archikatedra Gnieźnieńska (Bazylika Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny). To „matka kościołów polskich”. W tym miejscu było pięć koronacji królewskich, a dzisiaj znajdują się tu symboliczny sarkofag i relikwie ² patrona Polski, męczennika, świętego Wojciecha. Unikatowym elementem architektonicznym są metalowe Drzwi Gnieźnieńskie z XII wieku ³. Prezentują historię życia świętego Wojciecha.

W 2018 na gnieźnieńskich ulicach roku zamieszkały króliki ⁴. Można je spotkać na Trakcie Królewskim. Jest ich piętnaście, a każdy z nich opowiada o historii miasta. Sympatyczne króliki to nie wszystko, można też zobaczyć rzeźby naszych królów polskich ⁵ oraz sceny z legend.

fot. Sebastian Uciński, Urząd Miejski w Gnieźnie

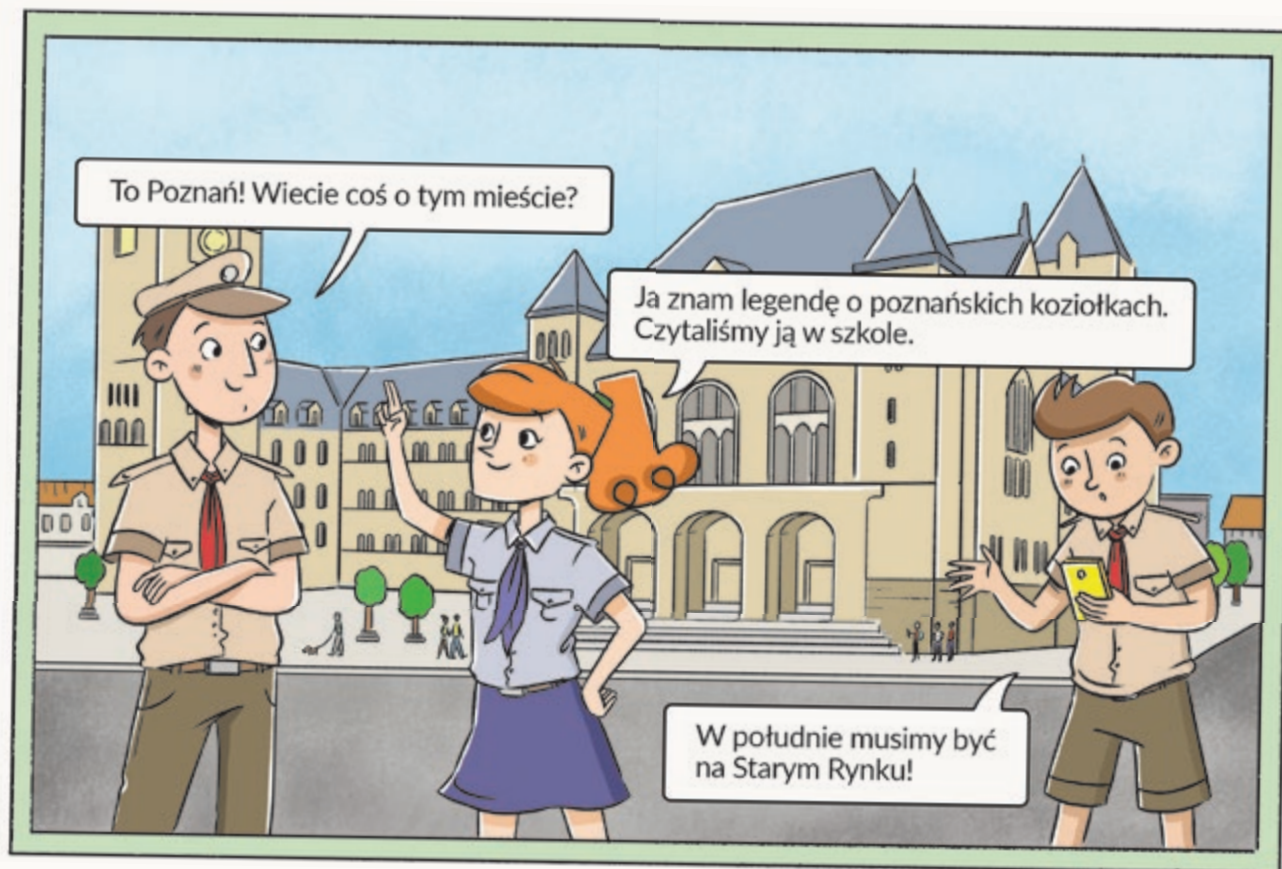

fot. Sebastian Uciński, Urząd Miejski w Gnieźnie

Odpowiedz:

- Skąd wzięła się nazwa Gniezno?
- Co przedstawiają sceny zamieszczone na drzwiach katedry w Gnieźnie?
- Co można zobaczyć gnieźnieńskim Trakcie Królewskim?

Stary Rynek w Poznaniu to miejsce jak z bajki. Kolorowe kamienice wyglądają pięknie w dzień i w nocy. Jasny, elegancki budynek ratusza jest ważnym punktem na mapie miasta.

Jedną z atrakcji poznańskiego ratusza są dwa koziołki , o których opowiada znana legenda. Turyści mogą je oglądać codziennie o 12:00. Wychodzą wtedy ze środkowej wieżyczki i przez minutę bodzą się rogami. Można je również zobaczyć przez okno Rogalowego Muzeum , które znajduje się w pięknej kamienicy na Rynku. To miejsce, gdzie można poznać historię miasta, legendę o rogalach świętomarcińskich oraz sekret smaku tej poznańskiej specjalności, a także wziąć udział w rogalowych warsztatach. Wizyta w muzeum jest bardzo smaczną, kulinarną przygodą.

W Poznaniu znajduje się też najstarsza polska katedra, czyli Bazylika Archikatedralna św. Apostołów Piotra i Pawła . To tu prawdopodobnie odbył się chrzest Mieszka I – twórcy państwa polskiego.

Pasjonaci historii muszą zobaczyć dwa zamki – Zamek Królewski (najstarszą rezydencję królewską w Polsce) i Zamek Cesarski (najmłodsza rezydencja monarchów w Europie).

Na moment relaksu warto wybrać piękny Park Cytadelę , który jest wielkim pomnikiem historii. Znajdują się tu cmentarze, muzea, elementy starych fortyfikacji, pomniki i rzeźby . Szczególne miejsce wśród nich zajmuje rzeźba Magdaleny Abakanowicz „Nierozpoznani”. Można też pospacerować, pojeździć na rowerach czy rolnkach lub pobawić się na placach zabaw.

Idealną atrakcją dla amatorów jazdy pociągami jest wycieczka wąskotorową kolejką Maltanką nad jeziorem Malta . To prawdziwa podróż w czasie!

Odpowiedz:

- Gdzie i o której godzinie można obejrzeć poznańskie koziołki?
- Jak nazywa się znany poznański specjał?
- Co można zobaczyć w Parku Cytadela?

Wrocław

Jesteśmy we Wrocławiu, mieście położonym nad rzeką Odrą. To wyjątkowe miasto 12 wysp i 112 mostów, starych, kolorowych budynków i małych krasnali.

Wrocław ma charakterystyczny, bajkowy dworzec kolejowy . Rynek we Wrocławiu jest również magiczny z pięknymi kamienicami i największymi w Polsce ratuszami.

Na Rynku, który jest jednym z największych w Europie, znajduje się popularna i bardzo interesująca fontanna oraz architektoniczna perła Wrocławia – gotycki Stary Ratusz . Dziś znajduje się tu Muzeum Sztuki Mieszczańskiej.

Nie tylko na Rynku, ale też w innych punktach Wrocławia można zobaczyć małe, intrygujące figurki krasnali . W całym mieście jest już około 400 sympatycznych skrzatów. Spacerują, fotografują, grają na instrumentach, pracują na komputerze itp. Amatorzy nietypowych atrakcji turystycznych mogą wybrać się na spacer szlakiem wrocławskich krasnali. To tutaj znajduje się najstarsze ZOO w Polsce z największym oceanarium w Polsce. Tej atrakcji nie można przegapić.

Wrocław jest nazywany Wenecją północy. To miasto pięknej architektury, wody i mostów – idealne miejsce na niezapomniany weekend albo całe wakacje.

Jeden wyjątkowy most – Mostek Pokutnic (lub Czarownic) – znajduje się na wysokości 45 metrów, między wieżami kościoła św. Marii Magdaleny. To idealny punkt widokowy na fragment Rynku, Ratusz oraz Ostrów Tumski , czyli najstarszą, zabytkową część Wrocławia.

Spotkanie ze sztuką i historią zapewnia Panorama Racławicka, obraz o długości 114 metrów i wysokości 15 metrów. Bardzo atrakcyjna i oryginalna ekspozycja historycznego obrazu „Bitwa pod Racławicami” umieszczona jest w specjalnym budynku rotundy . Jednym z ważniejszych punktów na mapie Wrocławia jest wpisana na listę światowego dziedzictwa UNESCO Hala Stulecia . W jej pobliżu znajduje się Pergola z Fontanną Multimedialną oraz Ogród Japoński.

Odpowiedz:

- Nad jaką rzeką leży Wrocław?
- Figurki jakich postaci można spotkać we Wrocławiu?
- Dlaczego Wrocław nazywany jest Wenecją północy?

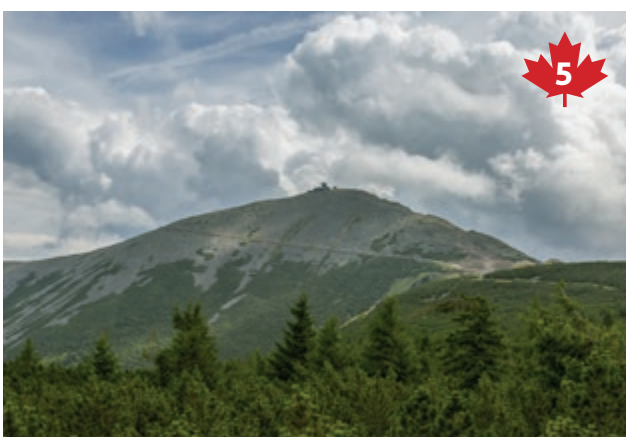

Sudety to długi łańcuch górski położony na południowym zachodzie Polski. Niezwykle ciekawą formą terenu w Sudetach jest pasmo Gór Stołowych budowanych z olbrzymich bloków skalnych płaskich jak stoły. Znajduje się tu niezwykle rezerwat przyrody Błędne Skały . To wyjątkowy labirynt ze skalnymi grzybami, magicznymi korytarzami i szczelinami. Trasa turystyczna daje szansę na przeżycie niezapomnianej przygody na tym bajkowym terenie. Według popularnej legendy, nietypowy krajobraz skalnego labiryntu to efekt ogromnego gniewu ducha gór, czyli Liczyrzepy.

Wizytę w Błędnym Skalech można połączyć z wejściem na Szczeliniec Wielki , czyli najwyższy szczyt Gór Stołowych. Z tarasów widokowych na Szczelińcu można oglądać piękną panoramę Sudetów , a Najwyższym punktem jest Fotel Pradziada, czyli skała o wysokości 12 metrów, którą nazywa się także Tronem Liczyrzepy.

Najwyższym szczytem Sudetów jest Śnieżka . Kiedy jest ładna pogoda, ze szczytu można zobaczyć miejsca oddalone o nawet 200 kilometrów. Widoki są spektakularne! Co roku 10 sierpnia, czyli w dniu świętego Wawrzyńca, na szczycie przy pięknej kaplicy odbywają się specjalne nabożeństwa. Ich uczestnikami są przewodnicy sudeccy i ratownicy Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego. Na Śnieżce znajduje się również bardzo charakterystyczny budynek Wysokogórskiego Obserwatorium Meteorologicznego . Wygląda on jak trzy tajemnicze statki kosmiczne połączone ze sobą.

Najwyższym pasmem górskim w polskiej części Sudetów Wschodnich jest Masyw Śnieżnika. To teren z najbogatszym w całych Sudetach światem roślin i zwierząt.

Inną ważną trasę turystyczną jest Szlak Zamków Piastowskich. Jego długość wynosi 146 kilometrów. Można na nim zobaczyć 13 zamków i jedną wieżę rycerską. Najstojniejszym zamkiem na szlaku jest Książ – zlokalizowany w Wałbrzychu, trzeci pod względem wielkości zamek w Polsce (ma 400 pomieszczeń). Wygląda majestatycznie w otoczeniu malowniczych lasów, na skalnym urwisku o wysokości około 80 metrów!

Niezapomnianym przeżyciem dla turystów może być Kaplica Czaszek w Kudowie-Zdroju . Ta niewielka kaplica ma ściany i sufit pokryte ludzkimi kośćmi – kości i czaszek jest około 3 tysięcy. Są to szczątki ofiar wojen i różnych chorób.

Turyści chętnie też odwiedzają Jaskinię Niedźwiedzią – najdłuższą jaskinię w Sudetach oraz jedną z najgłębszych i najdłuższych w całej Polsce. Magiczne wnętrza zachwyca pięknymi, różnorodnymi naciekami, które przypominają grzyby lub kwiaty.

W Sudetach natura stworzyła też inne cuda – wodospady. Dwa największe z nich to Wodospad Kamieńczyka (27 m wysokości) i Wodospad Szklarki (13,3 m wysokości). Ci zaś, którzy wolą podziwiać dzieła cywilizacji i pamiątki historii, powinni zdecydować się na wizytę w Muzeum Papiernictwa w Dusznikach-Zdroju . Znajduje się ono starym młynie nad rzeką Bystrzyca Dusznicka. W Muzeum można wziąć udział w specjalnych warsztatach i samodzielnie wyprodukować kartkę papieru.

Wyjątkowym zabytkiem są również Domy Tkaczy w Chełmsku Śląskim z początku XVIII wieku. To zespół interesujących drewnianych budynków, które powstały z inicjatywy cystersów z Krzeszowa dla czeskich tkaczy płótna. Czasami nazywa się te domy Dwunastoma Apostołami.

Sudety kojarzą się Polakom z Karpaczem . To górską, turystyczną miejscowość, w której zarówno latem, jak i zimą bije serce Karkonoszy. Ulice pełne są kramów i sklepików z pamiątkami, a restauracje, kawiarnie i puby tętnią życiem do późnych godzin wieczornych.

Koniecznien trzeba zobaczyc teŹ Świętyńię Wang 🍁 przeniesionę w połowie XIX wieku z miasteczka Vang w Norwegii. Od tego urokliwego kościoła prowadzi szlak, którym warto wybrać się na pięknę wycieczkę do jednego z najstarszych schronisk w Polsce – Schroniska PTTK „Samotnia” 🍁 nad Małym Stawem.

14

15

Po długiej podróży przez polskę część Sudetów warto pozwolić sobie na kilka dni odpoczynku w jednym z lokalnych uzdrowisk. Baseny termalne, wody mineralne, specyficzny mikroklimat, wspaniałe parki, masaże, hotele ze strefę SPA – to wszystko czeka na kuracjuszy i turystów w miejscowościach takich jak Lędek-Zdrój, Duszniki-Zdrój, Kudowa-Zdrój 🍁 czy Polanica-Zdrój 🍁.

16

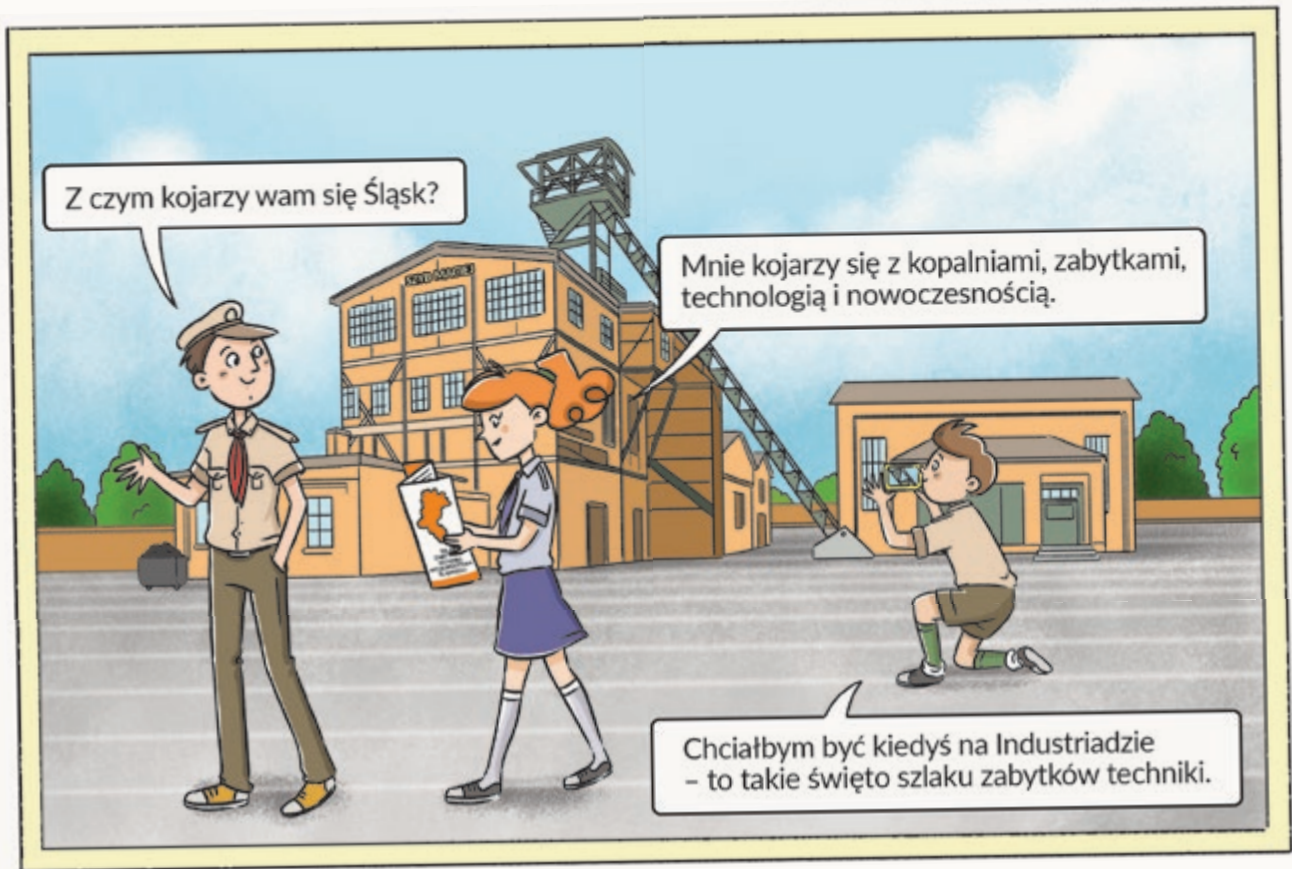

17

Odpowiedz:

- Co to są Błędne Skęły i jak wyglądają?
- Jak nazywa się najwyższy szczyt Sudetów?
- Jakie atrakcje można podziwiać na Szlaku Zamków Piastowskich?

Charakterystyczną i niezwykle interesującą atrakcją turystyczną województwa śląskiego, najczęściej kojarzonego z eksploatacją węgla, jest Szlak Zabytków Techniki. Jest to samochodowy szlak turystyczno-kulturowy prezentujący najbardziej interesujące obiekty przemysłowe regionu. Spośród 40 zabytków największą popularnością cieszą się kopalnie – zwłaszcza Kopalnia Guido w Zabrzu i Kopalnia Srebra w Tarnowskich Górach.

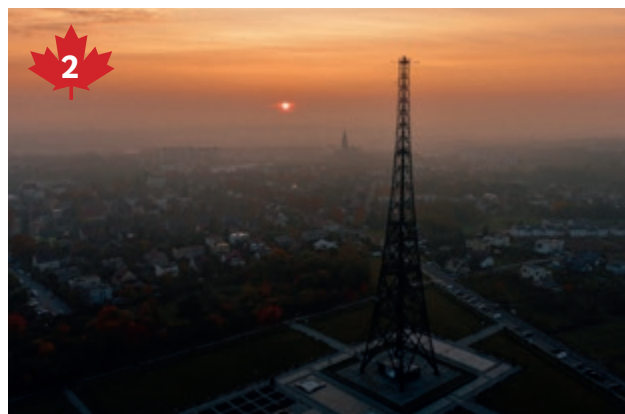
Kopalnia Guido wraz ze skansenem górniczym Sztolnia Królowa Luiza jest częścią Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu . Warto przejść, a także przepłynąć łodzią, wiele kilometrów podziemnych nieczynnych wyrobisk. W czasie wycieczki z byłymi górnikami jako przewodnikami można spotkać bohaterów śląskich legend, na przykład Skarbnika i Utopka.

Zabytkowa kopalnia w Tarnowskich Górach jako jedyna w Polsce pozwala zwiedzić podziemną trasę miejsca, w którym dawniej wydobywano drogie srebro. Stanowi ona tylko fragment skomplikowanego labiryntu korytarzy o łącznej długości około 150 kilometrów. Temperatura w podziemiach jest stała i wynosi 10°C. W okolicy znajduje się także Skansen Maszyn Parowych prezentujący bogatą kolekcję eksponatów związanych z dawnym przemysłem.

Na Szlaku Zabytków Techniki znajduje się również Radiostacja Gliwice. To kompleks radiostacji złożony z trzech budynków i jednego drewnianego masztu nadawczego z lat 1934-1936. Wieża nadawcza w Gliwicach o wysokości ponad 111 metrów jest najwyższą na świecie drewnianą konstrukcją tego typu.

Od 2010 roku organizowana jest INDUS-TRIADA, czyli Święto Szlaku Zabytków Techniki . To bardzo ważny festiwal (słynny w całej Europie) prezentujący dziedzictwo przemysłowe. Podczas wydarzenia turyści mogą słuchać maszyn, dotykać metalowych i drewnianych elementów, poczuć charakterystyczne zapachy i spróbować lokalnych produktów. To niezwykle doświadczenie!

Atrakcyjnym turystycznie miastem regionu jest Pszczyna. Na szczególną uwagę zasługuje tutejszy rynek z pięknymi, kolorowymi budynkami oraz zamek , który dziś bardziej przypomina pałac. Ten ciekawy zabytek znajduje się w Parku Pszczyńskim – jednym z najbardziej zachwycających parków w tym regionie. Można tu wybrać się na spokojny spacer wśród zieleni, oglądać kaczki pływające po stawach lub zrobić sobie mały piknik z widokiem na zamek. Interesującą atrakcją dla całej rodziny jest Pokazowa Zagroda Żubrów. To niewielki, ale bardzo interesujący zwierzyńiec, w którym mieszkają żubry oraz inne zwierzęta, takie jak sarny, muflony, daniel, osły i gęsi. Wspólny bilet pozwala zwiedzić też mały, ale urokliwy Skansen Wsi Pszczyńskiej .

Dla turystów zwiedzających Śląsk godnym uwagi jest miasto Cieszyn reprezentujące dwie różne kultury. Wystarczy przejść przez most, żeby znaleźć się po czeskiej stronie. Kolorowe kamienice Starego Miasta, stare kościoły różnych wyznań, romantyczne uliczki i klimatyczne kawiarnie tworzą magiczną atmosferę Cieszyna. Turyści chętnie zwiedzają rotundę św. Mikołaja i Wieżę Piastowską.

Podczas podróży po Górnym Śląsku warto udać się na Górę Żar. Można wybrać jedną z tras pieszych albo wjechać specjalną kolejką linowo-terenową. Zimą można tu jeździć na nartach, a latem spacerować i jeździć na rowerze. Widok z Góry Żar jest niezapomniany – to wspinała panorama na Jezioro Żywieckie na malowniczym tle szczytów Beskidu Małego i Beskidu Śląskiego. Z lotniska na południowym stoku Góry Żar codziennie startują szybowce.

Szczególną atrakcję na mapie Śląska stanowi Zamek Ogrodzieniec , który znajduje się na Szlaku Orlich Gniazd. To najwyższa budowla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Zamek idealnie prezentuje się na tle białych skał wapiennych.

Dla osób, które chciałyby spędzić wakacje na Malediwach, ale szukają tańszej opcji, idealnym rozwiązaniem jest wizyta w Parku Gródek w Jaworznie . Znajduje się on na terenie dawnego kamieniołomu. Największą atrakcją jest kręta drewniana kładka z urokliwymi altankami. To dzięki tej kładce i kolorowi wody Park Gródek przypomina egzotyczne rajskie wyspy.

Na Górnym Śląsku odwiedzić można też jeden z największych w Europie parków miejskich – Park Śląski . Nazywany jest zielonymi płucami regionu. Znajdują się tu na przykład: ogród zoologiczny (a w nim Kotlina Dinozaurów), najstarszy park rozrywki w Polsce, najstarsze polskie planetarium i największy ogród różany w Polsce.

Najważniejsze miasto regionu to Katowice .

Jest tu wiele atrakcyjnych miejsc. Warto odwiedzić Nikiszowiec, czyli słynne osiedle górnicze z początku XX wieku 🍁 z charakterystyczną architekturą i pięknymi ogrodami. Poza tym w Katowicach znajduje się Park Kościuszki z jedyną w Polsce wieżą spadochronową i Muzeum Śląskie 🍁 – nowoczesny kompleks turystyczny w dawnej kopalni Katowice.

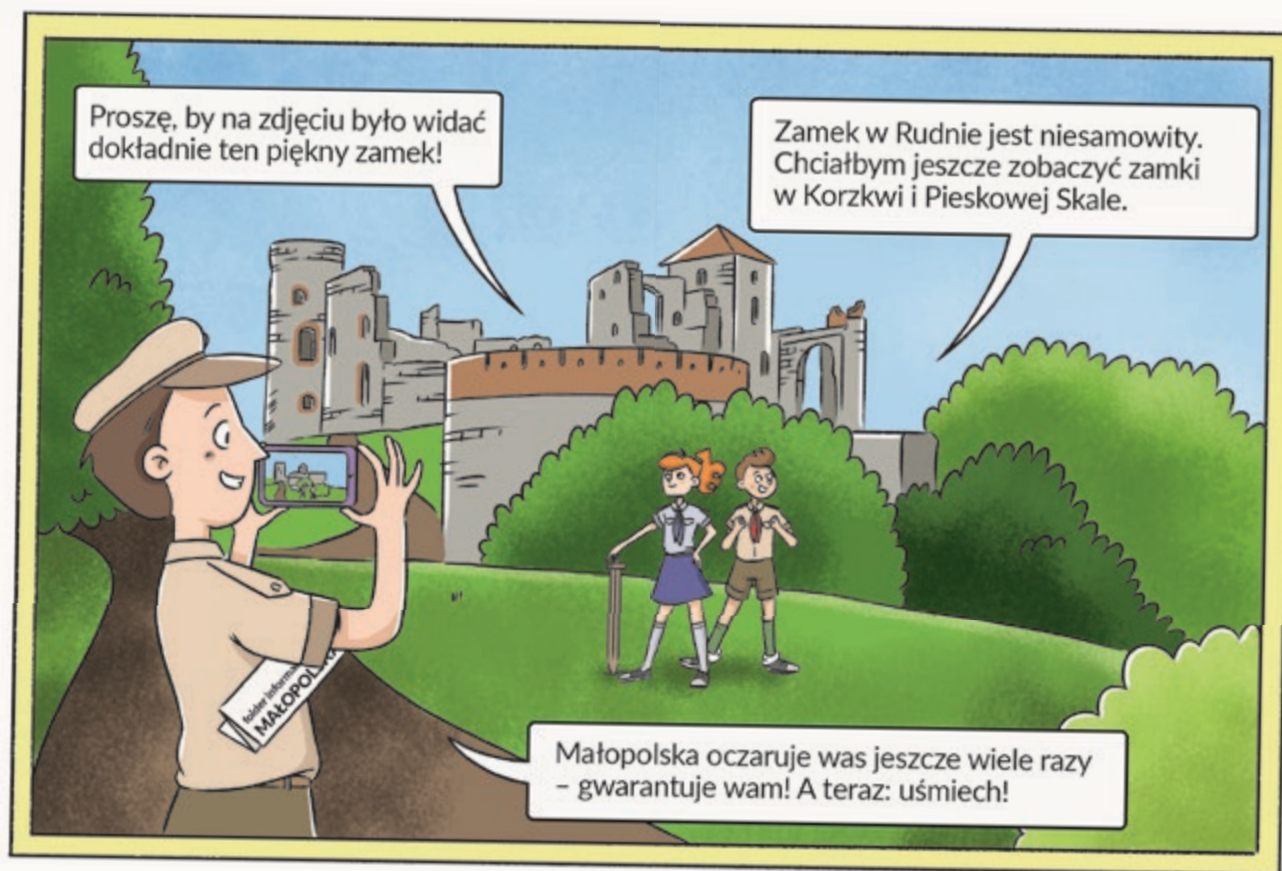
Wszyscy Polacy znają też katowicki Spodek 🍁, czyli Halę Widowiskowo-Sportową w kształcie latającego spodka. Odbývają się tu duże i ważne wydarzenia sportowe, wystawy i koncerty. W pobliżu znajduje się także nowoczesny budynek Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia 🍁.

Odpowiedz:

- Co można zobaczyć się na Szlaku Zabytków Techniki?
- Gdzie na Śląsku znajduje się Rotunda i Wieża Piastowska?
- Co znajduje się w Jaworznie?

Piękny region na południu Polski, który warto odwiedzić, to Jura Krakowsko-Częstochowska. Obejmująca tereny od Częstochowy (na północy) po Kraków (na południu) Jura leży na pograniczu dwóch województw śląskiego i małopolskiego. Jura obfituje w wiele atrakcji turystycznych – są tu stare, malownicze zamki, ciekawe ruiny, ale też wspaniała natura. Białe wapienne skały to charakterystyczny element lokalnego krajobrazu. Stanowią popularne obiekty fotografii i miejsca, gdzie amatorzy i profesjonaliści uprawiają wspinaczkę oraz sporty ekstremalne. Skały te są pozostałościami większych formacji, które uległy erozji, dlatego nazywają się „ostańcami”. Często mają interesujące kształty i związane z nimi nazwy, na przykład Okiennik Wielki, Brama Krakowska czy Maczuga Herkulesa .

Dużą atrakcją tego regionu jest Zamek Tenczyn w Rudnie , który nazywany jest Małym Wawelem, gdyż przypomina historyczną zabudowę Wzgórza Wawelskiego w Krakowie.

Część Jury zajmuje najmniejszy park narodowy w Polsce – piękny Ojcowski Park Narodowy. Na terenie parku znajduje się wspaniały Zamek w Pieskowej Skale . Na odważnych czekają natomiast przygody w Jaskini Ciemnej (jest tam, jak sama nazwa wskazuje, naprawdę bardzo ciemno!) i Grocie Łokietka . To atrakcja dla ludzi o mocnych nerwach. W jaskiniach można spotkać nietoperze. W Ojcowie koniecznie trzeba spróbować też lokalnego przysmaku – pstrąga ojcowskiego. Ta ryba smakuje jak żadna inna!

Region jurajski ma też własną Saharę. Chodzi o Pustynię Błędowską – unikatowy w skali Europy teren z luźnymi piaskami. Turyści podziwiają ten cud natury z kilku punktów widokowych. W miejscowości Klucze powstała też wspaniała platforma widokowa o charakterystycznym kształcie rózgi wiatrów.

Piękne pomniki przyrody można podziwiać także w rezerwacie przyrody Skamieniałe Miasto , który znajduje się niedaleko Ciężkowic. Znajdują się tu tajemnicze skały o dziwnych kształtach, którym pobliska ludność nadawała różne nazwy np. Piramidy, Grzybek, Orzeł. Prawie z każdą z nich związana jest jakaś legenda.

Osoby lubiące kontakt z naturą powinny odwiedzić Gorczański Park Narodowy i zdobyć Turbacz, czyli najwyższy szczyt Gorców. Prowadzi na niego kilka szlaków, a każdy z nich oferuje inne atrakcje: piękne polany, bacówkę, kapliczki, schronisko. Największą atrakcją są jednak cudowne krajobrazy, które na długo pozostają w pamięci turystów.

Jedną z pereł Małopolski jest zamek w Nowym Wiśniczu , który znajduje się na malowniczym wzgórzu Pogórza Wiśnickiego. Ciekawy kształt i oryginalne wieżyczki sprawiają, że zamek wygląda jak z bajki. Miejsce to jest związane ze sztuką kulinarną, nie dziwi więc fakt, że to właśnie w tym zamku powstała najstarsza polska książka kucharska.

Inną atrakcją, która pozwala poczuć ducha minionych czasów, jest skansen w Wygietzowie. Zgromadzono w nim przykłady budownictwa drewnianego Krakowiaków Zachodnich. Znajdują się tu dwory, chałupy, kuźnia czy np. wyjątkowa stodoła z Kaszowa .

Koniecznien trzeba też odwiedzić Dolinki Krakowskie, szczególnie Dolinę Kobylańską 🍁¹¹. W dolinie często spotkać można amatorów wspinaczki skałkowej, którzy chętnie tu trenują. Bajkowy klimat tego miejsca pozwala na relaks przed dalszą podróżą po Małopolsce.

Ważnym miejscem w Małopolsce jest Kalwaria Zebrzydowska 🍁¹², która jest wpisana na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Znajduje się tu Cudowny Obraz Maryi Kalwaryjskiej. Teren sanktuarium to nie tylko klasztor i kościół, lecz także piękne kapliczki wśród równie pięknej przyrody.

Interesującym punktem na mapie Małopolski są Wadowice 🍁¹³. Tu urodził się papież Jan Paweł II. Dziś miasteczko odwiedzają turyści, którzy chcą zwiedzić lokalne zabytki, pospacerować po pięknej okolicy oraz zjeść prawdziwy przysmak – wadowicką kremówkę. Do Wadowic przyjeżdżają również pielgrzymi z całej Polski.

Warto zatrzymać się w uroczej Lanckoronie, wpisanej na listę światowego dziedzictwa UNESCO 🍁¹⁴, która jest położona na zboczu góry. Tutejszy pochylony Rynek z unikatowymi drewnianymi budynkami to magiczne miejsce o wyjątkowym uroku – miejsce bardzo lubiane przez artystów i fotografów.

Inną wyjątkową wsią w regionie jest Zalipie. Jest to prawdopodobnie najbardziej kolorowa miejscowość w Polsce. Mówi się o niej „malowana wieś”, ponieważ od wielu lat mieszkańcy malują na swoich domach i zagrodach kolorowe kwieciste wzory .

Wielbiciele pięknych, górskich widoków powinni wybrać się do Krynicy-Zdroju. Znajduje się tu pierwsza w Polsce drewniana wieża widokowa w koronach drzew , wieża Słotwiny. Jest to atrakcja tylko dla turystów, którzy nie mają lęku wysokości!

W Małopolsce znajdują się także kopalnie soli w Wieliczce i Bochni. To jedne z najstarszych na świecie kopalni soli kamiennej. Koniecznie trzeba zwiedzić podziemne korytarze (w Bochni można nawet przepłynąć je łodzią!), komory i wspaniałe kaplice.

Smutną, ale bardzo ważną lekcją historii jest wizyta w największym byłym niemieckim nazistowskim obozie koncentracyjnym i ośrodku zagłady Auschwitz-Birkenau . W tym obozie straciło życie około 1,1 mln kobiet, mężczyzn i dzieci. To miejsce pamięci, które przypomina, do czego zdolny jest człowiek.

Kopalnia Soli w Wieliczce oraz Obóz Auchswitz-Brikenau są wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO.

Odpowiedz:

- Co to są ostańce?
- Co znajduje się w Wieliczce?
- Jakie zabytki można podziwiać na Szlaku Orlich Gniazd?

Kraków

Kraków to bardzo stare i piękne miasto. Najbardziej popularnym miejscem w tym mieście jest Rynek Główny z XIII wieku – jeden z największych rynków w Europie. Tu znajduje się wiele ważnych zabytków, między innymi Sukiennice i kościół Mariacki. Sukiennice to najstarsze centrum handlowe w Polsce. W przeszłości handlowano w nich sukniem, dziś można tu kupić pamiątki z Krakowa i całego regionu.

Charakterystyczny kościół Mariacki ma dwie wieże. Z północnej wieży co godzinę trębacz gra hejnał – specjalną melodię, która ma związek ze starą legendą. W bazylice Mariackiej znajduje się słynny ołtarz Wita Stwosza .

Pod płytą Rynku Głównego znajduje się Rynek Podziemny . Schodząc tam, stajemy się uczestnikami multimedialnego widowiska, które przenosi nas do średniowiecznego Krakowa. Bogate zbiory oraz ciekawe techniki multimedialne (np. urządzenia holograficzne prezentujące rekonstrukcje budynków), które prezentują życie w dawnym Krakowie sprawiają, że wizyta w tym miejscu jest niezapomnianą przygodą.

W starym centrum miasta znajdują się też budynki Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ten uniwersytet z 1364 roku to najstarsza uczelnia w Polsce i jedna z najstarszych na świecie. Najbardziej znanym budynkiem jest Collegium Maius , na którego dziedzińcu można zobaczyć słynny grający zegar .

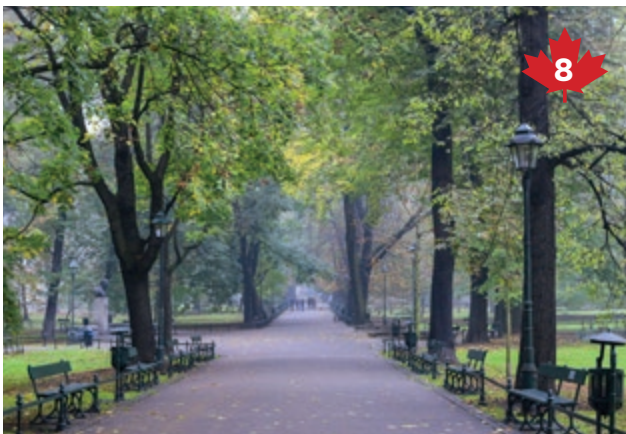

6

7

Najstarszą ulicą w Krakowie jest natomiast ulica Kanonicza na Starym Mieście. To czarujące miejsce z przepięknymi starymi kamienicami. Część nazywaną Starym Miastem otaczają planty – to miejski park, miejsce spacerów i odpoczynku. Spacer warto rozpocząć od Barbakanu , budynku w kształcie koła, który jest częścią dawnej fortyfikacji. Wspaniałą formą zwiedzania jest także przejazd krakowską bryczką .

8

9

10

Idealnym punktem widokowym na Kraków jest Kopiec Kościuszki 🍁 – jeden z pięciu kopców w Krakowie, dedykowany Tadeuszowi Kościuszce. To fascynujące miejsce nie tylko dla fanów historii i architektury, lecz także natury i fotografii. Mniejszy Kopiec Kraka mieści się w dzielnicy zwanej Podgórzem, której centrum jest Rynek Podgórski 🍁 i znajdujące się przy nim Sanktuarium św. Józefa.

Obowiązkowym punktem turystycznej wizyty w Krakowie jest Zamek Królewski na Wawelu 🍁 . Warto zwiedzić piękny dziedziniec 🍁 , 71 eleganckich sal oraz Katedrę Wawelską św. Stanisława i św. Wacława. Katedra to miejsce koronacji i pochówku królów Polski. W Wieży Zygmuntońskiej znajduje się najbardziej popularny i jeden z największych dzwonów w Polsce – Dzwon Zygmunt z XVI wieku.

Na tych, którzy nie boją się potworów, czeka nad rzeką Wisłą legendarny Smok Wawelski 🍁, który zjeje ogniem. Lepiej go nie denerwować, zrobić tylko zdjęcie, odwiedzić jego grotę i iść dalej na Kazimierz 🍁 – starą żydowską dzielnicę. To miejsce z wyjątkową atmosferą, ciekawymi budynkami i kawiarniami.

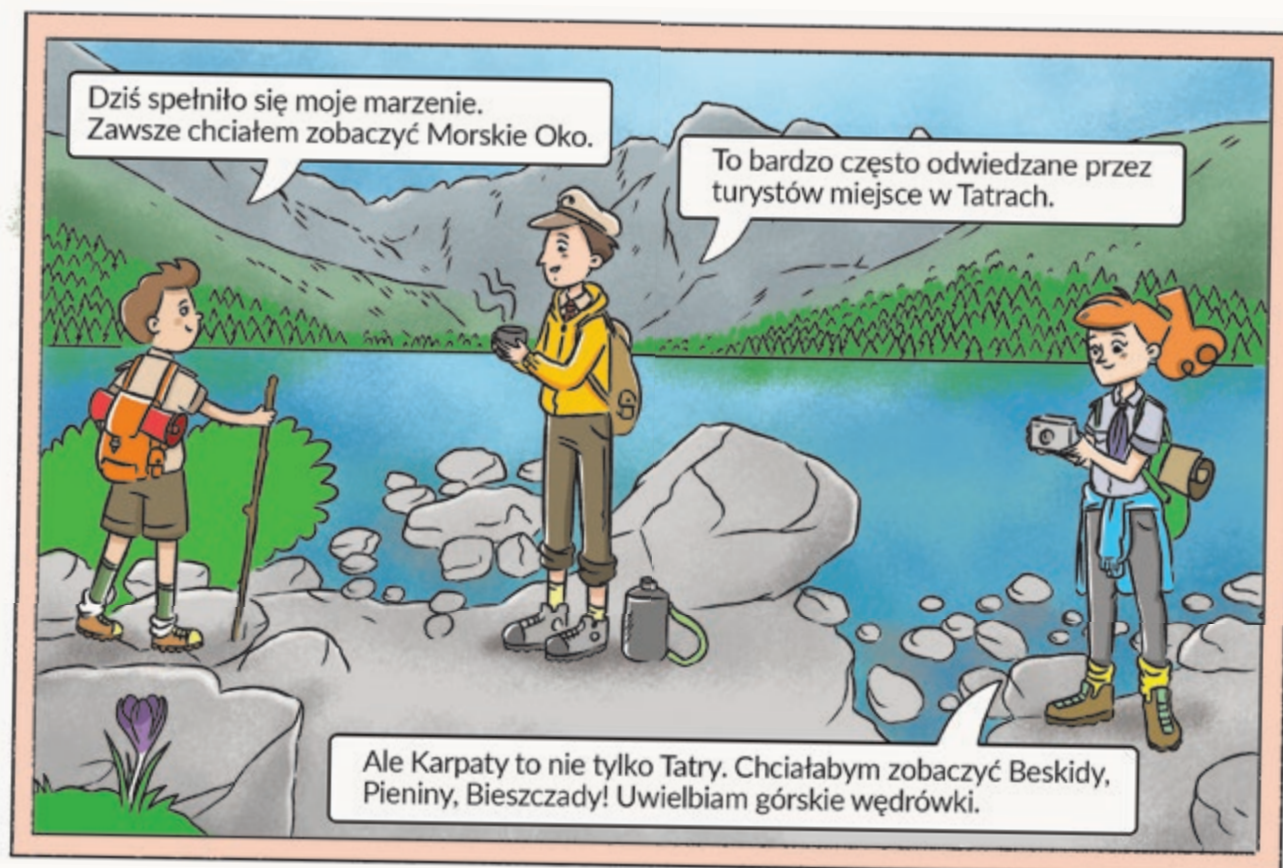
Chętnie odwiedzanym przez turystów miejscem jest także dzielnica Nowa Huta. Znajdujący się w niej Plac Centralny 🍁 wraz z otaczającymi go zabudowaniami jest wizytówką architektury PRL-u.

Odpowiedz:

- Jakie zabytki znajdują się na Rynku Głównym w Krakowie?
- Co to jest Collegium Maius?
- Co znajduje się na wzgórzu Wawel?

Południe Polski słynie ze swojego górzystego charakteru. Najwyższymi górami w Polsce są Tatry , które należą do większego masywu górskiego zwanego Karpatami. Rysy to najwyższy szczyt po polskiej stronie gór, który mierzy 2499 m. n.p.m. Innymi popularnymi polskimi szczytami górskimi są: Świnica, Kasprowy Wierch i Kozi Wierch i Giewont , z którym jest związana legenda o śpiących rycerzach.

Wędrując po Tatrach, możemy podziwiać malownicze doliny, z których najpiękniejsze to Dolina Chochołowska, Dolina Kościeliska, Dolina Gąsienicowa 🍁³. Na planie podróży warto zaznaczyć jeziora, takie jak Morskie Oko czy jeziora w Dolinie Pięciu Stawów. Górskie potoki w wielu miejscach tworzą wodospady, z których największy to Siklawa 🍁⁴.

Naturalne piękno stanowią też jaskinie, których w polskiej części Tatr jest aż 862. Niestety tylko sześć z nich jest dostępnych dla turystów, między innymi Jaskinia Mroźna, Jaskinia Mylna 🍁⁵ czy Jaskinia Obłąkowa.

W Tatrach żyje wiele gatunków zwierząt, na przykład kozice , świstaki, niedźwiedzie, rysie, wilki, orły. Charakterystycznymi roślinami górskimi są szarotka , krokus, dzwonek alpejski, limba czy modrzew. Tatrzańska przyroda objęta jest ścisłą ochroną – obszar ten jest częścią Tatrzańskiego Parku Narodowego.

Do dziś na tatrzańskich halach od kwietnia do września wypasane są owce. Uroczyste wyjście pasterzy ze stadami owiec na wypas na górskich halach nazywane jest redykiem wiosennym, a ich powrót z wypasu określamy mianem redyku jesienno . W czasie wypasu owcami opiekuje się baca, który mieszka w tym czasie w szałasie.

W Tatrach jest około 250 km szlaków o różnym stopniu trudności. Są one dobrze oznakowane i zabezpieczone. Co roku góry odwiedzane są przez tysiące turystów. U samych stóp Tatr położone jest Zakopane – miasteczko uważane za „zimową stolicę Polski”. Krupówki to reprezentacyjna ulica Zakopanego. Po obu stronach tej ulicy zlokalizowane są liczne sklepiki z pamiątkami, oscypkami i kiełbasami oraz klimatyczne restauracje góralskie.

Drugim pasmem górskim w Karpatach są Beskidy – najmłodsze góry w Polsce. Ich najwyższe szczyty to Babia Góra , Łysa Góra, Skrzyczne i Turbacz. W rejonie Beskidów jest wiele parków narodowych, z których najpopularniejsze to Babiogórski i Bieszczadzki Park Narodowy.

Tereny te cieszą się niezwykłą popularnością wśród turystów i są często odwiedzane przez amatorów pieszych wędrówek. Jednak nie tylko górskie szlaki, malownicze krajobrazy, wyciągi narciarskie, lecz także bogata kultura folklorystyczna tego regionu przyciągają turystów. Warte odwiedzenia jest Centrum Koronki Koniakowskiej, w którym można zobaczyć wykonane ręcznie koronki i haftowane ozdoby.

Na południowym wschodzie Polski rozciąga się pasmo górskie Bieszczad z wysoko położonymi łąkami zwanymi połoninami. Najbardziej znana jest Połonina Wetlińska ¹³. Tereny te w całości znajdują się w granicach Bieszczadzkiego Parku Narodowego i są objęte ścisłą ochroną. Bieszczadzki Park Narodowy jest trzecim odnośnie do wielkości parkiem narodowym w Polsce. Żyje tu np. największy europejski wąż Eskulapa ¹⁴. Zbocza górskie pokrywają lasy bukowe, w których żyją żubry, jelenie karpackie, niedźwiedzie, wilki, bociany czarne i koniki polskie. Bieszczady czasem jeszcze nazywane są polskim „dzikim Zachodem”, a to dlatego, że są stosunkowo mało zaludnione.

Warto obejrzeć dwie duże zapory wodne. Jedna zatrzymuje wody Dunajca w Pieninach, a druga została zbudowana nad Soliną na rzekach San i Solinka w Bieszczadach. Przy obu tamach powstały duże zbiorniki wodne: Jezioro Czorsztyńskie i Jezioro Solińskie ¹⁵. Zapory te pełnią przede wszystkim funkcję przeciwpowodziową, a powstałe poniżej elektrownie wodne dostarczają prąd do pobliskich miejscowości.

Na Podkarpaciu warto zwiedzić znajdujący się niedaleko Przemyśla zamek w Krasiczynie ¹⁶. Został on zbudowany w XVI wieku przez Stanisława Krasickiego i jest obecnie jednym z najwspanialszych zamków w południowej Polsce.

Kolejnym wartym odwiedzenia regionem na południu Polski jest Pieniński Park Narodowy. Na miłośników górskich wędrówek czekają Trzy Korony – najwyższy szczyt Pienin Środkowych oraz Sokolica, z której można podziwiać zapierający dech w piersiach widok na całą dolinę rzeki Dunajec.

Spytyw Dunajcem jest największą atrakcją tego regionu. Odbywa się on na drewnianych tratwach, które nawigowane są przez dwóch flisaków w tradycyjnych góralskich strojach. Wodna trasa ma około 18 km długości. Rzeka płynie tu wąskim wąwozem pełnym pętli i malowniczych zakoli. Podczas spływu można podziwiać wznoszące się majestatycznie w górze pienińskie szczyty, a także posłuchać opowieści flisaków o legendach, historii tych terenów i ludziach tam mieszkających.

Atrakcją nad Jeziorem Czorsztyńskim jest średniowieczny zamek w Niedzicy . Z zamkiem związana jest legenda mówiąca o tym, że został tu ukryty skarb Inków, który do tej pory nie został odnaleziony.

Odpowiedz:

- Jak nazywają się najwyższe szczyty Tatr?
- Jakie są najważniejsze atrakcje związane z Beskidami?
- Które góry nazywane są polskim „dzikim Zachodem”?

U podnóża Tatr rozciąga się region kulturowy zwany Podhalem . Zamieszkują go górale, którzy na przestrzeni wieków wykształcili swoją specyficzną kulturę: własny folklor, stroje, muzykę, kuchnię i tradycję. Posługują się też specjalną odmianą języka – gwarą podhalańską.

Największe miejscowości Podhala to: Nowy Targ, Zakopane, Biały i Czarny Dunajec, Białka Tatrzańska, Bukowina Tatrzańska oraz Ludźmierz. Warto odwiedzić także Chocholów – jest to wieś zbudowana prawie w całości z oryginalnych chałup góralskich 🍁. Charakterystyczną cechą tych terenów jest tak zwany styl zakopiański w architekturze. Jego doskonałym przykładem jest kaplica na Jaszczurówce 🍁. Zakopiańskich willi nie można pomylić z innymi!

Górale mają poczucie humoru, kochają wolność i naturę, szanują tradycje i są religijni. Mieszkańcy Podhala „po góralsku” celebrować uroczystości religijne i ważne momenty w życiu prywatnym. Szczególnie uroczysty charakter mają góralskie wesela, które często trwają kilka dni.

Góralki noszą piękne białe bluzki, haftowane gorsety i kolorowe spódnice z motywami kwiatowymi, białe skarpetki, szyte ręcznie skórzane buty – kierpce, a na szyi najczęściej korale. W kobiecym stroju dominują kolory: biały, niebieski i czerwony. Mężczyźni także noszą kierpce, białą koszulę, szeroki brązowy pas, kremowo-beżowe spodnie i specjalną narzutę oraz charakterystyczny kapelusz 🍁. Górale zakładają strój regionalny podczas ważnych świąt i rodzinnych uroczystości. To dotyczy także młodej pary 🍁.

Charakterystyczny jest również sposób mówienia górali. Mieszkańcy tego regionu inaczej niż pozostali Polacy wymawiają niektóre głoski, a także akcentują pierwszą sylabę! Górale brzmią prawie jak obcokrajowcy, zwłaszcza gdy mówią szybko!

Muzyka góralska jest piękna, skoczna, a czasami sentymentalna. Była inspiracją dla wielu dzieł znanych kompozytorów, takich jak Karol Szymanowski, Ignacy Paderewski czy Wojciech Kilar. Typowa kapela góralska składa się z czterech muzyków . Dominującym instrumentem są skrzypce. Przy góralskiej muzyce dobrze tańczy się góralskie tańce. Można je podziwiać na scenach podczas występów czy festiwali, ale są one także stałym elementem codziennego życia mieszkańców Podhala. Najbardziej znany z tańców góralskich to „zbójnicki”.

Święta Anna, Marta Stasiowska

Żywym elementem folkloru góralskiego jest sztuka ludowa. Lokalni artyści specjalizują się w rzeźbieniu w drewnie, kaletnictwie , haftowaniu i malowaniu na szkle . Dominującymi tematami sztuki są motywy religijne i historie zbójnickie.

Mieszkańcy Podhala żyją głównie z turystyki. Piękno Tatr, długie wspaniałe szlaki, wysokie szczyty, czyste powietrze, jeziora polodowcowe, piękna przyroda oraz bardzo interesujący folklor – to wszystko przyciąga nie tylko Polaków, lecz także turystów z całego świata. Latem przyjeżdżają na wakacje, zimą na narty. Najchętniej odwiedzają Zakopane, które stanowi centrum kultury góralskiej oraz idealny punkt wypadowy do górskich wędrówek. Czasami wybierają się na jarmark do Nowego Targu, innym razem relaksują się w basenach termalnych w Bukowinie Tatrzańskiej lub Białce Tatrzańskiej albo podziwiają najstarszą wieś na Podhalu Ludźmierz, gdzie znajduje się bardzo ważne Sanktuarium Maryjne – Bazylika Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny .

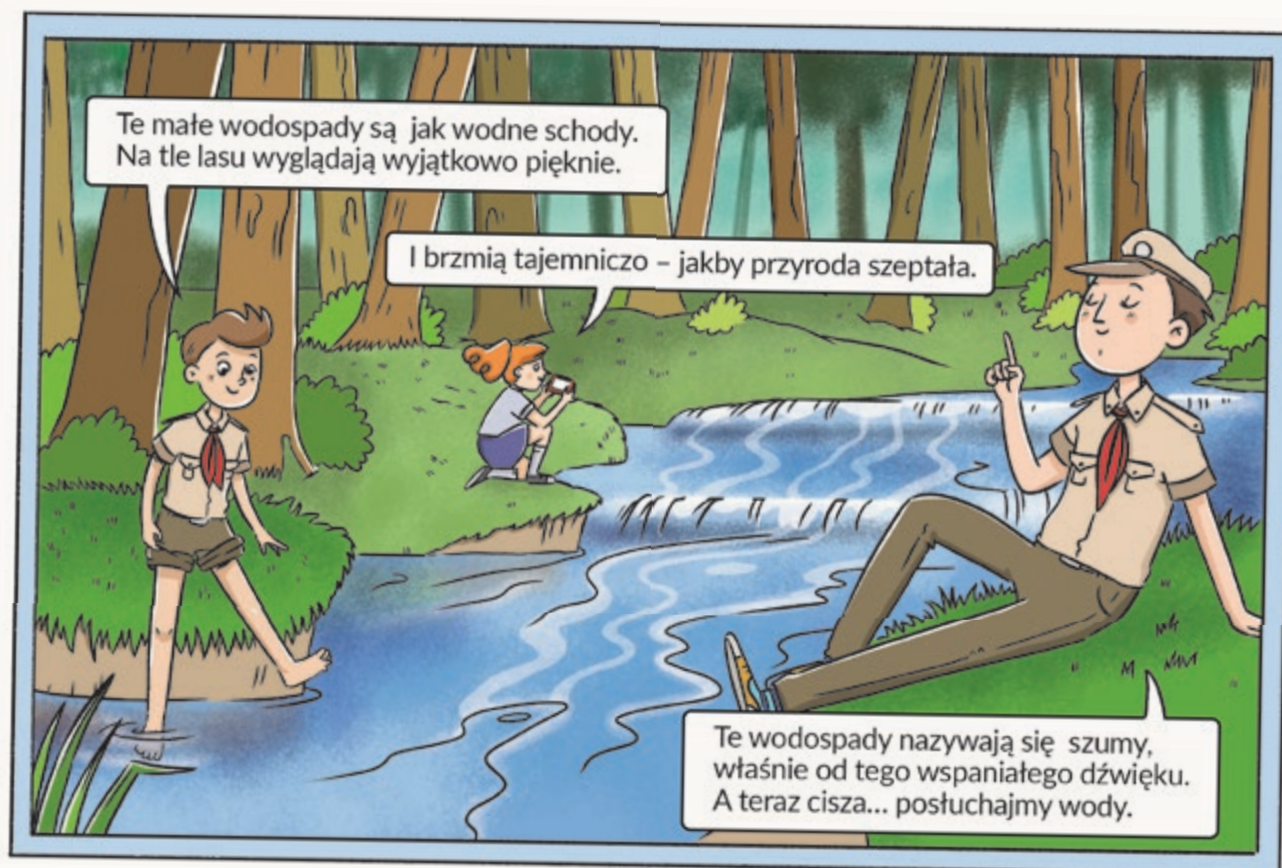

W podhalańskiej kuchni dominują proste potrawy z łatwo dostępnych produktów. Do tradycyjnych dań należą: moskol (placek z gotowanych ziemniaków i mąki, podawany z masłem), kluska (z kaszy, mąki, soli i wody; polewana roztopioną słoniną ze skwarkami) oraz kwaśnica (gęsta zupa z kapusty kiszonej, z ziemniakami, mięsem lub grochem) . Podczas wizyty na Podhalu, koniecznie trzeba też spróbować pysznych serów regionalnych – bundzu oraz oscypków . Te ostatnie mają znak „Chroniona Nazwa Pochodzenia”, ich nazwa jest zastrzeżona. To oznacza, że oscypki produkuje się tylko na określonym terenie i tylko tradycyjnymi metodami. Oscypki są wędzone, mają interesujące kształty i charakterystyczne wzory. Świetnie smakują z grilla z konfiturą z żurawiny!

Odpowiedz:

- Jak wygląda góralski strój damski i męski?
- Które miasta są wizytówką Podhala?
- Jakie przysmaki kojarzą się z Podhalem?

Roztocze to przepiękna kraina geograficzna w południowo-wschodniej Polsce. Słynie ze swoich dziewiczych krajobrazów, pól, lasów, łąk i czystych jak kryształ wód. Jest to bardzo słoneczny region. Ze względu na swoje walory przyrodnicze czasem nazywany jest „polską Toskanią”. Znaczna część tego regionu znajduje się w granicach Roztoczańskiego Parku Narodowego. Jest tu też wiele parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody.

Jednym z najciekawszych jest Rezerwat nad rzeką Tanwią. Tu na odcinku 1 km występują naturalne progi skalne. Tworzą one na rzece Tanew miniwodospady zwane szumami . Inne urokliwe miejsca warto odwiedzić to zbiornik wodny Morskie Oko niedaleko miejscowości Susiec czy Stawy Echo koło Zwierzyńca . Ten kompleks czterech małych zbiorników wodnych otoczony jest piękną plażą. Okoliczni mieszkańcy i turyści przychodzą tu, by odpocząć, popalać się i popływać.

Warto wybrać się też do miejscowości Siedliska. Tu znajduje się jedna z największych atrakcji regionu – geopark Kamienny Las. Skamieniałe drzewa w takiej liczbie występują tylko w czterech miejscach na Ziemi: w Arizonie, w Argentynie, na wyspie Lesbos i właśnie tu – na polskim Roztoczu.

Jedną z najbardziej rozpoznawalnych wizytówek Roztocza są koniki polskie . Konie tej rasy mają jasną sierść, czarną grzywę i ogon. Są małe, ale bardzo silne i wytrzymałe. Prawie nigdy nie chorują. Często można zobaczyć je pasące się na roztoczańskich łąkach. Ich hodowla znajduje się w małej osadzie leśnej o nazwie Florianka.

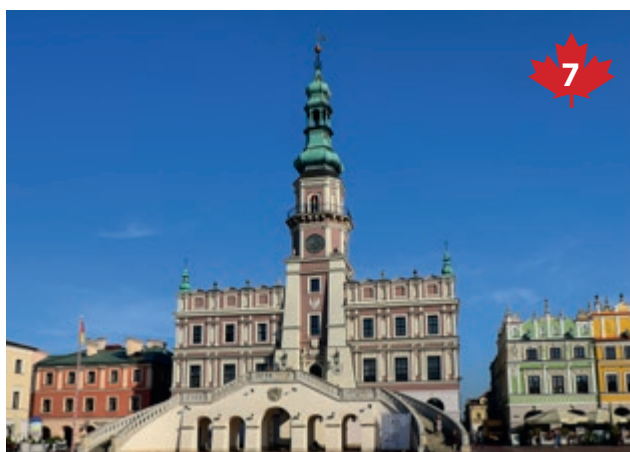

5

6

Jednym z najpiękniejszych miast tego regionu jest Zamość. Miasto zostało zaprojektowane przez włoskiego architekta, który marzył o stworzeniu miasta doskonałego. Rynek ma kształt idealnego kwadratu. Otoczony jest przepięknymi, kolorowymi kamienicami . Jednym z najważniejszych punktów na rynku jest Ratusz z bardzo wysoką wieżą z przepięknymi schodami po obu stronach wejścia, które układają się w wachlarz. Ze względu na swój unikatowy charakter Stare Miasto zostało wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO.

7

8

Niedaleko Zamościa znajduje się kilka mniejszych miejscowości wartych odwiedzenia. Jedną z nich jest Zwierzyniec. Można tu zobaczyć kościół św. Jana zlokalizowany na wyspie, na którą prowadzi most.

Innym ciekawym budynkiem jest pałac Plenipotenta – piękna willa położona na wzgórzu w samym sercu miasta. Dziś jest to siedziba Roztoczańskiego Parku Narodowego.

Słyszeliście z pewnością to słynne zdanie z wiersza Jana Brzechwy: „W Szczepreszynie chrząszcz brzmi w trzcinie”? Szczepreszyn to prawdziwa miejscowość, którą można odwiedzić po drodze do Zamościa. Słynny Chrząszcz stał się wizytówką tego miasteczka. Jego pomnik od 2011 roku stoi w centralnej części rynku i jest bardzo chętnie fotografowaną atrakcją.

Roztocze to idealne miejsce na wypoczynek. Jest tu wiele tras wyznaczonych na piesze wędrówki. Najbardziej jednak pokochają ten region miłośnicy rowerowych wycieczek. Przez te tereny biegnie Centralny Szlak Rowerowy Roztocza oraz fragment Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo . Można zwiedzić prawie całe Roztocze na dwóch kółkach.

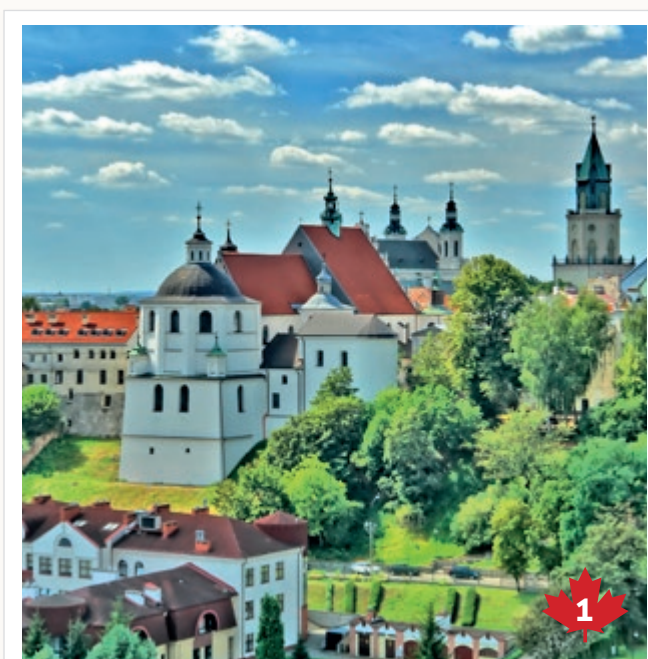
Z kolei na fanów wodnych atrakcji czekają spływy kajakowe. Trasy mają różne stopnie trudności i nawet początkujący kajakarze dadzą sobie tam radę. W czasie spływu można relaksować się, słuchać śpiewu ptaków, podziwiać bajkowe krajobrazy i cieszyć się słońcem.

Odpowiedz:

- Jaka atrakcja znajduje się w Rezerwacie nad rzeką Tanwią?
- Jak wyglądają koniki polskie?
- Jakie sporty można uprawiać na Roztoczu?

Serce Lublina to piękne Stare Miasto z budynkami w pastelowych kolorach i zamkiem z XIX wieku .

W zabytkowej kaplicy na dziedzińcu tego zamku można zobaczyć malowidła ściennie wykonane trudną techniką fresku . Prawdziwą atrakcją dla fanów historii i sztuki jest Lubelska Trasa Podziemna – system korytarzy pod ziemią z ekspozycjami i prezentacjami na temat przeszłości miasta. Idealne miejsce do fotografowania Starego Miasta to Wieża Trynitariska . Platforma na wysokości 40 metrów oferuje najlepszą panoramę Lublina. Wieża to architektoniczny element Archikatedry św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty z XVII wieku z fantastycznymi freskami. Ten kościół jest prawdziwą perłą architektoniczną.

Ważnym punktem na historycznej mapie Lublina jest Brama Grodzka . Dawniej była to granica między miastami chrześcijańskim a żydowskim. Dziś można tu zobaczyć ekspozycję na temat Lublina przed II wojną światową.

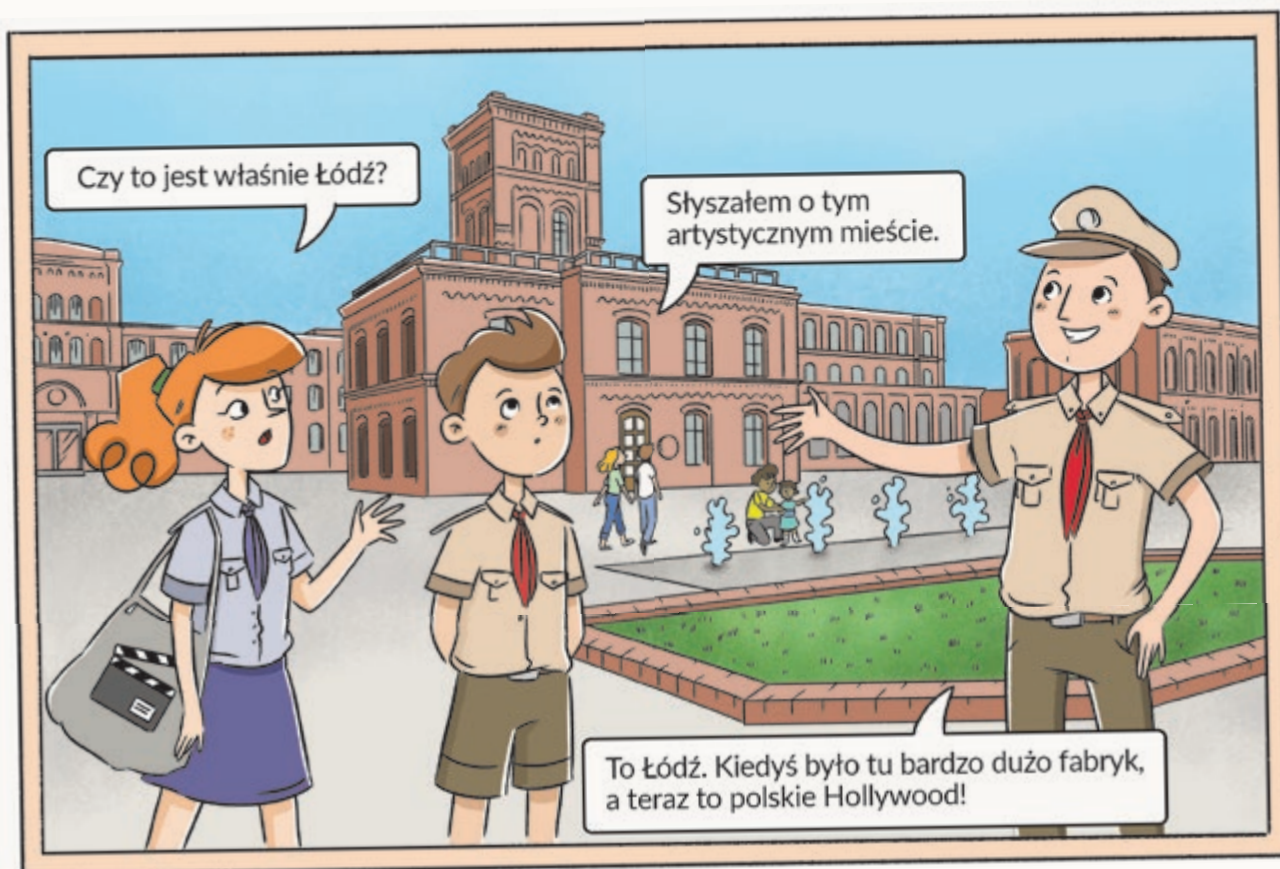
W czasie zwiedzania tego rejonu warto znaleźć czas na długą wizytę w Muzeum Wsi Lubelskiej – fascynującym skansenie, który dzięki drewnianej architekturze i kolekcjom etnograficznym oferuje podróż do przeszłości polskiej wsi. Ogród Saski natomiast to bardzo dobre miejsce na bieganie, romantyczny spacer albo piknik. W tym pięknym parku z amfiteatrem i zegarem słonecznym można spotkać zachwycające niezwykle kolorami pawie!

Odpowiedz:

- Co można zobaczyć na Lubelskiej Trasie Podziemnej?
- Jaką funkcję miała dawniej i jaką pełni dziś Brama Grodzka?
- Skąd rozlega się najlepszy widok na panoramę Lublina?

Tam, gdzie kiedyś była duża fabryka włókiennicza, dziś znajduje się charakterystyczny budynek – Manufaktura 🍁. Architekci tego unikalnego kompleksu z czerwonej cegły zachowali dawną atmosferę urbanistyczną, ale połączyli ją z nowoczesnymi akcentami. Manufaktura to przede wszystkim centrum handlowe i kulturalne. Można tu zrobić zakupy w około 260 sklepach, zjeść obiad i wypić kawę w ponad 60 restauracjach i kawiarniach, a na dużym rynku w centrum kompleksu – zobaczyć najdłuższą fontannę Europy. Dla amatorów historii i mody interesująca będzie też wizyta w Muzeum Fabryki 🍁. Można tu poczuć się jak robotnik fabryki z XIX wieku, obejrzeć pracę starych maszyn (jest bardzo głośno!) i dowiedzieć się, jak produkuje się ubrania.

W Łodzi znajduje się jedna z najdłuższych handlowych ulic w Europie (ma ponad 4 kilometry!) – ulica Piotrkowska . Na tej reprezentacyjnej ulicy miasta można zobaczyć piękne, stare kamienice oraz odwiedzić Centralne Muzeum Włókiennictwa . Jeśli chcemy poczuć się jak w Hollywood, ulica Piotrkowska jest idealnym miejscem – znajduje się tu Łódzka Aleja Gwiazd .

 3

 4

 5

 6

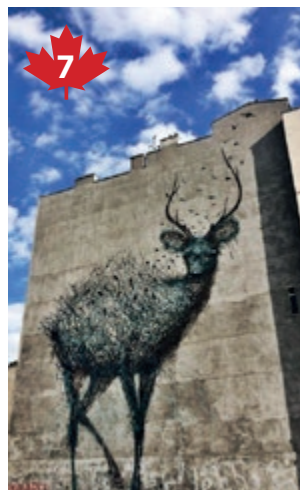
Wojciech Kilar
Kompozytor

Fani urbanistycznej sztuki mogą natomiast oglądać przeróżne kolorowe obrazy na budynkach. W całej Łodzi jest wiele fantastycznych murali namalowanych przez artystów z różnych krajów!

Łódź jest miastem filmu. Łódzka Szkoła Filmowa to jedna z najstarszych uczelni filmowych na świecie. Zgłaszają się do niej studenci, którzy planują być reżyserami, operatorami, fotografikami i aktorami. Dla osób zainteresowanych filmem ważnym punktem na mapie Łodzi jest Muzeum Kinematografii z eksponatami reprezentującymi historię kina, technikę filmową, animację, scenografię i plakat.

Akcenty filmowe widać też w pomnikach w Łodzi. Na ulicy Piotrkowskiej znajduje się na przykład wesoły pomnik Misia Uszatka – bohatera serialu animowanego sprzed niemal połowy wieku. To ulubieniec polskich dzieci dawniej i dziś.

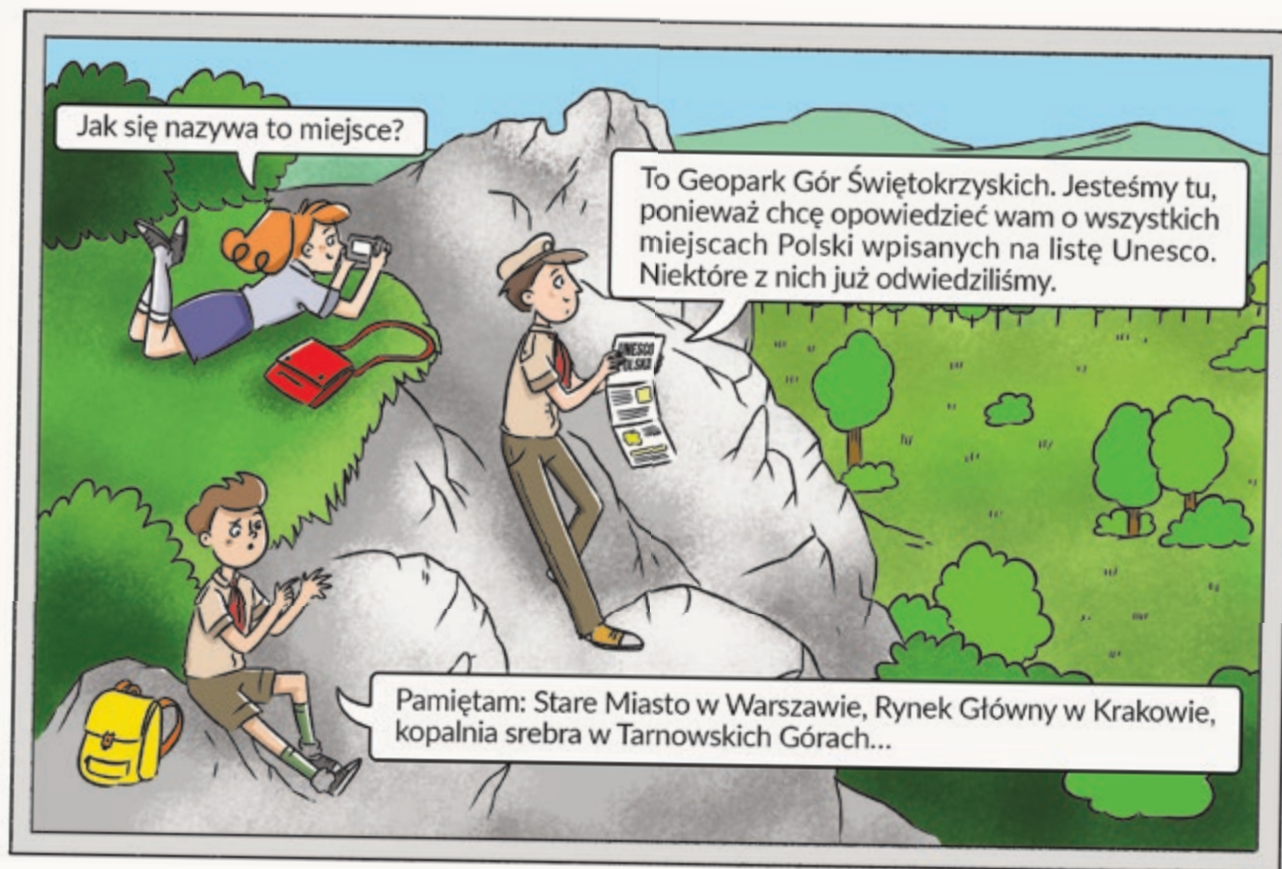
Po zwiedzaniu miasta warto zdecydować się na spacer w Ogrodzie Botanicznym, szczególnie na wizytę w palmiarni . Są tu palmy, które mają 150 lat!

Odpowiedz:

- Jaką funkcję pełniła kiedyś i jaką pełni dziś Łódzka Manufaktura?
- Dlaczego ulica Piotrkowska jest wyjątkowa?
- Z jaką dziedziną sztuki związana jest Łódź?

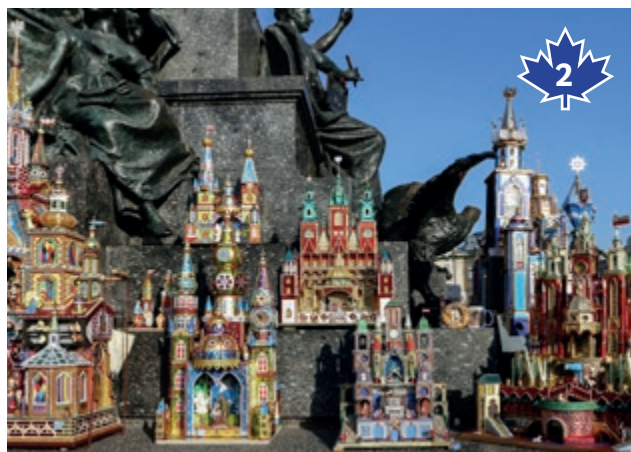

Na prestiżowej liście światowego dziedzictwa UNESCO znajdują się miejsca wyjątkowe w skali globalnej – ponad tysiąc obiektów reprezentujących wszystkie kontynenty. Są to niepowtarzalne zabytki architektury oraz obszary o niezwyklej walorach naturalnych.

Stare Miasto w Krakowie pojawiło się na liście bardzo wcześnie, bo już w 1978 roku. Było jednym z 12 pierwszych wpisanych obiektów. Nic dziwnego – trudno nie zakochać się w Rynku Głównym z charakterystycznymi Sukiennicami, kościołami, Wieżą Ratuszową i eleganckimi kamienicami, Wzgórzu Wawelskim z katedrą, zamkiem i legendarnym smokiem oraz Kazimierzu z synagogami, cmentarzami żydowskimi i magicznym klimatem starych ulic.

Przez jury UNESCO zostały docenione także krakowskie szopki . Pierwszy konkurs na krakowską szopkę odbył się w 1937 roku. Autorzy przygotowujący te imponujące dzieła muszą spełnić kilka ważnych warunków – przede wszystkim elementy szopki muszą nawiązywać do tradycji Krakowa. 6 grudnia każdego roku można podziwiać piękne, kolorowe szopki na krakowskim rynku.

Kopalnia Soli w Wieliczce także została uwzględniona na liście UNESCO. W 2013 roku dodano jeszcze Kopalnię Soli w Bochni i Zamek Żupny w Wieliczce. Sól wydobywano tu od XIII wieku. Dziś warto zobaczyć imponujące podziemne korytarze, a także piękne kaplice.

Nazistowski obóz koncentracyjny Auschwitz-Birkenau z lat 1940-1945 reprezentuje na liście UNESCO wszystkie obozy zagłady. To smutna, ale ważna lekcja historii.

Nie dziwi fakt, że na liście UNESCO znajduje się fragment Puszczy Białowieskiej – pierwotnego kompleksu leśnego na terytorium Polski i Białorusi. Są tu stare drzewa, a między nimi na wolności mieszkają wilki, rysie oraz żubry.

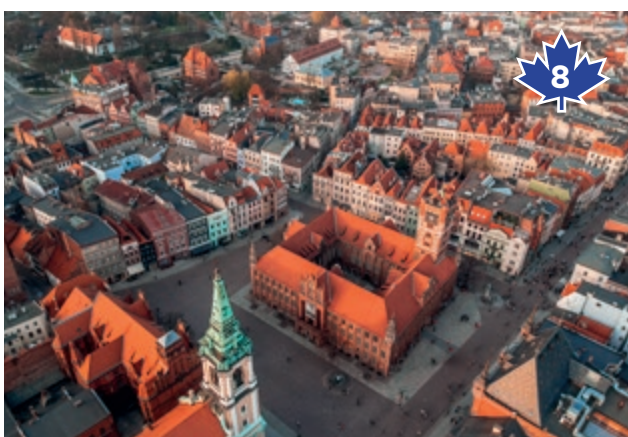
W 1980 roku na listę wpisano Stare Miasto w Warszawie 🍁⁶. Kolorowe kamienice, brukowane uliczki, pomniki, Zamek Królewski – to wszystko dziś wygląda pięknie i zachwyca nie tylko turystów, lecz także mieszkańców stolicy Polski. Warszawską Starówkę w czasie II wojny światowej została jednak prawie całkowicie zniszczona, więc jej dzisiejsza wyjątkowość to efekt ciężkiej pracy i ogromnej determinacji Polaków.

Renesansowe miasto Zamość 🍁 zostało zaprojektowane przez architekta Bernarda Morandiego. To przykład realizacji włoskiego modelu miasta idealnego. Najbardziej popularnym zabytkiem jest oczywiście wspaniały Ratusz, ale w mieście jest też wiele innych perełek architektury.

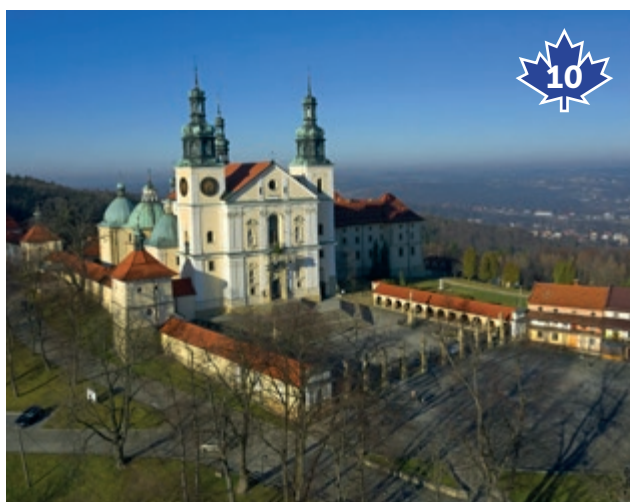
Warto odwiedzić znajdującą się na liście UNESCO średniowieczną część Torunia 🍁⁸. To miasto Mikołaja Kopernika, wielkiego polskiego astronoma. Na uwagę zasługują stare budowle krzyżackie, zabytkowe kościoły, a przede wszystkim Rynek z niezwykłym Ratuszem. Toruń to również idealne miejsce dla turystów, którzy lubią słodkie. Stąd pochodzą słynne toruńskie pierniki.

Zamek w Malborku 🍁⁹ z XIII wieku to imponujący zabytek architektury i obiekt o dużym znaczeniu historycznym. Zlokalizowany nad rzeką wygląda jak z baśni. Pełnił funkcję warownego klasztoru Krzyżaków. Dla wielbicieli przeszłości oraz amatorów fotografii Zamek jest obowiązkowym punktem programu podróży po Polsce.

Kompleks architektoniczny Sanktuarium w Kalwarii Zebrzydowskiej z XVII wieku oraz park pielgrzymkowy z symbolicznymi stacjami Drogi Krzyżowej i punktami, które przypominają wydarzenia z życia Matki Boskiej, to miejsce interesujące nie tylko dla osób religijnych. Inspiracją dla tego zespołu budowli sakralnych była Jerozolima.

Kościół Pokoju w Jaworze i Świdnicy na Dolnym Śląsku znajdują się na liście UNESCO od 2001 roku. To bardzo interesujące i unikalne zabytki z połowy XVII wieku. Stanowią przykłady monumentalnych budowli sakralnych z nietrwałych materiałów. Są największymi drewnianymi świątyniami w Europie.

Niewielkie, urokliwe drewniane kościoły południowej Małopolski oraz Podkarpacia zachwycają turystów architektonicznymi detalami i dekoracjami, które są charakterystyczne dla kościołów średniowiecznych. To piękne, spokojne miejsca o wyjątkowej atmosferze. Warto przypomnieć, że prawdziwym unikatem jest kościółek w Dębnie . W jego pierwotnej konstrukcji nie ma ani jednego gwoźdźdź!

Park Mużakowski to piękny i bardzo duży park krajobrazowy, który leży nad Nysą Łużycką (po obu stronach tej rzeki) na terenach Polski i Niemiec. Powstał na początku XIX wieku. Najczęściej fotografowanym obiektem jest zamek Bad Muskau , ale park zachwyca też roślinami i romantycznymi alejkami. Szczególnie pięknie wygląda wiosną, kiedy kwitną rododendrony oraz jesienią, gdy liście drzew robią się bardzo kolorowe.

Hala Ludowa we Wrocławiu znajduje się na Liście pod swoją pierwotną nazwą jako Hala Stulecia. To ważny zabytek dla historii architektury. Hala powstała w latach 1911-1913. Konstrukcja budowli miała przełomowy charakter, gdyż wykorzystano w niej żelazobeton.

Wyjątkowe drewniane cerkwie w regionie Karpat to miejsca, gdzie czas się zatrzymał. Na liście UNESCO znajduje się 8 cerkwi na terytorium Polski, np. cerkiew w Kwiatoniu czy Owczarach, i 8 cerkwi po stronie ukraińskiej, a także cmentarze, drewniane dzwonnice i bramy. Prawosławne i grekokatolickie świątynie pochodzą z okresu od XVI do XIX wieku. Na tle dziewiczych krajobrazów wyglądają pięknie. Również w środku zachwycają ornamentami i cennymi malowidłami.

W Tarnowskich Górach znajduje się niezwykła dawna Kopalnia Srebra . Wydobywano tu też cynk i ołów. System podziemnych korytarzy na różnych wysokościach ma długość około 300 kilometrów. Jego fragment mogą zwiedzić turyści, gdyż część udostępnionych korytarzy to trasa piesza, a część trzeba przeplłynąć łodzią. To wyjątkowa przygoda! Warto też odwiedzić Skansen Maszyn Parowych, który zlokalizowany jest tuż przy kopalni.

Region prehistorycznego górnictwa, tak zwane Krzemionki , znajduje się na granicy Gór Świętokrzyskich. Wydobywano tu krzemień pasiasty – unikatowy minerał. To bardzo stary kompleks górniczy, który pochodzi z lat 3900-1600 p.n.e. Jest też jednym z największych w skali globalnej obiektów tego typu. Krzemionki stanowią jedyne miejsce na świecie, gdzie odkryto ogromne komory kopalniane na różnych głębokościach.

fot. Magda Piotrowicz-Zbieraj, zbierajsie.pl

Na liście UNESCO znajdują się także dwa geoparki, czyli obszary z unikatowymi i pięknymi obiektami reprezentatywnymi dla historii geologicznej danego regionu. Jeden to transgraniczny polsko-niemiecki Geopark Łuk Mużakowa . Natomiast Geopark Świętokrzyski, który został wpisany na listę w 2021 roku, leży w całości na terytorium Polski.

Odpowiedz:

- Kiedy odbył się pierwszy konkurs szopek krakowskich?
- Jaki obiekt we Wrocławiu znajduje się na liście światowego dziedzictwa UNESCO?
- Jakie polskie miasta są wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO?

Dworki i pałace

Podczas wizyty w Polsce można zobaczyć wiele pięknych budynków – dawnych rezydencji bogatych ludzi. Byli oni nazywani arystokracją. Najbardziej interesujące typy budynków to dworki i pałace.

Dworek to niski, elegancki budynek na wsi. Często ma charakterystyczny dach i ładne kolumny. W pomieszczeniach znajdują się tu stare meble, przedmioty, pamiątki i dekoracje. Obok dworku jest zwykle duży ogród – idealne miejsce na spacer albo piknik z rodziną. Zwiedzając dworki, można poznać styl życia bogatych Polaków z przeszłości. Dobrym przykładem jest tutaj dworek Jana Kochanowskiego, który znajduje się w Czarnolesie 🍁.

Warto odwiedzić na przykład dwór w Opinogórze 🍁², który należy do Muzeum Romantyzmu. Kiedyś mieszkała tu rodzina Krasińskich. Dworek szczególnie pięknie wygląda wiosną – białe mury budynku prezentują się wspaniale na tle zielonych drzew i kolorowych kwiatów.

Inne ważne dla Polaków miejsce to dwór w Żelazowej Woli 🍁³. Urodził się tu Fryderyk Chopin, wybitny kompozytor i pianista. Jesienią drzewa w ogrodzie są bardzo kolorowe i dworek wygląda magicznie.

Polskie pałace są prawdziwymi perłami architektury. Najbardziej popularne to: Pałac Królewski w Wilanowie 🍁 oraz wspomniany już Pałac na Wodzie w Warszawie nazywany Łazienkami Królewskimi, Pałac w Pszczynie, Pałac Branickich w Białymstoku i Pałac Izraela Poznańskiego w Łodzi 🍁⁵. Są to zabytki wyjątkowe w skali Europy.

W Polsce znajduje się też Dolina Pałaców i Ogrodów. To inna nazwa Kotliny Jeleniogórskiej. Jest ona unikalnym miejscem w Europie. W tym regionie można zobaczyć około 30 eleganckich rezydencji arystokracji – pałaców, jak pałac w Wojanowie , zamków i innych historycznych budynków tego typu. Dolina Pałaców i Ogrodów leży w górach Karkonoszach, więc widoki są naprawdę wspaniałe!

Pałace często wyglądają podobnie do zamków, ale między tymi typami budynków jest duża różnica – zamki w przeszłości miały nie tylko funkcję reprezentacyjną, lecz także obronną. Pod tym względem szczególnie interesujący jest Zamek w Mosznej , który tak naprawdę jest pałacem. Ten tajemniczy i bajkowy budynek ma aż 99 wież i 365 pomieszczeń – tyle, ile dni w roku. Można tu spędzić noc w pięknej komnacie, spróbować specjalności kuchni śląskiej i europejskiej w eleganckiej restauracji, a także pospacerować po dużym parku oraz podziwiać drzewa, które mają kilkaset lat.

Odpowiedz:

- Gdzie w Polsce znajduje się Dolina Pałaców i Ogrodów?
- Jaka jest różnica między pałacem a zamkiem?
- Gdzie znajduje się dwór, w którym urodził się Fryderyk Chopin?

Nietypowe pomniki

Pomniki to ślady pamięci o ważnych wydarzeniach oraz postaciach. Możemy je spotkać na placach, skwerach czy przy ulicach miast. Niektóre z nich przywołują historie, legendy lub idee. Inne mają na celu zatrzymanie przechodnia i nakłonienie do refleksji. Szczególnie interesujące są te, które wyróżniają się oryginalnością.

Jeden z najważniejszych pomników w Polsce przedstawia kilkuletniego chłopca w dużym żołnierskim płaszczu i butach. Na głowie ma za duży, niemiecki hełm z namalowaną białą-czerwoną opaską, a w ręku trzyma pistolet maszynowy. Pomnik przedstawia Małego Powstańca , upamiętnia wszystkie dzieci, które wzięły udział w Powstaniu Warszawskim i walczyły o wolność Polski w 1944 roku. Znajduje się w Warszawie przy ulicy Podwale, niedaleko Starego Miasta.

W różnych punktach stolicy można zobaczyć pomnik przedstawiający mężczyznę z brodą w otoczeniu dzieci. To Janusz Korczak ², autor książek dla dzieci, np. znanej powieści „Król Maciuś Pierwszy”. Korczak był nie tylko pisarzem, lecz także lekarzem, pedagogiem, wychowawcą dzieci. Prowadził też Dom Sierot dla dzieci żydowskich w Warszawie. Razem ze swoimi wychowankami zginął w obozie zagłady w Treblince w czasie II wojny światowej.

Niezwykły jest też gdański pomnik Marzyciela zwanego „Dyrygentem Fal” ³. Znajduje się on na wodach Bałtyku niedaleko brzegu mola południowego w Gdyni. Rzeźba przedstawia chłopca, który trzyma w ręku batutę. Porusza się ona wraz z ruchem fal. Sprawia to wrażenie, jakby chłopiec dyrygował niewidzialnej orkiestrze.

Dużą popularnością cieszą się pomniki gnieźnieńskich władców i królików oraz wrocławskie krasnale. Z kolei w słynącym ze sztuki filmowej mieście znajduje się szlak „Bajkowa Łódź”. Można na nim spotkać postacie z bajek, np. Plastusia, Misia Uszatka czy Kota Filemona i Bonifacego ⁴. Swoją bajkowy szlak ma także Bielsko-Biała. To właśnie w tym mieście znajduje się Studio Filmów Rysunkowych, w którym powstało wiele znanych bajek. Warto przyjechać tu i poszukać pomników Bolka i Lolka ⁵, Reksia, łowcy zwierząt Pampaliniego z hipopotamem czy bohaterów z kreskówki „Porwanie Baltazara Gąbki” ⁶.

Koziołek Matołek ma aż dwa pomniki w Polsce. Jeden znajduje się w Zakopanem w willi Opolanka, w której mieszkał dawniej Kornel Makuszyński. Aby zobaczyć drugi pomnik, trzeba wybrać się do Pacanowa . Znajduje się tam Europejskie Centrum Bajki i oprócz Koziołka Matołka można natknąć się na pomnik Kota w Butach.

Ciekawy pomnik znajduje się też w Toruniu. Tam na jednej z ulic siedzi mały piesek. W pysku ma melonik i pilnuje parasola opartego o uliczną latarnię. Ma na imię Filuś i czeka na swojego pana profesora Filutka. Pomnik ten powstał w 2005 roku w 86. urodziny Zbigniewa Lengrena. Był on rysownikiem i stworzył komiksy, których bohaterami byli profesor Filutek i jego piesek. Mówi się, że kiedy ktoś chce mieć dobrą ocenę na sprawdzianie, to musi dotknąć melonika, a jeśli chce mieć szczęście, musi pogłaskać ucho Filusia.

Jest jeszcze jedno zwierzę, które ma kilka pomników w Polsce w różnych miastach. To niedźwiedź o imieniu Wojtek. To jedyny niedźwiedź na świecie, który był żołnierzem i walczył w polskiej armii generała Andersa w czasie II wojny światowej. Jest uznany za bohatera wojennego. Na świecie Miś Wojtek ma 14 pomników. W Polsce możecie znaleźć jego pomnik np. w Krakowie, Warszawie, Poznaniu, Szczecinie czy w Sopocie.

Ciekawa rzeźba znajdziecie też w Białymstoku. Na ulicy Lipowej można zobaczyć ogromne koło, a wokół niego i na nim bajkowe postaci. Rzeźba nosi nazwę „Podróż” . Nawiązuje do tradycji Białegostoku, który znany jest z Teatru Lalek i Wydziału Sztuki Lalkarskiej.

W Sulejówku, niedaleko Warszawy, przy willi „Milusin”, w kamiennym fotelu siedzi Józef Piłsudski , obok niego na ławeczce siedzi jego córeczka Jadzia, a starsza córka Wanda stoi tuż obok. Możecie usiąść obok Jadzi i razem z dziewczynkami posłuchać opowieści wielkiego wodza o historii Polski.

Również wielkie postaci polskiej literatury zostali uwiecznieni w kamieniu. Pomnik Marii Konopnickiej znajduje się w Suwałkach przy jednej z ławek przed Muzeum jej poświęconemu. Bolesław Prus siedzi na ławeczce w Nałęczowie, Stefan Żeromski w Siedlcach, a Julian Tuwim w Łodzi. W Warszawie swoją ławeczkę ma poeta ksiądz Jan Twardowski, a w Kórniku można odwiedzić poetkę Wisławę Szymborską . Noblistka stoi przy ławeczce niedaleko swojego rodzinnego domu. Nie jest sama, gdyż towarzyszy jej kot.

Miłośnicy muzyki Fryderyka Chopina mogą w Warszawie poszukać specjalnych ławek, które po naciśnięciu przycisku odgrywają utwory Chopina . Ławek jest aż piętnaście i usytuowane są w ważnych dla kompozytora miejscach, na przykład w Łazienkach Królewskich oraz w Ogrodzie Saskim.

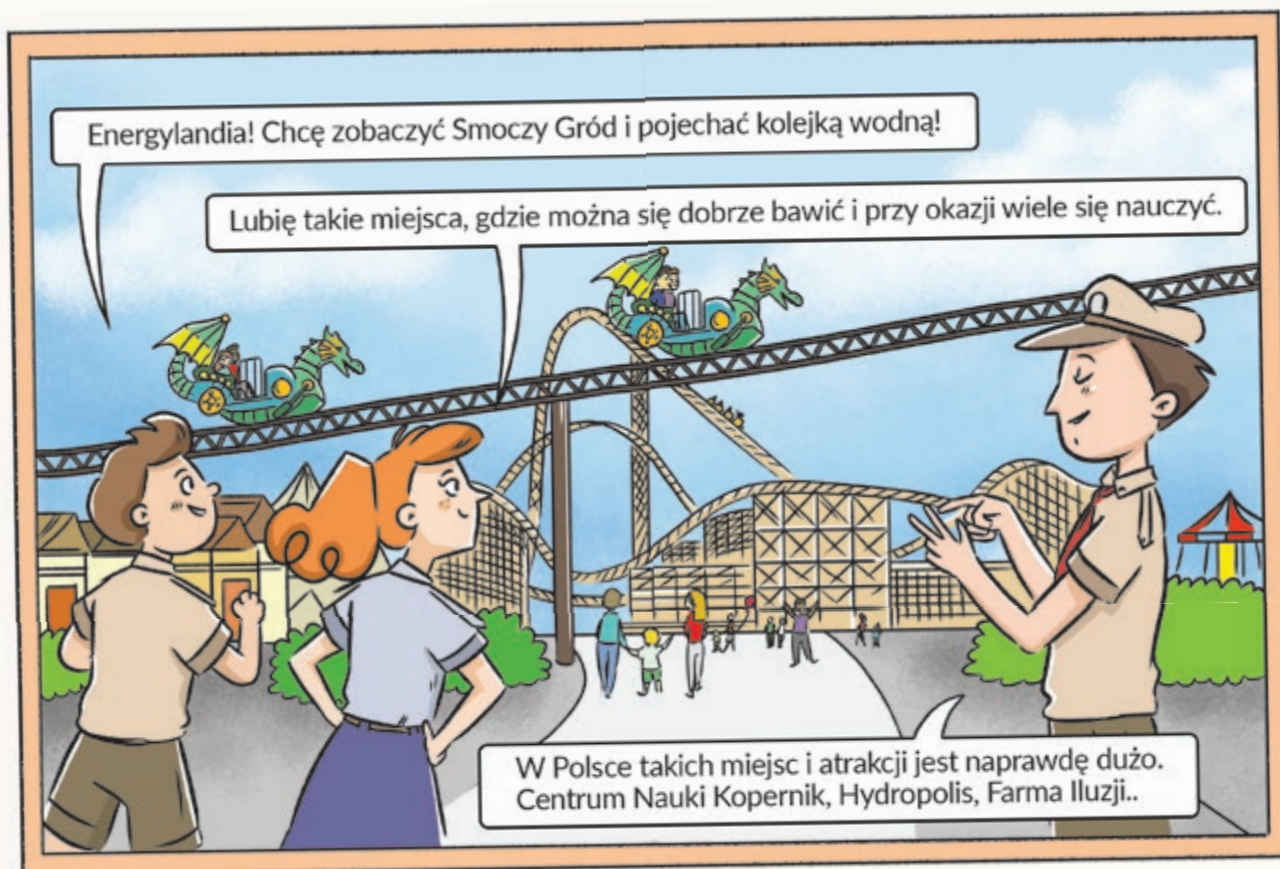
Odpowiedz:

- Jak wygląda pomnik Małego Powstańca?
- Co ma w pysku pies Filuś, którego pomnik można zobaczyć w Toruniu?
- Dlaczego w Polsce są pomniki przedstawiające niedźwiedzia?

Nauka i zabawa w Polsce

Jeśli ktoś lubi dobrze się bawić, a przy okazji zdobywać wiedzę, w Polsce znajdzie bogatą ofertę takich miejsc. Jednym z nich jest Białtowski Kompleks Turystyczny znajdujący się niedaleko Ostrowca Świętokrzyskiego. Jego najważniejszą część stanowi Jura Park z rekonstrukcjami około 100 modeli dinozaurów naturalnej wielkości, w tym np. T. Rexa , allozaura czy triceratopsa. Z kolei w Prehistorycznym Oceanarium technologia 3D pozwala zobaczyć, jak wyglądał podwodny świat miliony lat temu. Na terenie kompleksu jest także przypominający safari Zwierzyńiec Białtowski, który zwiedza się siedząc w samochodzie lub amerykańskim autobusie szkolnym. Można tu też spędzić czas w Parku Rozrywki, Kinie Emocji Cinema 5D lub spróbować jazdy konnej.

Dinozaury są także nad morzem w malowniczym, położony wśród lasów, stawów i bagien dużym kompleksie Łeba Park. Spacer po specjalnie wyznaczonych ścieżkach, wyprawa tratwą lub rowerkiem wodnym po kanałach, przejażdżka Dino-pociągami czy samochodem Flinstonów to ulubione atrakcje turystów. W parku jest ponad 100 modeli dinozaurów naturalnej wielkości, a wśród nich ogromny Seismosaurus . Labirynt magicznych luster, koło młyńskie, liczne zjeżdżalnie wodne, zamek strachu, kopalnia złota są uwielbiane przez dzieci i młodzież. Dużą atrakcją jest też Kino 7D, Bajlandia, czyli wirtualna podróż do świata bajek w technologii 3D lub największe w Polsce pole do gry w minigolfa.

Kolejnym miejscem, które koniecznie muszą odwiedzić fani dinozaurów jest Zatorland w województwie małopolskim. Znajduje się tu kompleks kilku parków m.in. Dino-Zatorland z największą liczbą ruchomych dinozaurów w Polsce, Park Mitologii, Park Owadów i Park Bajek.

Kolejnym ciekawym miejscem jest Energylandia zlokalizowana w Zatorze w Małopolsce. Jest to największy tematyczny park rozrywki w Polsce, w którym na zwiedzających czeka aż 106 różnych atrakcji. Park został podzielony na sześć stref tematycznych. Dla dzieci przeznaczona jest Bajkolandia i strefa rodzinna, w której jest np. tor wyścigowy, kolejka widokowa, rollercoastery i wodne sploty. Ciekawą strefą jest wykonana z drewna i kamienia wioska zwana Smoczym Grodem. Największą atrakcją jest tu Zadra – najszybszy na świecie drewniany rollercoaster, który pędzi z prędkością 121 km/h. Strefa ekstremalna to miejsce, gdzie znajduje się druga w Europie najwyższa i najszybsza kolejka górską Hyperion oraz najwyższa i najszybsza kolejka wodna na świecie Speed Water Coaster. Najnowszą atrakcją jest strefa Aqualantis , która tematyką nawiązuje do mitycznej Atlantydy.

W Inwałdzie niedaleko Wadowic znajduje się Park Miniatur „Świat Marzeń” . Jest to wspaniałe miejsce, gdzie w ciągu jednego dnia można zwiedzić cały świat i zobaczyć najpiękniejsze zabytki architektury, takie jak: plac św. Piotra, plac św. Marka, Koloseum, Krzywą Wieżę, wieżę Eiffla, Mur Chiński, a także posągi Moai i Statuę Wolności. Na terenie tego kompleksu znajduje się również Warownia Inwałd oraz kraina ruchomych smoków – Dinolandia oraz Ogród Jana Pawła II, gdzie z kwiatów ułożony jest wizerunek papieża.

Warto pamiętać, że najstarsze wesołe miasteczko w Polsce znajduje się na Śląsku w Chorzowie. Dziś nosi ono nazwę Legendia . Całkiem niedaleko na rozległym terenie mieści się chorzowskie ZOO.

Na Mazowszu, we wsi Mościska, ok. 80 km od Warszawy, znajduje się Park Rozrywki Farma Iluzji . Jest tu np. Latająca Chata, czyli prawdopodobnie jedyny w Polsce dom uniesiony z jednej strony przez ogromne balony. W Przewróconym Pokoju można poczuć się jak Spiderman i chodzić po ścianach. Warto zobaczyć też meble olbrzyma, zakręcony domek, labirynt luster, bajkowy pałac cieni czy tunel zapomnienia. Jest też strefa o nazwie „Rusz głowę”, gdzie dzieci mogą pobawić się w lasku doświadczeń, zgubić się w labiryntach w zagajniku ślepych zaułków czy zagrać w giga szachy i chińczyka. Na dobrą zabawę można liczyć też w zatoce piratów czy wiosce kamiennych stworów. Jedno jest pewne, tutaj nikt nie zazna nudy.

 10

Ważnym punktem na mapie Polski jest Warszawskie Centrum Nauki Kopernik. To miejsce, w którym przez cały dzień można się bawić i odkrywać zjawiska przyrodnicze. Jest ono podzielone na wiele sekcji tematycznych, a zwiedzającym przyświeca motto: „Baw się, doświadczaj i odkrywaj samodzielnie”. Na terenie Centrum są dwa niezwykle teatry. W Teatrze Robotycznym aktorami są (uwaga!) roboty. Z kolei w Teatrze Wysokich Napięć można przeżyć chwile pełne napięcia, w tym stanąć oko w oko z piorunem. Dla najmłodszych przeznaczona jest „Strefa Bzzz!” i mogą tu eksperymentować, angażując wszystkie zmysły. W czterech laboratoriach czeka specjalistyczny sprzęt badawczy, przy użyciu którego można wykonać wiele doświadczeń.

W Centrum działa też Planetarium , w którym można zobaczyć filmy i pokazy na żywo – nie tylko o tematyce kosmicznej.

fot. Centrum Nauki Kopernik w Warszawie

fot. Centrum Nauki Kopernik w Warszawie

fot. Shotmate

fot. Maksymilian Majoch

Dużym zainteresowaniem cieszy się także jedyne w Polsce centrum wiedzy o wodzie – Hydropolis , które mieści się we Wrocławiu. Można tu zobaczyć ogromny wir wodny, modele ryb głębinowych, ścianę z porostem imitującymi las amazoński , stację badawczą rafy koralowej czy symulator zamieci śnieżnej. To nowoczesne centrum oferuje mnóstwo interaktywnych zabaw, dzięki którym docenimy wartość, jaką w naszym życiu ma woda.

Dla osób, które uwielbiają eksperymenty naukowe, powstały takie miejsca, jak Ogród Doświadczeń im. S. Lema w Krakowie, Eksperymentarium w Łodzi, Centrum Nauki Eksperyment w Gdyni, Centrum Leonardo da Vinci w Chęcinach czy Ogród Doświadczeń Humanitarium we Wrocławiu.

fot. Anna Kaczmarz, Dziennik Polski

W Polsce przez cały rok organizowane są festiwale dla dzieci i młodzieży, np. festiwale filmowe, muzyczne i teatralne. Towarzyszą im pikniki, koncerty lub widowiska plenerowe. Jednym z popularniejszych wydarzeń jest organizowany w Krakowie coroczny piknik rodzinny pod Wawelem połączony z wielkim widowiskiem plenerowym pod nazwą Wielka Parada Smoków .

Odpowiedz:

- Gdzie w Polsce można zobaczyć rekonstrukcje modeli dinozaurów?
- Co ciekawego można robić w Warszawskim Centrum Nauki Kopernik?
- Co to jest Hydropolis i gdzie się znajduje?

Polskie zwyczaje

Wiele polskich zwyczajów i tradycji ma związek z obchodami świąt religijnych. Szczególnie ważne jest Boże Narodzenie, którego obchody w Polsce zaczynają się 24 grudnia, czyli w Wigilię. Jest wiele tradycji ludowych związanych z Wigilią. Na stole pojawia się 12 postnych potraw wigilijnych, a pod obrus wkłada się siano. To symbol stajenki – miejsca, w którym urodził się Jezus. Zostawia się też jedno wolne miejsce przy stole dla niespodziewanego gościa, a sygnałem, że można zasiąść do wspólnego stołu, jest pojawienie się na niebie pierwszej gwiazdki. Tradycyjnie przy składaniu życzeń Polacy dzielą się opłatkiem . Pielęgnowany jest też zwyczaj wspólnego śpiewania kolęd i obdarowywania się prezentami. O północy idzie się do kościoła na pasterkę, czyli uroczystą mszę świętą.

W czasie bożonarodzeniowym popularne jest organizowanie jasełek , czyli minispektakli teatralnych o tematyce związanej z narodzeniem Jezusa. W jasełkach pojawiają się postaci Świętej Rodziny, pastuszków, aniołów. Są też Trzej Królowie i zły Herod.

Ciekawym zwyczajem było kolędowanie . Zwyczaj ten jest kontynuowany w wielu polskich wsiach. Młodzi chłopcy i mężczyźni, zwani kolędnikami, chodzą od domu do domu, śpiewają kolędy i składają noworoczne życzenia. W zamian dostają podarki, czyli kolędę. Kolędnicy przebijają się za różne postaci. Tradycyjnie w grupie kolędników jest Dziad, Żyd, Cygan. Był też Turon, czyli kukła z głową rogatego zwierzęcia (byka, kozy, barana).

fot. Barbara Cirył, Dziennik Polski

fot. Barbara Cirył, Dziennik Polski

Po okresie bożonarodzeniowym rozpoczyna się czas karnawałowych zabaw, który trwa aż do Środy Popielcowej. Szczególną tradycją związaną z końcem karnawału jest w Polsce tak zwany Tłusty Czwartek. Polacy jedzą wtedy pączki i faworki . W tym dniu przed cukierniami w całej Polsce ustawiają się długie kolejki, bo każdy chce skosztować tych pysznych specjałów.

Kolejnym ważnym czasem w roku jest Wielkanoc, z którą także wiąże się wiele zwyczajów i tradycji. Świętowanie Wielkanocy zaczyna się w Niedzielę Palmową. W tym dniu tradycyjnie przynosi się do kościołów w Polsce palmy , które zrobione są z bazi, zielonych gałązek, bibuły lub kwiatów. W niektórych miejscowościach palmy robi się ręcznie i mają one czasem kilka metrów wysokości. W Lipnicy Murowanej pod Krakowem i w miejscowości Łyse na Kurpiowszczyźnie organizuje się konkursy na najwyższą i najładniejszą palmę .

W Niedzielę Palmową w podkrakowskich wsiach od domu do domu chodzą Pucheroki . Są to młodzi chłopcy przebrani w specjalne stroje. Na głowach mają duże, stożkowate czapki zrobione z kolorowej bibuły. Noszą futrzane kamizelki, a twarze mają ubrudzone sadzą. Chodzą z koszykami po wsi, recytują śmieszne wierszyki, śpiewają piosenki i składają życzenia. Za to dostają pieniądze lub coś do zjedzenia.

fot. Barbara Cirył, Dziennik Polski

Inną bardzo popularną tradycją ludową jest zwyczaj barwienia jajek wielkanocnych. Najpiękniejsze pisanki powstają na Kurpiach i w Łowiczu. Tradycyjne polskie pisanki dekoruje się na różne sposoby: można malować skorupkę roztopionym woskiem , a potem włożyć jajko do wody z barwnikiem. Inny sposób to skrobienie różnych wzorków na zabarwionym jajku . W Łowiczu popularne są oklejanki. Ta technika polega na tym, że jajko okleja się kolorowym papierem warstwa po warstwie.

fot. Artur Warchala, Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu

Kolejnym znanym zwyczajem wielkanocnym jest lany poniedziałek (śmigus-dyngus). W tradycji ludowej w pierwszy poniedziałek po Wielkanocy młodzi chłopcy chodzili po wsi, szukali panien na wydaniu i oblewali je wodą . Zwyczaj polewania się wodą jest wciąż bardzo popularny w Polsce zwłaszcza wśród dzieci, które czasem organizują sobie wodne bitwy na ulicach wsi i miast.

Wiele tradycji ludowych związanych jest ze zmieniającymi się porami roku. W pierwszy dzień wiosny organizowano na przykład na wsiach rytuał topienia Marzanny , czyli słomianej kukły przyozdobionej kolorowymi kokardkami, koralami, szmatkami. Najpierw mieszkańcy wsi w specjalnym korowodzie obchodzili całą wieś z Marzanną, a potem topili ją w pobliskiej rzece. W ten sposób żegnano zimę i witano wiosnę.

W tradycji ludowej bardzo ważny był moment przesilenia letniego. W nocy z 23 na 24 czerwca obchodziło się tzw. noc świętojańską. Młode kobiety przygotowywały wianki z traw oraz kwiatów i puszczały je na wodzie . Dziewczyna, której wianek płynął najszybciej, miała pierwsza wyjść za mąż. Dziś na pamiątkę dawnych tradycji w niektórych polskich miastach organizuje się „wianki”, czyli duże imprezy plenerowe nad Wisłą połączone z koncertami i pokazami świetlnymi.

W pierwszy dzień jesieni 23 września rolnicy organizują na wsiach dożynki, czyli święto plonów 🍁. Często dożynki mają charakter religijny. Rolnicy pielgrzymują do sanktuariów, żeby podziękować Bogu za zbiory i urodzaj. Tradycyjnie gospodynie przygotowują wieniec dożynkowy z plonów (z kłosów zbóż, owoców, kwiatów, warzyw). Organizowane są też wtedy festyny i pikniki rolnicze.

Z kolei koniec listopada był na polskich wsiach czasem wróżb. Dawniej kawalerowie wróżyli sobie w wigilię świętej Katarzyny (24/25 listopada), a panny w wigilię świętego Andrzeja (29/30 listopada). Cel tych wróżb był jeden – poznać imię swojego przyszłego męża lub przyszłej żony. Do dziś Andrzejką są popularne, choć zwykle mają one charakter zabawy.

Wróżb andrzejkowych jest wiele. Najpopularniejszą jest lanie roztopionego wosku na zimną wodę przez dziurkę od klucza 🍁. Potem próbuje się odgadnąć, co przedstawia zastygły na wodzie fantazyjny kształt.

Są też różne ludowe tradycje, które mają związek z konkretnym miastem lub regionem. Na przykład w Krakowie ciekawą ludową tradycją, unikatową na skalę światową, jest spotkanie z Lajkonikiem 🍁. W pierwszy czwartek po Bożym Ciele przez miasto idzie niezwykły orszak. Prowadzi go Lajkonik, czyli mężczyzna przebrany za Tatarzyna z buławą w ręce. Jeździec ma wokół pasa przymocowaną specjalną konstrukcję, która imituje konia. Lajkonik podskakuje, tańczy, a ten, kogo Lajkonik dotknie buławą, będzie mieć szczęście. Na Rynku w Krakowie spotyka się z prezydentem miasta i pobiera od niego specjalny, symboliczny haracz. Opłata ta ma przynieść miastu pomyślność na cały rok.

Odpowiedz:

- Jakie zwyczaje są związane z Bożym Narodzeniem?
- Co Polacy jedzą w Tłusty Czwartek?
- Co robi się w lany poniedziałek?

Polskie święta

Polacy lubią świętować. Obchodzą święta narodowe i święta religijne. Kiedy jest święto, Polacy mają wolne. Najpopularniejsze święta narodowe to: Święto Odzyskania Niepodległości i Święto Uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Najważniejszymi świętami religijnymi są: Boże Narodzenie, Wielkanoc, Boże Ciało i Wszystkich Świętych.

Trzeciego maja 1791 roku została uchwalona Konstytucja. O wydarzeniu tym mówi słynny obraz Jana Matejki , który znajduje się na Zamku Królewskim w Warszawie. Konstytucja to najważniejsza ustawa w państwie, która określa prawa i obowiązki obywateli i ich wspólną odpowiedzialność za kraj. Polska Konstytucja była drugim takim dokumentem na świecie, a pierwszym w Europie.

Pierwsze dni maja to dla mieszkańców Polski jeden z ulubionych okresów w roku. Mają wtedy tak zwany „długi weekend majowy”, 1 maja Polacy obchodzą Święto Pracy, 2 maja – Dzień Flagi Rzeczypospolitej Polskiej i jednocześnie Dzień Polonii i Polaków za Granicą 🍁³, a 3 maja Święto Uchwalenia Konstytucji.

Prawdziwą lekcją patriotyzmu jest dla Polaków Narodowe Święto Niepodległości obchodzone 11 listopada. Tego dnia świętuje się fakt, że w 1918 roku, po 123 latach zaborów, Polska odzyskała niepodległość. 11 listopada miasta są udekorowane flagami 🍁⁴, Polacy słuchają przemówienia prezydenta, biorą udział w marszach i paradach 🍁⁵. Na rynkach miast odbywają się koncerty oraz wspólne śpiewanie pieśni patriotycznych 🍁⁶.

fot. Bogusław Świerzowski, krakow.pl

1 listopada w Polsce obchodzi się Dzień Wszystkich Świętych. To święto pamięci o osobach, które już nie żyją. Polacy idą wtedy na cmentarz, zanoszą kwiaty i zapalają znicze na grobach bliskich osób 🍁⁷. To sentymentalne, ale bardzo piękne święto.

fot. Barbara Cirył, Dziennik Polski

W jeden z czwartków późną wiosną lub wczesnym latem (dokładnie 60 dni po Wielkanocy) katolicy świętują Boże Ciało 🍁⁸. W kościołach są specjalne msze święte, a przez miasta przechodzą procesje. Ludzie modlą się i śpiewają pieśni religijne. Dziewczynki w białych sukienkach sypią kwiaty, więc ulice wyglądają bardzo kolorowo – jak piękne dywany.

Najważniejszym świętem religijnym jest Wielkanoc. To święto „ruchome”, gdyż nie ma stałej daty, ale zawsze obchodzi się je wiosną. Świętuje się wtedy zmartwychwstanie Jezusa. Tydzień wcześniej jest Niedziela Palmowa. Wielkanoc to czas, kiedy natura budzi się do życia, a ludzie mają w sercach dużo nadziei. Symbolami tych świąt są kolorowe jajka – pisanki, a także baranek 🍁⁹, zajączek i kurczaczek. W sobotę przed niedzielą wielkanocną w kościołach święci się tradycyjne pokarmy 🍁¹⁰, które potem wyklada się na stół wielkanocny.

fot. Artur Warchala, Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu

W Niedzielę Wielkanocną Polacy jedzą śniadanie z rodziną i uczestniczą w uroczystościach religijnych. Poniedziałek Wielkanocny to inaczej lany poniedziałek albo śmigus-dyngus . Polewamy wtedy wodą inne osoby, żeby wszyscy obudzili się do życia, tak jak budzi się do życia przyroda.

Boże Narodzenie to ulubione święto Polaków. 24 grudnia wieczorem, kiedy na niebie zaświeci pierwsza gwiazdka, w polskich domach zaczyna się uroczysta kolacja wigilijna , która składa się z dwunastu potraw. Przed kolacją Polacy dzielą się opłatkiem, a nocą idą na pasterkę. 25 i 26 grudnia obchodzi się pierwszy i drugi dzień świąt Bożego Narodzenia. To czas modlitwy, śpiewania kolęd oraz spotkań z rodziną i przyjaciółmi. W czasie bożonarodzeniowym w kościołach są instalowane szopki, przy których gromadzą się dzieci i dorośli .

Odpowiedz:

- Jakie święta świętują Polacy w długi majowy weekend?
- Kiedy w Polsce obchodzi się Dzień Niepodległości?
- Jak Polacy celebryją Boże Ciało?

Przysmaki regionalne

W kuchni polskiej znajdziemy wpływy niemieckie, austriackie, czeskie, ale także ukraińskie, litewskie, żydowskie czy tatarskie. Najbardziej znanymi daniami są pierogi, barszcz czerwony, żurek, bigos i gołąbki.

W menu Polaków królują pierogi. Najbardziej popularne są pierogi ruskie, które mają twarogowo-ziemniaczany farsz. Serwuje się je z podsmażoną cebulą i skwarkami z boczku . Są też wersje regionalne tej potrawy, na przykład na Lubelszczyźnie popularne są gryczaki, czyli pierogi nadziewane masą z kaszy gryczanej i białego sera. Na Warmii potrawa ta ma swoją odmianę w postaci mięsnych lub rybnych dzyndzątków warmińskich. Pyszne są również pierogi z mięsem lub z kapustą i grzybami. W czasie lata dzieci chętnie jedzą pierogi z owocami.

Bigos 🍁² to staropolska potrawa. Przygotowuje się go z kiszonej kapusty. Dodaje się do niego mięso, kielbasę, suszone lub wędzone śliwki, suszone grzyby, cebulę, przyprawy. Czasem dolewa się też czerwonego wina. Intensywny smak bigosu uzyskuje się poprzez długie duszenie wszystkich składników.

Kolejnym daniem, którego składnikiem jest kapusta, są gołąbki 🍁³. Farsz, który składa się z ryżu i mielonego mięsa z dodatkiem cebuli i przypraw, formuje się w kulki i zawija w liście białej kapusty. Tak przygotowane danie dusi się pod przykryciem. Gołąbki podawane są zazwyczaj z sosem pomidorowym.

Polacy uwielbiają zupy – pomidorowa, ogórkowa, rosół czy krupnik to podstawa menu każdej gospodyni. Jedną z najbardziej znanych polskich zup jest barszcz czerwony 🍁⁴, który często je się z krokietami albo uszkami, czyli małymi pierożkami z grzybami. Jest to też jedna z głównych potraw na wigilijnym stole. Popularną zupą jest także żurek z jajkiem ugotowanym na twardo i kielbasą.

5

6

Na Podhalu tradycyjnymi daniami są kwaśnica i placek po węgiersku. Kwaśnica to zupa, którą robi się z kiszonej kapusty i wywaru mięsnego. Placek po węgiersku , inaczej nazywany zbójnickim, przygotowuje się z tartych ziemniaków, mąki, jajek i cebuli. Podaje się go z gulaszem i łyżką śmietany. Będąc na Podhalu, warto też spróbować oscypka . Jest to tradycyjny ser z owczego mleka, twardy, wędzony i bardzo słony. Oscypek można jeść na różne sposoby, ale najlepszy jest na ciepło z żurawiną. Jest to produkt regionalny, którego można spróbować tylko w polskich górach. Jak robione są oscypki, można zobaczyć w Muzeum Oscypka w Zakopanem. Na Podhalu popularne też są moskole .

7

8

Na Dolnym i Górnym Śląsku najpopularniejszymi potrawami kuchni regionalnej są: rolada śląska, kluski śląskie i modra kapusta . Jest to tradycyjny zestaw na niedzielny, śląski obiad. Roladę śląską robi się z wołowiny nadziewanej boczkiem, kiełbasą, kiszonym ogórkiem i cebulą. Dodatkowo do tego dania są kluski śląskie, które przygotowuje się ze zmielonych ziemniaków z dodatkiem mąki ziemniaczanej i jajka. Modra kapusta to gotowana czerwona kapusta, z dodatkiem przypraw i smażonego boczku.

W Wielkopolsce dodaje się do kapusty czerwonej także jabłko, rodzynki i goździki. Tu podaje się ją z pieczoną kaczką i pyzami drożdżowymi. Znaną potrawą kuchni wielkopolskiej i kujawskiej jest gzik . Jest to twaróg wymieszany ze śmietaną z dodatkiem szczypiorku, rzodkiewki i cebuli. Często podawany jest z ziemniakami, na które w tym regionie mówi się „pyry”.

Kaszuby słyną ze swoich dań rybnych. Popularnymi potrawami są śledzie kaszubskie i golce, czyli odmiana klusek ziemniaczanych przygotowywanych z surowych i gotowanych ziemniaków.

Na Podlasiu, Suwalszczyźnie, Warmii i Mazurach popularne są kartacze . Przygotowywane są z masy ziemniaczanej i formowane w duże, owalne kule. W środku mają farsz z mięsa mielonego. Popularna w tych regionach jest także babka ziemniaczana. Na Suwalszczyźnie i Podlasiu popularna jest kiszka ziemniaczana podawana tylko w tych regionach.

Innym znanym przysmakiem na Podlasiu i Suwalszczyźnie jest sękacz 🍁. Unikatowa jest sama technika wypiekania sękacza. Używa się do tego specjalnego pręta, który ma kształt wółka lub wydłużonego stożka. Wółek kilkakrotnie polewa się masą przygotowaną na bazie ciasta biszkoptowego i powoli opieka nad otwartym ogniem. Dzięki tej technice sękacz przybiera bardzo ciekawą formę. Przypomina ścięte drzewo z odciętymi gałęziami, czyli sękami. Stąd też nazwa tego produktu.

Na Lubelszczyźnie, oprócz wspomnianych gryczaków, popularne są cebularze 🍁 i kulebiaki. W obu daniach podstawą jest ciasto drożdżowe. Cebularz pochodzi z kuchni żydowskiej. Ma formę spłaszczonego, okrągłego placka nadziewanego farszem cebulowo-makowym. Kulebiak to pieczony pieróg w formie walca. W środku ma nadzienie warzywno-mięsne.

Jedną z tradycyjnych potraw w centralnej Polsce jest zalewajka 🍁. Podstawą tej zupy są ziemniaki pokrojone w kostkę, które gotuje się z przyprawami. Później dodaje się żur, słoninę lub kielbasę, czosnek, śmietanę. Zupa ta jest znana głównie w okolicach Łodzi i w województwie świętokrzyskim.

Pyszne i popularne są również polskie ciasta i desery np. pączki 🍁, ciasta drożdżowe, makowce i serniki 🍁. Wiele polskich smakołyków jest związanych z konkretnymi miastami w Polsce. Toruń słynie z pierników. Tradycja ich wypiekania sięga XIII wieku. Głównymi składnikami pierników są mąka, miód, cukier i przyprawy korzenne, które nadają słodyczom charakterystyczny wytrawny smak.

Z kolei słodką wizytówką Poznania jest rogal świętomarciński , czyli słodki wypiek nadziewany masą z białego maku, bakalii i orzechów. Na górze ma lukrową polewę i posypyany jest płatkami migdałów. Tradycyjnie rogale związane są z obchodami dnia św. Marcina.

Symbolem Krakowa jest obwarzanek . Jest to pieczywo w kształcie niedużego wieńca, wykonane z dwóch splecionych razem kawałków ciasta. Posypane jest często solą, makiem lub sezamem. Obwarzanek jest produktem regionalnym, dostępnym tylko w Krakowie. Miasto ma nawet Muzeum Obwarzanka. Organizowane są w nim specjalne warsztaty, na których można poznać tajniki wypieku tego krakowskiego przysmaku.

Będąc w Wadowicach, mieście papieża Polaka, warto wybrać się na papieskie kremówki . Jan Paweł II jako nastolatek uwielbiał te ciastka i za jego sprawą stały się one jedną z wizytówek miasta. Tradycyjna kremówka to dwa kwadratowe kawałki ciasta francuskiego. Pomiedzy nimi jest krem budyniowy. Ciastko posypane jest grubą warstwą cukru pudru.

W Warszawie popularne są słodycze o nazwie „pańska skórka” . Podstawowymi składnikami tego przysmaku są cukier, woda i miód, które podgrzewa się razem na ogniu. Kiedy mieszanka jest gęsta, dodaje się do niej ubitą pianę z białek i sok malinowy lub różany. Tak powstałą masę należy wylać na folię i poczekać aż zastygnie. Następnie kroi się ją na małe kawałki i zawija w papierki. W stolicy pańską skórkę sprzedaje się tradycyjnie przy cmentarzach w dzień Wszystkich Świętych.

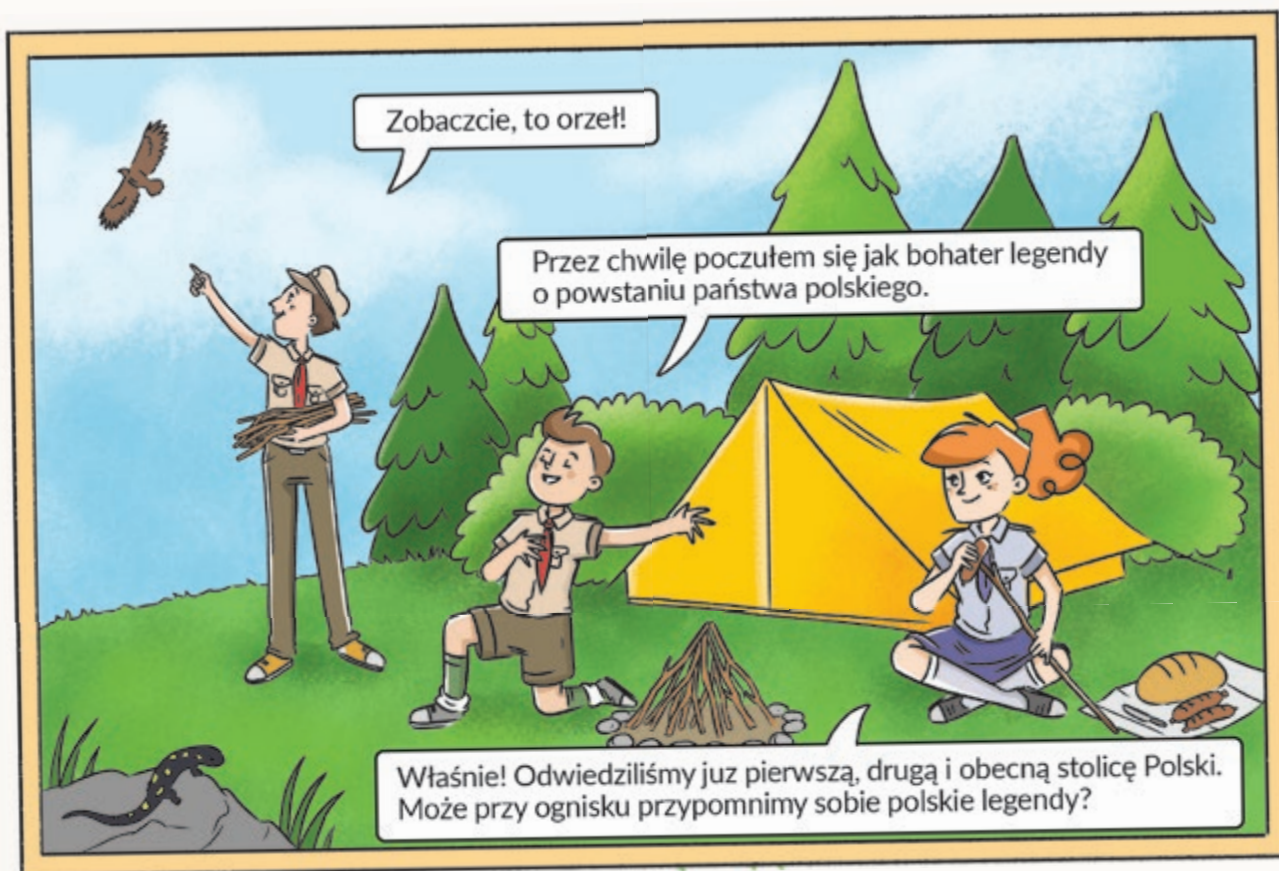
Odpowiedz:

- Co dobrego można zjeść na Podhalu?
- Jaki produkt regionalny jest symbolem Krakowa?
- Jak nazywa się słodki przysmak z Poznania?

Legendy polskie

Legenda o Lechu, Czechu i Rusie

Przed wiekami żyli trzej bracia: Lech, Czech i Rus . Pewnego razu bracia postanowili wyruszyć w drogę i poszukać nowego miejsca dla siebie i swoich rodzin. Rus poszedł na wschód, Czech na południe, a Lech na północ. Lech ze swoją drużyną wędrował wiele tygodni przez gęste bory i był już bardzo zmęczony.

— Chyba nigdy nie znajdę dobrego miejsca na swój nowy dom — pomyślał ze smutkiem. Jednak nagle las się skończył i Lech ze swoimi kolegami zobaczył przed sobą piękną, zieloną dolinę. W dole płynęła duża rzeka. Były tam też żółte pola, małe pagórki i jeziora.

— Jakie wspaniałe miejsce — powiedział z uśmiechem Lech. — Podoba mi się tutaj.

W tym momencie zobaczył na niebie wielkiego, białego orła, który latał wysoko nad doliną .

— To dobry znak — powiedział Lech — Tu, gdzie ma gniazdo ten piękny ptak, ja będę mieć swoją osadę . Tak też zrobił. Zbudował miasto i nazwał je Gniezno, które stało się pierwszą stolicą Polski, a jej godłem został biały orzeł na czerwonym tle.

Bracia Lecha też zbudowali nowe miasta, a potem kraje: Ruś na wschodzie i Czechy na południu.

Legenda o smoku wawelskim

Dawno, dawno temu, w czasach króla Kraka, w Krakowie w jamie pod wzgórzem wawelskim mieszkał straszny smok . Był duży, brzydki i zły. Smok terroryzował mieszkańców Krakowa. Cały czas chciał jeść. Codziennie krakowianie musieli przynosić mu świnie, krowy, owce i barany. Kiedy skończyły się zwierzęta, smok zaczął pożerać ludzi . W Krakowie zapanały straszne dni. Król Krak był bardzo smutny, ale postanowił działać. Ogłosił, że rycerzowi, który zabije smoka, odda swoją córkę za żonę. Do Krakowa przyjechało wielu rycerzy. Walczyli dzielnie ze smokiem, ale nikomu nie udało się pokonać potwora. Wtedy do króla przyszedł młody szewczyk, który miał na imię Skuba. Mieszkał on w Krakowie i robił eleganckie buty. Kiedy król go zobaczył, zasmucił się.

— Jesteś taki młody. Straszny smok zjadł już tylu dzielnych rycerzy. Ty nie jesteś rycerzem. Jak chcesz pokonać smoka?

Skuba tylko się uśmiechnął i powiedział:

— Chcę spróbować królu. Mam pomysł. Wiem, jak zabić smoka.

Król zgodził się.

W nocy Skuba zabił barana. Potem włożył mu do brzucha dużo siarki i zaszył go z powrotem. Rano postawił barana przed wejściem do smoczej jamy. Gdy smok się obudził, zobaczył apetycznego, tłustego barana. Był bardzo głodny, więc zjadł go szybko . Nagle poczuł, że boli go brzuch. Mocno go paliło w środku. Pobiegnął do Wisły i zaczął pić wodę z rzeki. Pił, pił, pił i pił... Brzuch smoka robił się większy i większy, aż w końcu eksplodował .

I tak Skuba stał się bohaterem. Wszyscy mieszkańcy byli bardzo szczęśliwi i dziękowali mu za pomoc. Król Krak też był bardzo zadowolony i tak jak obiecał, dał Skubie nagrodę swoją córkę za żonę.

W Krakowie u stóp Wawelu do dziś można zobaczyć smoczą jamę i figurę smoka wawelskiego zionącego ogniem. Kraków był drugą stolicą Polski.

Legenda o Warsie i Sawie

Dawno, dawno temu w małym domku nad brzegiem Wisły żył sobie rybak, który miał na imię Wars. Pracował bardzo dużo. Od rana do nocy łowił ryby. Pewnego razu zobaczył, że w rzece pływa piękna kobieta o długich, jasnych włosach. Była niezwykła, gdyż zamiast nóg miała ogon ryby. Wars zrozumiał, że to jest syrena, pół kobieta, pół ryba . Nagle syrenka podpłynęła bliżej brzegu i zaczęła śpiewać. Śpiewała tak pięknie, że Wars się w niej zakochał. Od tej pory myślał tylko o niej. Co wieczór wypływał na rzekę, czekał na syrenkę, patrzył na nią i słuchał jej śpiewu.

Pewnej nocy syrena usłyszała go i zdenerwowana zapytała:

— Co tu robisz człowieku?
 — Codziennie tu przyływam — odpowiedział Wars.
 — Wiem. Od dawna mnie obserwujesz. Dlaczego? — popatrzyła na niego z ciekawością.
 — Jesteś taka piękna, ja... zakochałem się w tobie i nie mogę bez ciebie żyć — powiedział Wars.
 — Jak masz na imię?
 — Mam na imię Sawa — odpowiedziała. — Ja też od dawna cię kocham, ale jesteśmy bardzo różni. Ja jestem syreną, ty człowiekiem.

W tym momencie przypomniała sobie jednak, co mówiły kiedyś jej siostry: „Jeśli syrena pokocha człowieka i zdecyduje się z nim być, wtedy może w magiczny sposób zmienić się w zwykłą kobietę”.

Sawa kochała Warsa i postanowiła zaryzykować. Razem z nim popłynęła do brzegu. Wtedy stała się magia: jej rybi ogon zmienił się w nogi. Wars ożenił się z Sawą i razem zamieszkali nad brzegiem Wisły. Byli bardzo szczęśliwi. Po wielu latach wokół ich domu powstała wieś rybacka . Rybacy nazwali ją Warszawą.

Z małej wioski z czasem powstało duże miasto, które dziś jest stolicą Polski.

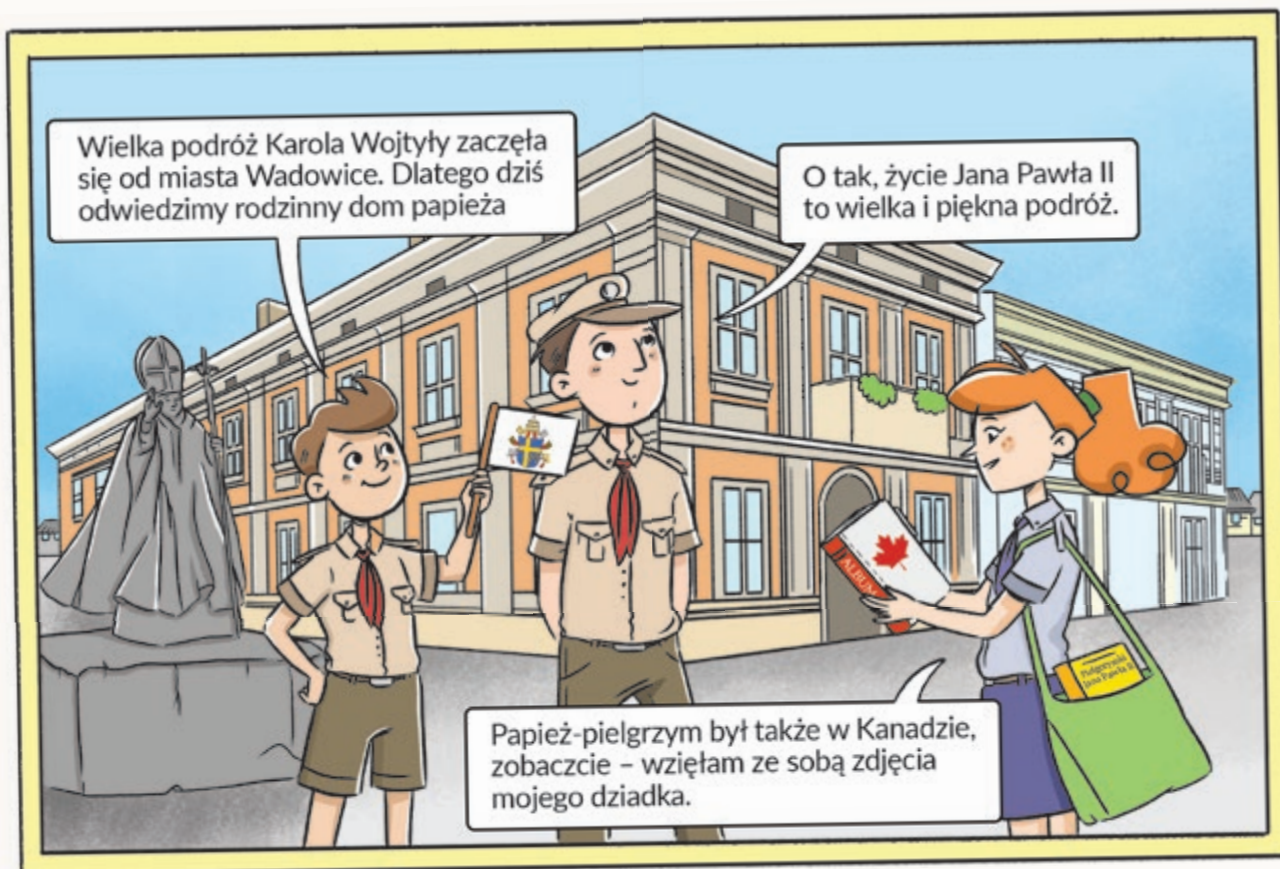
Odpowiedz:

- Jakiego ptaka zobaczył Lech?
- W jaki sposób szewczyk pokonał smoka?
- Jak miała na imię syrenka, w której zakochał się Wars?

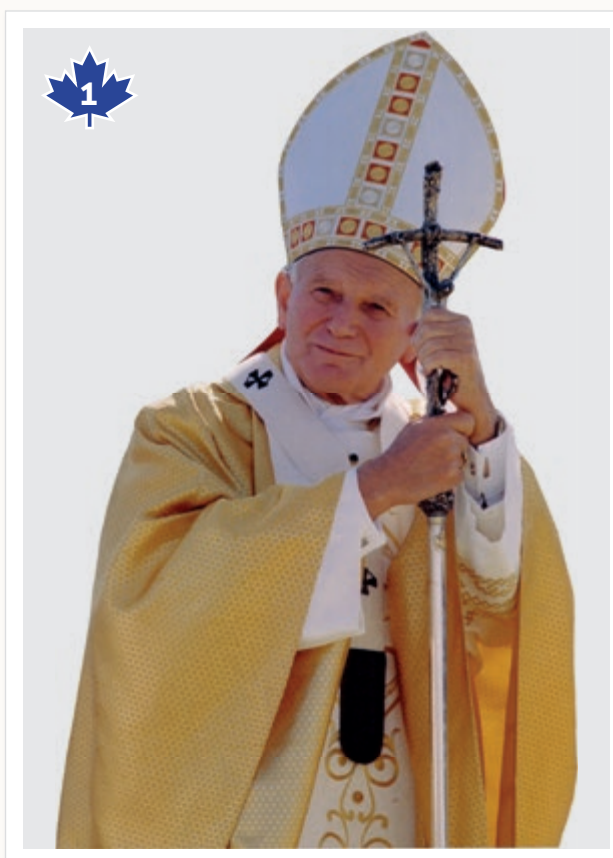

Śladami Jana Pawła II

Jednym z najbardziej znanych Polaków na świecie jest papież Jan Paweł II 🍁. To jego papieskie imię. Używał go od 16 października 1978 roku, kiedy został głową Kościoła katolickiego i zamieszkał w Watykanie. Prawdziwe imię i nazwisko to Karol Wojtyła.

Urodził się w Wadowicach – małym mieście blisko Krakowa. Dziś Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach , w którym Karol Wojtyła spędził swoje dziecięce lata, jest otwarty dla wszystkich odwiedzających. Wadowice wiele razy powracały we wspomnieniach papieża. Tam chodził do szkoły, chętnie grał w piłkę nożną i jeździł na nartach. Często też modlił się w kościele. Bliscy mówili do niego „Lolek” .

W wolnym czasie grał w teatrze, gdyż miał talent aktorski. Po studiach został profesorem na Uniwersytecie. Ze swoimi studentami spędzał czas w górach oraz pływał kajakiem, dużo mówił o religii i Bogu. Uwielbiał żartować i jeść wadowickie kremówki.

Jan Paweł II to również poeta i poliglota, który znał wiele języków. Zanim został papieżem był księdzem i przez pewien czas biskupem, a następnie kardynałem. Po skończonych studiach doktorskich Karol Wojtyła mieszkał w Krakowie przy ulicy Kanoniczej 19 . Dziś w tym miejscu znajduje się Muzeum, w którym można oglądać pamiątki związane z papieżem.

6

Często nazywano go „papieżem-pielgrzymem” , gdyż charakterystycznym elementem jego pontyfikatu były podróże zagraniczne – odbył ich 104 i odwiedził wszystkie zamieszkałe przez ludzi kontynenty. W Kanadzie był trzy razy w latach: 1984, 1987 i 2002 . Podczas ostatniej wizyty w 2002 roku nazwał Kanadę „krajem humanizmu, mieszanki różnych kultur oraz duchowej wizji życia”.

7

Jan Paweł II często odwiedzał też Polskę. Podczas swojego pontyfikatu odbył 8 pielgrzymek do Polski. Podczas wizyt w Polsce najczęściej odwiedzał swoje rodzinne miasto Wadowice, Kraków oraz Częstochowę.

Częstochowa jest miejscem ważnym dla Polaków. Znajduje się tu Jasna Góra , czyli sanktuarium i klasztor zakonu paulinów. To miejsce kultu maryjnego, do którego pielgrzymują wierni z całej Polski. Można tu pomodlić się w ważnych intencjach przed cudownym obrazem Matki Bożej Częstochowskiej .

8

9

10

fot. Muzeum Archidiecezji Krakowskiej

Papież w swoich wypowiedziach często podkreślał piękno gór i to, jak dobrze czuje się na górskich szlakach . Do dziś jest wiele papieskich górskich szlaków w Polsce, którymi wędrował Karol Wojtyła, m.in. szlak podhalański, tatrzański, gorczański, bieszczadzki. Szlaki papieskie mają specjalne oznaczenia , ale nie są osobno wytyczonymi trasami, prowadzone są po istniejących szlakach górskich PTTK. W niektórych miejscach stanęły na nich specjalne tablice informacyjne oraz drogowskazy. Znanym jest też Małopolski Szlak Papieski im. Ojca Świętego Jana Pawła II, który liczy prawie 230 km.

W Krakowie przy ulicy Totus Tuus 32, której nazwa nawiązuje do dewizy papieża, przy Sanktuarium św. Jana Pawła II Wielkiego znajduje się Centrum „Nie lękajcie się!” . Lotnisko w Krakowie-Balicach nosi imię Jana Pawła II. Kraków i Wadowice to obok Rzymu najważniejsze ośrodki kultu św. Jana Pawła II na świecie.

Pomimo licznych obowiązków Jan Paweł II znajdował czas na spotkania i audjencje. Kochał wszystkich ludzi niezależnie od wyznania i koloru skóry. Był ciepłym i pełnym miłości człowiekiem. Zmarł 2 kwietnia 2005 roku w wieku 84 lat. Od 2014 roku ten wielki Polak w kościele katolickim uznawany jest za świętego .

fot. Arturo Mari

Odpowiedz:

- Jak bliscy nazywali małego Karola Wojtyłę?
- Dlaczego nazywano Jana Pawła II „papieżem-pielgrzymem”?
- Kiedy zmarł Jan Paweł II?

Wspomnienia z Polski

Gdzie znajduje się Centrum Nauki Kopernik?

Gdzie można zobaczyć ruchome wydmy?

Jak nazywają się najwyższe góry w Polsce?

Wymień trzy państwa będące sąsiadami Polski.

Wymień 3 polskie zabytki z listy UNESCO.

Gdzie znajduje się dom, w którym urodził się Fryderyk Chopin?

Jak nazywa się polska Sahara w Małopolsce?

Gdzie znajduje się „bociania wieś”?

Jakie zwierzęta można spotkać na Królewskim Trakcie w Gnieźnie?

Gdzie znajdują się Kaszuby?

Zasady gry:

1. Rzuć kostką i idź na odpowiednie pole. Powiedz, co prezentuje ilustracja. Za dobrą odpowiedź otrzymujesz 1 punkt, za złą 0 punktów.
2. Gdy staniesz na **polu SZANSA**, wykonaj związane z nim zadanie lub odpowiedz na pytanie. Za dobrą odpowiedź otrzymujesz dodatkowy 1 punkt.
3. Gdy staniesz na **czerwonym polu**, rzuć kostką i cofnij się o wyznaczoną liczbę pól.
4. Wygrywa ten, kto zdobędzie największą ilość punktów.

Udanej zabawy!

Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2021.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.